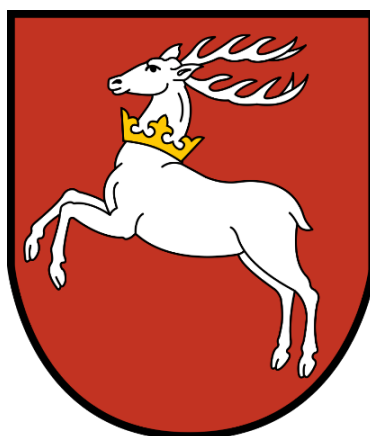

Załącznik
do uchwały nr CCCIII/5334/2021
Zarządu Województwa Lubelskiego
z dnia 12 października 2021 r.

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO ZA LATA 2019-2020

Lublin 2021 r.

„Raport z wykonania Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego za lata 2019 – 2020” został opracowany przez firmę EKOSTANDARD Pracowania Analiz Środowiskowych na podstawie umowy z Województwem Lubelskim Nr 1815/OP/CP/21 zawartej w dniu 30 kwietnia 2021 roku.

WYKONAWCA:

EKOSTANDARD
Pracowania Analiz Środowiskowych

ul. Wiązowa 1B/2, 62-002 Suchy Las
Adres do korespondencji:
ul. Szafirowa 4/6, 62-002 Suchy Las
www.ekostandard.pl
email: ekostandard@ekostandard.pl
tel. 61 812-55-89 oraz 505-006-914

AUTORZY OPRACOWANIA:

Robert Siudak
Patrycja Szymoniak

**Publikacja dofinansowana
ze środków Wojewódzkiego
Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej
w Lublinie**

SPIS TREŚCI

Spis treści	3
1. Wykaz skrótów	4
2. Wstęp	5
2.1. Wprowadzenie	5
2.2 Podstawa prawna	5
2.3 Okres objęty raportowaniem i zakres raportowania	5
2.4 Metodyka	6
3. Ocena realizacji poszczególnych celów i zadań określonych w Programie Ochrony Środowiska dla województwa Lubelskiego	7
3.1 Ochrona klimatu i jakości powietrza	7
3.2 Zagrożenie hałasem	22
3.3 Pola elektromagnetyczne	30
3.4 Gospodarowanie wodami	33
3.5 Gospodarka wodno – ściekowa	42
3.6 Zasoby geologiczne	50
3.7 Gleby	53
3.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	59
3.9 Zasoby przyrodnicze	68
3.9.1 Ocena realizacji wyznaczonych celów i zadań w zakresie ochrony przyrody	80
3.10 Zagrożenie poważnymi awariami	80
4. Wnioski i zalecenia dotyczące aktualizacji Programu Ochrony Środowiska	85
4. zestawienie tabelaryczne wskaźników środowiskowych	89
5. Załączniki	97
6. Spis tabel	114
7. Spis rycin	116

1. WYKAZ SKRÓTÓW

B(a)P – benzo(a)piren

dB – decybel

Dz. U. – Dziennik Ustaw

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JCWP – jednolite części wód powierzchniowych

JCWpd – jednolite części wód podziemnych

KP PSP – Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej

KW PSP – Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej

LP – Lasy Państwowe

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

PEM – Promieniowanie elektromagnetyczne

PIG-PIB – Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy

PM10 – pył z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu o średnicy mniejszej niż 10

PM2,5 – pył z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu o średnicy mniejszej niż 2,5

POIiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych

RPO WL – Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego

RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej

SIR – Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

PGW WP – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

PPI – Program Planowanych Inwestycji PGW WP

PGL LP – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe

ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego

RFIL – Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych

2. WSTĘP

2.1. WPROWADZENIE

Niniejszy „Raport z wykonania Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego za lata 2019 – 2020” ma na celu weryfikację realizacji działań proekologicznych oraz stopnia realizacji celów wskazanych w „Programie ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023” oraz w „Programie ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020 – 2023 z perspektywą do roku 2027”. Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027 (uchwała Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XII/201/2019 z dnia 3 grudnia 2019 r.) jest aktualizacją poprzedniego programu na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023, który został przyjęty Uchwałą Nr XXIII/341/16 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 29 listopada 2016 r.

Opracowany raport pozwoli ocenić, w jaki sposób podjęte działania wpłynęły na poprawę jakości stanu środowiska oraz jakości życia mieszkańców województwa.

W raporcie uwzględniono źródła finansowania zaplanowanych przedsięwzięć oraz poniesione nakłady finansowe. Sporządzenie Raportu ma na celu dokonanie przez Zarząd Województwa Lubelskiego oceny realizacji celów Programu, a także efektów rzeczowych wdrażanych działań, jak również umożliwia dokonywanie bieżących korekt niezbędnych przy tworzeniu nowych Programów.

2.2 PODSTAWA PRAWNA

Zgodnie z art. 18 ust. 2 z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.) dotyczącą wykonania Programów ochrony środowiska, Zarząd Województwa ma obowiązek sporządzania raportów z wykonania Programów ochrony środowiska, co 2 lata, które przedstawia się sejmikowi województwa. Po przedstawieniu raportów sejmikowi województwa dokument przekazuje się ministrowi właściwemu do spraw klimatu. Obowiązek sporządzenia Raportu wynika również z zapisów zawartych w Programie ochrony środowiska.

2.3 OKRES OBJĘTY RAPORTOWANIEM I ZAKRES RAPORTOWANIA

Niniejszy raport z Programu ochrony środowiska województwa lubelskiego obejmuje okres realizacji zadań proekologicznych od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2020 r.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu jest wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskiwane efekty rzeczowe. W dokumencie przedstawiono stopień oraz zakres realizacji celów i zadań zaplanowanych w okresie obowiązywania Programu. Ocenę stanu środowiska przeprowadzono w 10 obszarach przyszłej

interwencji, które odpowiadają poszczególnym komponentom środowiska lub obszarom mającym wpływ na środowisko:

- ochrona klimatu i jakości powietrza
- zagrożenie hałasem
- pola elektromagnetyczne
- gospodarowanie wodami
- gospodarka wodno-ściekowa
- zasoby geologiczne
- gleby
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
- zasoby przyrodnicze
- zagrożenia poważnymi awariami

2.4 METODYKA

W myśl ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.) dotyczącej wykonania Programów ochrony środowiska, nie ustalono formy sporządzania raportów z Programów ochrony środowiska. W związku z powyższym przy opracowaniu niniejszego sprawozdania zastosowano metodykę zaproponowaną przez jego Wykonawcę.

W celu sporządzenia niniejszego Raportu przystąpiono do prac przygotowawczych, polegających na zgromadzeniu materiałów źródłowych, danych dotyczących aktualnego stanu środowiska na terenie województwa oraz danych dotyczących stopnia realizacji zaplanowanych zadań.

Podstawą opracowania raportu, weryfikującego ocenę realizacji zadań z wojewódzkiego Programu ochrony środowiska, były ankiety sporządzone i rozesłane do podmiotów zobowiązanych do realizacji poszczególnych zadań. Ankiety wysłano do urzędów gmin miejskich, wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miast na prawach powiatu. Ponadto wykorzystano informacje uzyskane od instytucji posiadających bazy danych zagregowane do poziomu województwa, m.in. Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie czy Państwowego Instytutu Geologicznego.

Do urzędów gmin miejskich, wiejskich, miejsko-wiejskich oraz miast na prawach powiatu wysłano łącznie 213 ankiet gminnych, 20 ankiet powiatowych oraz 42 ankiety kierowanych do instytucji i podmiotów. Odpowiedzi udzieliło 167 gmin, 20 powiatów, instytucje i podmioty. Skuteczność ankietyzacji wyniosła 87%.

Należy brać pod uwagę, że dane pochodzące z ankiet mają charakter orientacyjny. W niniejszym raporcie podano szacunkowe koszty realizacji poszczególnych zadań oraz ich

przypuszczalne następstwa środowiskowe. Raport dotyczy okresu, w którym na terenie województwa obowiązywały dwa Programy ochrony środowiska. W związku z powyższym, część zadań zostało zrealizowanych w latach 2017 – 2018 (ich realizację uwzględnił poprzedni Raport), natomiast inna część zadań wykracza poza zakres czasowy niniejszego dokumentu (ich wykonanie zostanie uwzględnione w kolejnym Raporcie za lata 2021-2022).

3. OCENA REALIZACJI POSZCZEGÓLNYCH CELÓW I ZADAŃ OKREŚLONYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Cele zawarte w Programie ochrony środowiska dla województwa lubelskiego zostały określone dla 10 obszarów interwencji:

1. Ochrona klimatu i jakości powietrza – cel: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu;
2. Zagrożenie hałasem – cel: Poprawa klimatu akustycznego w województwie lubelskim;
3. Pola elektromagnetyczne – cel: Ochrona przed polami elektromagnetycznymi;
4. Gospodarowanie wodami – cele: Osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych; Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą;
5. Gospodarka wodno-ściekowa – cel: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno - ściekowej;
6. Zasoby geologiczne – cel: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi;
7. Gleby – cel: Ochrona gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu;
8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów - Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa lubelskiego;
9. Zasoby przyrodnicze – cele: Ochrona różnorodności biologicznej oraz krajobrazowej; Prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej; Zwiększanie lesistości;
10. Zagrożenie poważnymi awariami – cel: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków.

3.1 OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

Na terenie województwa lubelskiego w celu monitoringu jakości powietrza Sejmik Województwa Lubelskiego w dniu 27 lipca 2020 r. przyjął do realizacji dwa programy ochrony powietrza obejmujące strefę lubelską oraz aglomerację lubelską (obejmującą Lublin – miasto na prawach powiatu):

– Program ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz docelowego benzo(a)pirenu – uchwała Nr XVIII/291/20,

– Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja lubelska ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} oraz docelowego benzo(a)pirenu – uchwała Nr XVIII/292/20.

Programy te zostały opracowane na podstawie art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.), która nakłada obowiązek opracowania programu na zarząd województwa w przypadku przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych substancji w powietrzu określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2021 r. poz. 845).

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.) Główny Inspektor Ochrony Środowiska dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni, a następnie dokonuje klasyfikacji stref, dla każdej substancji odrębnie, według określonych kryteriów.

Poniższe tabele przedstawiają wyniki ocen dla województwa lubelskiego za lata 2015, 2019 i 2020.

Tabela 1. Klasyfikacja stref województwa lubelskiego z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia ludzi w 2015 roku

Nazwa strefy	Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
		SO ₂	CO	NO ₂	O ₃	C ₆ H ₆	BaP	Pb	As	Ni	Cd	PM ₁₀	PM _{2,5}
Strefa lubelska	2015	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	C
					D2 ¹⁾								C1 ²⁾
Agglomeracja lubelska	2015	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	C
					D2 ¹⁾								C1 ²⁾

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego

2) Dla pyłu PM_{2,5} – poziom dopuszczalny II faza

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim – raport wojewódzki za rok 2015 r.

Tabela 2. klasyfikacja stref województwa lubelskiego z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia ludzi w 2019 r.

Nazwa strefy	Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
		SO ₂	CO	NO ₂	O ₃	C ₆ H ₆	BaP	Pb	As	Ni	Cd	PM ₁₀	PM _{2,5}
Strefa lubelska	2019	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	A
					D2 ¹⁾								A1 ²⁾
Agglomeracja lubelska	2019	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	A	A
					D2 ¹⁾								A1 ²⁾

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego

2) Dla pyłu PM_{2,5} – poziom dopuszczalny II faza

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim – raport wojewódzki za rok 2019 r.

Tabela 3. Klasyfikacja stref województwa lubelskiego z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia ludzi w 2020 roku

Nazwa strefy	Rok	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy											
		SO ₂	CO	NO ₂	O ₃	C ₆ H ₆	BaP	Pb	As	Ni	Cd	PM10	PM2,5
Strefa lubelska	2020	A	A	A	A D2 ¹⁾	A	C	A	A	A	A	A	A A1 ²⁾
Aglomeracja lubelska		A	A	A	A D2 ¹⁾	A	C	A	A	A	A	A	A A1 ²⁾

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego

2) Dla pyłu PM2,5 – poziom dopuszczalny II faza

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim – raport wojewódzki za rok 2020 r.

W latach 2019 – 2020 według kryterium ochrony zdrowia stwierdzono średnie roczne przekroczenia poziomu długoterminowego ozonu oraz poziomu docelowego benzo(a)pirenu oznaczanego w pyłe PM10 w obu strefach. Zaklasyfikowanie stref do klasy C skutkuje koniecznością aktualizacji programów ochrony powietrza przez zarząd województwa w terminie 3 lat od dnia wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza. Poziom pozostałych zanieczyszczeń w obu strefach według kryterium ochrony zdrowia nie przekracza poziomów dopuszczalnych/docelowych, dlatego obie strefy zostały zaliczone do klasy A. Na przestrzeni lat 2015-2020 można zaobserwować poprawę jakości powietrza w województwie pod względem stężenia pyłu PM2,5 i pyłu PM10.

Poniższa tabela przedstawia klasyfikację strefy lubelskiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin.

Tabela 4. Klasyfikacja województwa lubelskiego z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Nazwa strefy	Rok	Symbol		
		SO ₂	NO _x	O ₃
Strefa lubelska	2015	A	A	A
				D2
	2019	A	A	A
				D2
	2020	A	A	A
				D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim – raport wojewódzki za rok 2015, Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim – raport wojewódzki za rok 2019, Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim – raport wojewódzki za rok 2020

W województwie lubelskim pod względem kryteriów dla ochrony roślin klasyfikuje się jedynie strefę lubelską. Pod względem ochrony roślin według kryterium poziomu docelowego dla ozonu strefę lubelską zaliczono do klasy A, natomiast dla celu długoterminowego strefę zaliczono do klasy D2. Dla stref w klasie D2 nie jest wymagane opracowanie programu ochrony powietrza. Pod względem pozostałych zanieczyszczeń według kryterium ochrony roślin jakość powietrza w strefie lubelskiej zaliczono do klasy A. W strefie aglomeracji lubelskiej nie prowadzono pomiarów w kryterium ochrony roślin.

Według danych GUS w latach 2019 – 2020 z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, zlokalizowanych w województwie lubelskim ilość wyemitowanych zanieczyszczeń zarówno gazowych jak i pyłowych zmniejszyła się w stosunku do 2015 r.

W 2020 r. (w stosunku do 2015 r.) emisja substancji gazowych z tych zakładów zmalała o 61 688 Mg (z uwzględnieniem CO₂), a substancji pyłowych o 668 Mg. Poniższa tabela przedstawia emisję zanieczyszczeń do powietrza w ostatnich latach.

Tabela 5. Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie województwa lubelskiego w latach 2015, 2019, 2020

Rok	Emisja zanieczyszczeń gazowych [Mg]	Emisja zanieczyszczeń pyłowych [Mg]
2015	5 000 206	1 975
2019	4 986 509	1 327
2020	4 938 518	1 307

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021

W województwie lubelskim obserwuje się rozwój sieci gazowej. Jest to trend sprzyjający jakości środowiska z uwagi na fakt, iż użycie paliw gazowych w celach grzewczych generuje znacznie mniejszą emisję zanieczyszczeń niż spalanie paliw stałych.

Tabela 6. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2019 r. w województwie lubelskim

Jednostka terytorialna	Ogółem [GWh]	OZE [GWh]	Udział [%]
Województwo lubelskie	2443,6	567,8	23,24

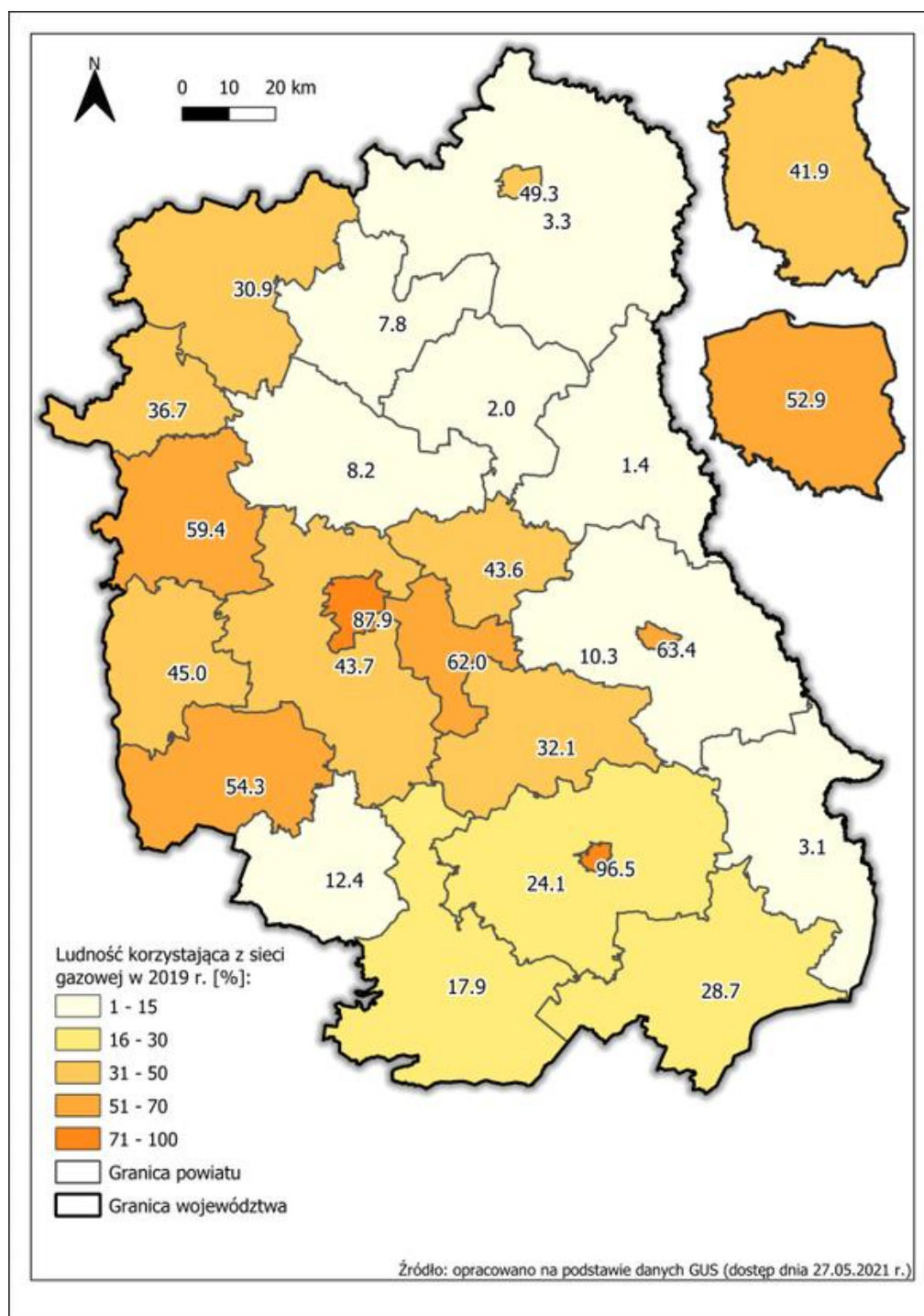
Tabela 7. Wielkość sieci gazowej w województwie w latach 2015 - 2019

Rok	Długość czynnej sieci ogółem w m	Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	Ludność korzystająca z sieci gazowej
2015	8 654 815	143 356	864 075
2019	9 426 896	161 266	884 191
2020	9 590 451	166 048	Brak danych

Źródło: Bank danych lokalnych GUS, 2021

W 2019 r. odsetek mieszkańców województwa korzystających z sieci gazowej wynosił 41,9%. Obszarami najlepiej uzbrojonymi w sieć gazową są miasta Chełm, Zamość, Lublin i Biała

Podlaska. Największy odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej odnotowano w mieście Zamość.

Rysunek 1. Ludność korzystająca z sieci gazowej w województwie lubelskim

Poniższe tabele przedstawiają stopień realizacji zadań w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza na terenie województwa lubelskiego w latach 2019 – 2020.

Tabela 8. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza na terenie województwa lubelskiego

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020 - 2023 z perspektywą do roku 2027	Zarządzanie jakością powietrza w województwie lubelskim	Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych	Zarząd Województwa	Opracowanie: Programu ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu – uchwała Nr XVIII/291/20, Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja lubelska ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu – uchwała Nr XVIII/292/20	369 000,00	WFOŚiGW w Lublinie
		Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie Programów ograniczania niskiej emisji lub Programów Gospodarki Niskoemisyjnej	Marszałek Województwa Lubelskiego (Zarząd Województwa)	Zweryfikowano 170 Planów Gospodarki Niskoemisyjnej oraz 65 aktualizacji ww. dokumentów	Finansowane w ramach projektu pn. „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE” (100% środki UE)	POLiŚ
			Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Kazimierz Dolny, Wołyń, Trzeszczany, Sławatycze, Markuszów, Dzwola, Trzebieszów, Goraj, Tucznia, Starostwo Powiatowe w	7 400 510,52	Środki własne, RPO WL, NFOŚiGW, WFOŚiGW w Lublinie, PROW

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
				Krasnymstawie, Starostwo Powiatowe w Biłgoraju		
		Aktualizacja i monitoring "Programu rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa lubelskiego" oraz "Programu Rozwoju Energetyki dla województwa lubelskiego"	Marszałek Województwa Lubelskiego	Dokumenty aktualne, nie wykonywano aktualizacji Uchwała Zarządu Województwa Lubelskiego Nr CCXLVI/3054/09 z dnia 14 lipca 2009 r. w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Energetyki dla Województwa Lubelskiego” Uchwała Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XLI/623/2014 z dnia 3 lutego 2014 r. w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla województwa lubelskiego”. W Strategii rozwoju województwa lubelskiego do 2030 roku, przyjętej 29 marca 2021 r. przez Sejmik Województwa Lubelskiego, przewidziano przygotowanie planu określającego kierunki rozwoju energetyki w województwie z uwzględnieniem energetyki konwencjonalnej oraz wykorzystania OZE.		
		Prowadzenie monitoringu jakości powietrza	WIOŚ	Bieżący monitoring jakości powietrza	-	-
			Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Horodło, Trzebieszów, Jastków, Dzwola, Szczebieszyn, Jabłoń, Rejowiec Fabryczny, Goraj, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Biłgoraju	45 006 870,97	RPO WL, WFOŚiGW w Lublinie, budżet państwa
		Uwzględnienie w dokumentach planistycznych (mpzp, suikzp) zapisów umożliwiających ograniczenie emisji zanieczyszczeń	Marszałek Województwa Lubelskiego	Realizacja polityki przestrzennej określonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL), która w warstwie kierunkowej zawiera ustalenia w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń. Ustalenia te zawierają kierunki działań odnoszące się do poprawy warunków Aero sanitarnych, hydro sanitarnych oraz klimatu akustycznego (poprzez m.in. rozwój scentralizowanych systemów ciepłowniczych). Realizacja regionalnej polityki przestrzennej odbywa się na bieżąco, poprzez zgłaszanie wniosków z PZPWL do projektu suikzp i mpzp sporządzonych przez samorządy gminne, a także w procesie uzgadniania suikzp w zakresie zgodności z ustaleniami PZPWL.		

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
			Starostwa Powiatowe	Zadanie zrealizowane przez powiaty: Starostwo Powiatowe w Zamościu, Starostwo Powiatowe we Włodawie	126 023	Środki własne
		Edukacja ekologiczna w zakresie, jakości powietrza oraz promocja zasad efektywności energetycznej, a także kształtowanie prawidłowych zachowań, dotyczących szkodliwości spalania odpadów w piecach i kotłach indywidualnych	Marszałek Województwa Lubelskiego	Realizacja projektu pn. <i>Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE</i> . Projekt ma na celu poszerzenie wiedzy oraz świadczenie usług doradczych w zakresie energetyki, gospodarki niskoemisyjnej oraz wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii przez mieszkańców województwa.	22423,41	POLiŚ
			Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Aleksandrów, Bełżyce, Goraj, Rejowiec, Bychawa, Stoczek Łukowski, Goraj; Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie, Starostwo Powiatowe w Parczewie	3 189 719,63	Środki własne, RPO WL, FDS
		Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych	Gminy	Zadanie zrealizowane przez gminy: Jabłoń, Rejowiec Fabryczny, Goraj	8 110 724,14	Środki własne, RPO WL, FDS
	Poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z produkcji ciepła	Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych (w tym realizacja Programu „Czyste Powietrze”)	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Nowodwór, Mełgiew, Trzebieszów, Urszulín, Goraj, Kąkolewnica, Siennica Różana, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe w Zamościu	12 271 777,82	Środki własne, RPO WL, FDS, PROW
			Instytucje	Roztoczański Park Narodowy	22 000,00	Środki własne

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Przebudowa, modernizacja i doposażenie lokalnych kotłowni	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Terespol, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej	3 031 433,78	Środki własne, RPO WL, FOGR, FDS, budżet państwa
		Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Rejowiec Fabryczny, Jabłoń, Mełgiew, Chodel, Gościeradów, Sułów, Konstantynów, Józefów, Dzierzkowice, Piszczac, Wisznice, Adamów, Borki, Leśna Podlaska, Kraśniczyn, Trzebieszów, Zakrzówek, Uścimów, Krynice, Tarnawatka, Krasnobród, Jarczów, Hańsk, Garbów, Werbkowice, Terespol, Urszulín, Rokitno, Bychawa, Kamień, Niedzwica Duża, Krzczonów, Lublin - Głusk, Frampol, Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Zamościu, Starostwo Powiatowe we Włodawie	137 263 995,90	Środki własne, RPO WL, FDS, FDR, budżet państwa, FOGR
			Inne nieruchomości/przedsiębiorstwa	Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Lublinie	954 402,14	POIŚ, budżet państwa
		Przyłączanie budynków istniejących oraz nowo budowanych do sieci gazowej i ciepłowniczej	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Zakrzówek, Kazimierz Dolny, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie	704307,25	Środki własne, FOGR, Ministerstwo Sprawiedliwości
		Poprawa efektywności energetycznej w	Marszałek Województwa Lubelskiego	Zadanie zrealizowane w jednostkach podległych Urzędowi Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego		

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		budynkach oraz kompleksowe zarządzanie energią w budynkach publicznych, w tym audyty energetyczne	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Kock, Szczepietyn, Łukowa, Zakrzówek, Niedzwica Duża, Tarnawatka, Markuszów, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Hrubieszowie	31966036,14	Środki własne, RPO WL, FOGR, FDS, EFRR

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
	Zmniejszenie emisyjności w transporcie oraz zwiększenie dostępności i atrakcyjności transportu publicznego	Budowa i przebudowa dróg krajowych, wojewódzkich oraz gminnych i powiatowych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Horodło, Wierzbica, Bychawa, Chrzanów, Tarnawatka, Rossosz, Łopiennik Górny, Markuszów, Kurów, Trawniki, Annopol, Rejowiec Fabryczny, Wojciechów, Sosnowica, Stężyca, Niedźwiada, Niedrzwica Duża, Leśniowice, Józefów nad Wisłą, Jarczów, Rejowiec, Bełzec, Garbów, Łabunie, Niemce, Werbkowice, Dzwola, Trzebieszów, Urszulin, Rokitno, Tarnogród, Zakrzówek, Zalesie, Kąkolewnica, Kazimierz Dolny, Ludwin, Podedwórze, Modliborzyce, Stanin, Uścimów, Kraśniczyn, Łaziska, Sułów, Krzywda, Mełgiew, Żmudź, Piszczac, Wola Mysłowska, Wysokie, Witków, Lublin-Głusk, Frampol, Strzyżewice, Wilkołaz, Wólka, Ostrówek, Komarów-Osada, Abramów, Kłoczew, Cyców, Wojślawice, Biszcz, Dęblin, Wola Uhruska, Wierzbica, Dubienka, Werbkowice, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Radzyniu Podlaskim, Starostwo Powiatowe w Lublinie, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Kraśniku, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Zamościu, Starostwo Powiatowe w Hrubieszowie, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Łęcznej, Starostwo Powiatowe w Puławach	907 770 527,90	Środki własne, FOGR, RPO WL, FDS, EFRR, PGL LP, RFIL, Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina, budżet państwa

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Rozwój transportu rowerowego w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych, ciągów pieszo - rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (np. wypożyczalnie rowerów)	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Modliborzyce, Trzebieszów, Jabłonna, Puchaczów, Szczepietyn, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie	9 506 041,40	Środki własne, RPO WL
		Rozwój połączeń kolejowych na terenie województwa, w szczególności kolei aglomeracyjnej na terenie Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego	Marszałek Województwa Lubelskiego	Zawarto porozumienie z PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w sprawie współpracy w zakresie opracowania koncepcji programowo-przestrzennej na potrzeby powstania Lubelskiej Kolei Aglomeracyjnej. Koncepcja pozwoli określić wytyczne dla realizacji studium wykonalności Lubelskiej Kolei Aglomeracyjnej (LKA) w zakresie marketingowo-ruchowym, ruchowo-eksploatacyjnym, technicznym, finansowym oraz uwarunkowań lokalizacyjnych		
		Przygotowanie infrastruktury komunikacyjnej miast do obsługi samochodów elektrycznych (m.in. punktów ładowania samochodów osobowych)	Marszałek Województwa Lubelskiego	Województwo lubelskie zrealizowało w 2019 r. dostawę i montaż 3 sztuk dwustanowiskowych stacji ładowania pojazdów elektrycznych oraz szkolenia w zakresie obsługi stacji ładowania	66 420	WFOŚiGW w Lublinie
		Dostosowanie floty pojazdów do wymogów odnośnie elektromobilności	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminę Ostrów Lubelski	6 762 303,43	RPO WL, FDS

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Poprawa systemu komunikacji publicznej, m.in. budowa, przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, centrów przesiadkowych, węzłów multimodalnych, parkingów P&R itp.	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Parczew, Bychawa, Puchaczów, Nowodwór, Leśniowice, Bełżec, Wola Uhruska, Modliborzyce, Trzebieszów, Markuszów, Sitno, Rejowiec Fabryczny, Puławy, Jabłonna, Niedzwica Duża, Łopiennik Górny, Piszczac, Wojcieszków, Lublin - Głusk, Stężyca, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe w Zamościu, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej	8 481 849,22	Środki własne, UE, RPO WL, FOGR, FDS
			GDDKiA	-	5 315,05	brak danych
		Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic głównych w miastach powiatowych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Nielisz, Krynice, Kąkolewnica, Rejowiec Fabryczny, Kamień, Kazimierz Dolny, Trzebieszów, Starostwo Powiatowe w Łukowie	17 736 432,17	Środki własne, FDR, FOGR, WFOŚiGW w Lublinie, PROW, budżet państwa
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023	Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg publicznych	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Żółkiewka, Niedźwiada, Kąkolewnica, Stoczek Łukowski, Jastków, Kazimierz Dolny, Bychawa, Bełżyce, Werbkowice, Dzwola, Witków, Wola Uhruska, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie, Starostwo Powiatowe w Lubartowie, Starostwo Powiatowe w Zamościu, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Kraśniku, Starostwo Powiatowe w Chełmie	400 711 762,00	Środki własne, RPO WL, FDS
		Montaż oświetlenia ulic z wykorzystaniem nośników OZE				

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
	Rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii	Montaż kolektorów słonecznych, montaż instalacji fotowoltaicznych, farmy fotowoltaiczne	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Abramów, Puchaczów, Krasnobród, Bełżyce, Tarnogród, Wola Uhruska, Radecznica, Czemierniki, Goraj, Jastków, Skierbieszów, Urzędów, Nałęczów, Michów, Wojcieszków, Kąkolewnica, Siennica, Szastarka, Różana, Siedliszcze, Stoczek Łukowski, Gorzków, Sosnowica, Karczmiska, Zakrzówek, Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Zamościu, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe w Lublinie	58 788 754,23	Środki własne, RPO WL, FDS NFOŚiGW, budżet państwa
			Przedsiębiorstwa	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o.o.	6 608 300,00	Środki własne
Łączny koszt realizacji zadań:					1 666 876 930,10	

3.1.1 OCENA REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

Największym problemem w skali województwa pozostaje zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem, występujące szczególnie w sezonie grzewczym. Główną przyczyną występowania przekroczeń jest emisja z systemów indywidualnego ogrzewania budynków oraz niekorzystne warunki meteorologiczne, głównie w sezonie zimowym.

W latach 2019-2020 największa ilość zadań została zrealizowana przez gminy. Najwięcej funduszy przeznaczono na zadania:

- Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych. Zadanie zrealizowało 35 gmin, 5 starostw powiatowych oraz 1 przedsiębiorstwo. Łączna kwota wydana przez gminy i starostwa powiatowe na to zadanie wynosi około 137 mln zł;
- Budowa i przebudowa dróg krajowych, wojewódzkich oraz gminnych i powiatowych 67 gmin, 13 starostw powiatowych i wydano łącznie około 908 mln zł;
- Poprawa systemu komunikacji publicznej m.in. budowa chodników, zatok autobusowych 17 gmin, 4 starostwa powiatowe i wydano łącznie około 48 mln zł;
- Montaż kolektorów słonecznych, montaż instalacji fotowoltaicznych, farmy fotowoltaiczne 25 gmin, 7 starostw powiatowych oraz 1 przedsiębiorstwo wydano łącznie 65,4 mln zł;
- Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia dróg publicznych 12 gmin, 6 starostw powiatowych i wydano łącznie około 401 mln zł.

Zadania realizowane były m.in. ze środków zewnętrznych – tj. Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ 2014-2020), Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2014-2020), Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (RPO WL 2014 - 2020), środków własnych gmin i starostw powiatowych, ale także finansowane przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz ze środków budżetu państwa.

Zadania marszałka obejmowały głównie promowanie, dystrybucję oraz wytwarzanie energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze wszystkich źródeł odnawialnych. Zadania te były realizowane głównie ze środków RPO WL w ramach projektu „Energia przyjazna środowisku”: „Wsparcie wykorzystania OZE” oraz „Produkcja energii z OZE w przedsiębiorstwach”. W latach 2019-2020 liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii z OZE wyniosła 117 197 sztuk. Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej wzrosła o 595,25MW, a szacunkowy roczny spadek emisji gazów cieplarnianych wynosi 243 297,83 ton ekwiwalentu CO₂.

Inne zadania realizowane w latach 2019 - 2020 przez samorząd województwa to opracowanie i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych oraz edukacja ekologiczna w zakresie jakości powietrza oraz promocja zasad efektywności energetycznej, a także kształtowanie prawidłowych zachowań, dotyczących szkodliwości spalania odpadów w piecach i kotłach indywidualnych.

W związku z przekroczeniami dopuszczalnych norm jakości powietrza należy kontynuować przedsięwzięcia z zakresu zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza w kolejnych latach. Szczególnie, w kolejnych latach, kontynuowane powinny być zadania z zakresu ograniczenia niskiej emisji, co ma szczególne znaczenie w przypadku zmian klimatu. Pozytywnym efektem realizacji zadań będzie poprawa jakości powietrza, jak i życia mieszkańców województwa, ze szczególnym uwzględnieniem ich zdrowia.

3.2 ZAGROŻENIE HAŁASEM

Na terenie województwa lubelskiego w celu poprawy ochrony środowiska przed hałasem Sejmik Województwa Lubelskiego w dniu 25 kwietnia 2019 r. przyjął uchwałą Nr V/119/2019 „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubelskiego”. Celem Programu ochrony środowiska przed hałasem jest określenie niezbędnych priorytetów i wskazanie działań mających na celu zmniejszenie uciążliwości i ograniczenie poziomu hałasu.

Ocena stanu akustycznego środowiska sporządzana jest na podstawie map akustycznych. Strategiczne mapy hałasu sporządzane są co 5 lat.

W 2014. r. w ramach monitoringu hałasu WIOŚ w Lublinie prowadził badania hałasu drogowego w 10 punktach, w tym w 2 punktach w celu określenia wskaźników długookresowych, natomiast w 2017 r. badania prowadzono w 15 punktach, w tym w 3 punktach w celu określenia wskaźników długookresowych. Poniższe tabele przedstawiają wyniki pomiarów hałasu prowadzonych przez WIOŚ w latach 2014, 2017.

Tabela 9. Wyniki pomiarów krótkookresowych prowadzonych przez WIOŚ w 2014 roku

Miejscowość	Nazwa odcinka	L_{AeqD} [dB]	Wartość przekroczenia [dB]	L_{AeqN} [dB]	Wartość przekroczenia [dB]
Krasnystaw	ul. Okrzei 24	61,5	0,00	42,8	0,00
	ul. Okrzei 33	62,9	0,00	49,6	0,00
	ul. Okrzei 151	60,4	0,00	49,5	0,00
Lubartów	ul. Lipowa 3	64,3	0,00	55,8	0,00
	ul. Powstańców Warszawy 79	63,5	0,00	54,2	0,00
	ul. Szaniawskiego 49	68,6	3,6	63,4	7,4
Tomaszów	Lub., ul. Lwowska 88	68,8	3,8	62,9	6,9

Miejscowość	Nazwa odcinka	L _{AeqD} [dB]	Wartość przekroczenia [dB]	L _{AeqN} [dB]	Wartość przekroczenia [dB]
	Lub., ul. Zamojska 28	67,9	2,9	63,3	7,3

Źródło: Wyniki pomiarów krótkookresowych hałasu drogowego w latach 2009 – 2014, WIOŚ Lublin

Tabela 10. Wyniki pomiarów krótkookresowych prowadzonych przez WIOŚ w 2017 roku

Lokalizacja punktu pomiarowego	L _{AeqD} [dB]	Wartość przekroczenia [dB]	L _{AeqN} [dB]	Wartość przekroczenia [dB]
Jarosławiec, DK 74	64,6	0,0	58,0	2,0
	64,1	0,0	57,1	1,1
	65,8	0,8	58,2	2,2
Werbkowice, DK 74	66,5	1,5	60,7	4,7
	64,7	0,0	59,5	3,5
	66,0	1,0	59,1	3,1
Miączyn, DK 74	65,0	0,0	57,9	1,9
	64,3	0,0	57,3	1,3
	65,2	0,2	59,3	3,3
Horyszów, DK 74	65,6	0,6	57,2	1,2
	64,5	0,0	56,3	0,3
	66,6	1,6	59,8	3,8
Zamość, ul. Wyszyńskiego 92	65,7	0,7	58,7	2,7
	65,8	0,8	57,5	1,5
	65,3	0,3	56,7	0,7
Zamość, ul. Sadowa	67,3	2,3	60,5	4,5
	67,6	2,6	59,9	3,9
	68,3	3,3	60,9	4,9
Zamość, ul. Piłsudskiego 35	66,7	1,7	59,9	3,9
	66,6	1,6	58,3	2,6
	67,1	2,1	58,6	2,6
Zamość, ul. Lubelska 26	65,6	0,6	59,1	3,1
	66,4	1,4	56,7	0,7
	66,4	1,4	57,4	1,4
Zamość, ul. Wyszyńskiego 4	64,6	0,0	56,3	0,3
	64,8	0,0	57,2	1,2
	64,1	0,0	55,7	0,0
Zamość, ul. Legionów 56	70,8	5,8	66,0	10,0
	71,2	6,2	66,7	10,7
	72,0	7,0	66,3	10,3
Zamość, ul. Szczepieszka 47	66,1	1,1	58,8	2,8
	66,9	1,9	59,1	3,1
	66,6	1,6	58,1	2,1
Zamość, ul. Lipska 47	68,0	3,0	62,2	6,2
	67,9	2,9	62,1	6,1
	69,5	4,5	61,7	5,7

Źródło: Wyniki pomiarów hałasu drogowego w 2017 r., WIOŚ Lublin

W 2014 r. przy pomocy pomiarów krótkookresowych stwierdzono przekroczenia hałasu w 3 punktach. Największe przekroczenie zanotowano przy ul. Szaniawskiego 49 w Lubartowie. W pozostałych 5 punktach nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu.

W 2017 r. pomiary krótkookresowe wykazały przekroczenia we wszystkich punktach, najwyższe odnotowano w Zamościu przy ul. Legionów – droga krajowa nr 17 oraz przy ul. Lipskiej – droga wojewódzka nr 849.

Tabela 11. Wyniki pomiarów długookresowych prowadzonych przez WIOŚ w 2014 r.

Nazwa odcinka drogi	Lokalizacja punktu pomiarowego	L_{DWN} [dB]	Wartość przekroczenia [dB]	L_N [dB]	Wartość przekroczenia [dB]
Krasnystaw	ul. Okrzei	64,9	0,0	55,3	0,0
Lubartów	ul. Lubelska	64,8	0,0	56,1	0,0

Źródło: Wyniki pomiarów krótkookresowych hałasu drogowego w latach 2009 – 2014, WIOŚ Lublin

Tabela 12. Wyniki pomiarów długookresowych prowadzonych przez WIOŚ w 2017 r.

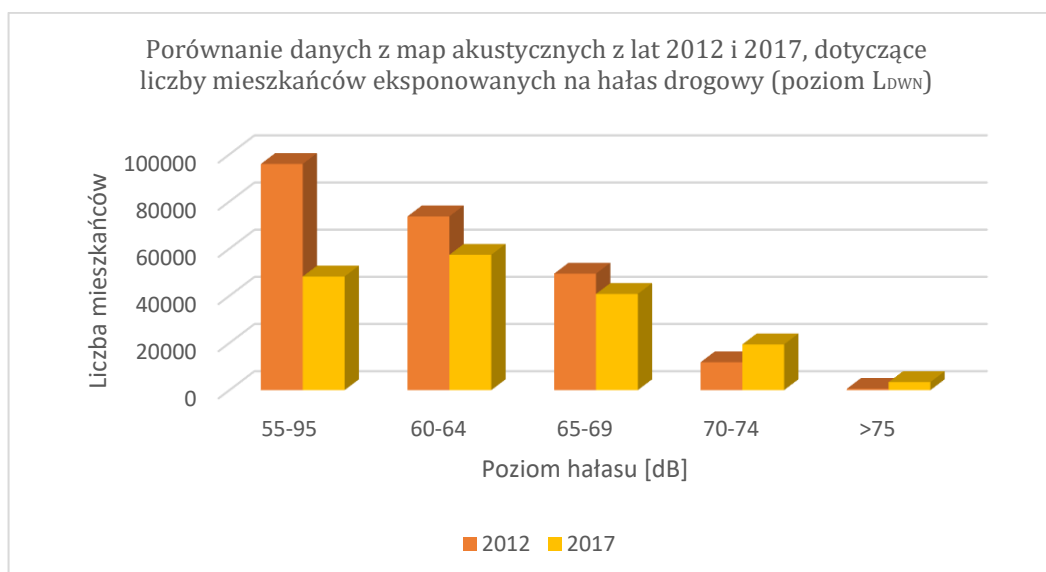
Miejscowość	Lokalizacja punktu	L_{DWN} [dB]	Wartość przekroczenia [dB]	L_N [dB]	Wartość przekroczenia [dB]
Zamość	Aleje Jana Pawła II	66,6	0,00	59	0,00
	Aleje Wojska Polskiego	68	0,00	58,2	0,00
	ul. Hrubieszowska 247	68,8	0,00	60,6	0,00

Źródło: Wyniki pomiarów hałasu drogowego w 2017 r, WIOŚ Lublin

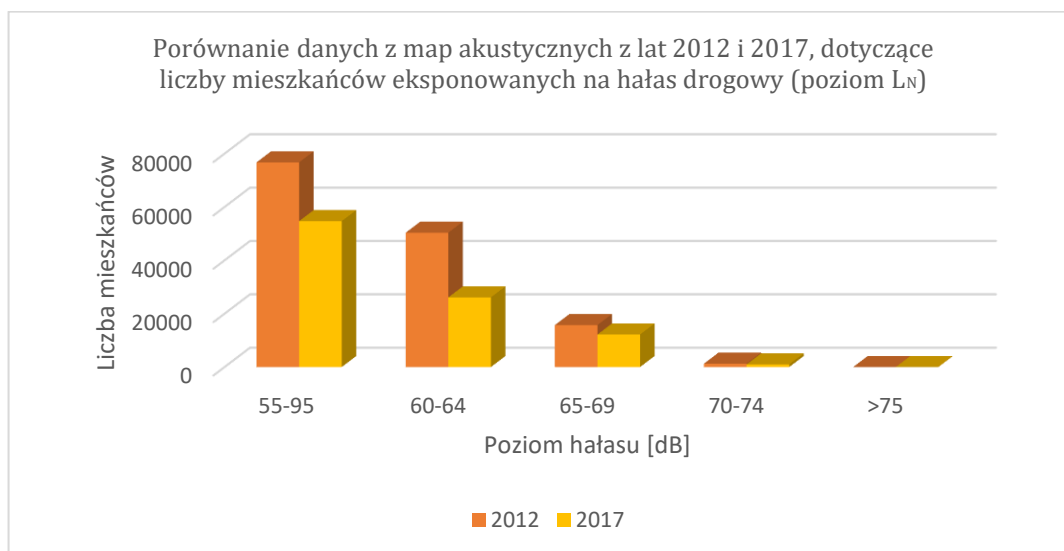
W przypadku pomiarów długookresowych we wszystkich punktach pomiarowych nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku, zarówno w 2014, jak i 2017 r.

W zestawieniu map akustycznych z 2012 r. oraz 2017 r. widać znaczący spadek oddziaływania hałasu na środowisko. Na poniższych wykresach porównano dane z map akustycznych dla miasta Lublina z 2012 i 2017 r. Wykresy przedstawiają liczbę mieszkańców ekspozowanych na hałas drogowy w przedziałach wartości poziomu L_N (poziom nocny) i L_{DWN} (poziom dzień – wieczór – nocny).

Z analizy dostępnych danych, wynika, że w 2017 r. nastąpił znaczny spadek liczby mieszkańców zagrożonych hałasem drogowym do 70 dB. W zakresie hałasu powyżej 70 dB nastąpił wzrost liczby mieszkańców zagrożonych hałasem drogowym.

Rysunek 2. Porównanie poziomu L_{DWN} map akustycznych z lat 2012 i 2017

Źródło: Wyniki pomiarów krótkookresowych hałasu drogowego w latach 2009 – 2014, WIOŚ Lublin; Wyniki pomiarów hałasu drogowego w 2017 r, WIOŚ Lublin

Rysunek 3. Porównanie poziomu L_N z map akustycznych z lat 2012 i 2017

Źródło: Wyniki pomiarów krótkookresowych hałasu drogowego w latach 2009 – 2014, WIOŚ Lublin; Wyniki pomiarów hałasu drogowego w 2017 r, WIOŚ Lublin

Dla wskaźnika L_N zanotowano wyraźny spadek liczby mieszkańców zagrożonych hałasem we wszystkich przedziałach.

Poniższa tabela przedstawia zadania realizowane na terenie województwa lubelskiego w latach 2019-2020 w zakresie ochrony środowiska przed hałasem. W tabeli podano tylko zadania realizowane w Programie ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020-2023, ponieważ zadania, dotyczące zagrożenia hałasem zawarte w Programie ochrony środowiska 2016-2019 zostały zrealizowane w latach 2016 – 2018.

Tabela 13. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie zagrożenia hałasem na terenie województwa lubelskiego

ZAGROŻENIE HAŁASEM						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020 - 2023 z perspektywą do roku 2027	Zarządzanie jakością klimatu akustycznego w województwie	Opracowanie, wdrożenie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem	Marszałek Województwa Lubelskiego	1.Sejmik Województwa Lubelskiego uchwałą Nr V/119/2019 z dnia 25 kwietnia 2019 r. przyjął „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubelskiego” 2.Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie zrealizował zadanie - wymiana nawierzchni na drodze nr 835 odcinek „Lublin - Mętów”	67 588,50	WFOŚiGW w Lublinie, ZDW
		Monitoring hałasu na terenie województwa lubelskiego	WIOŚ w Lublinie	Monitoring hałasu w postaci przeprowadzanych kontroli	Brak danych	Budżet państwa
		Wprowadzanie do MPZP informacji z map akustycznych, zapisów dotyczących klasyfikacji terenów pod względem akustycznym, stosowanie zasad strefowania oraz elementów uspokojenia ruchu w centrach miast i na terenach mieszkaniowych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Tomaszów Lubelski, Starostwo Powiatowe w Łukowie	356 160,00	Środki własne

ZAGROŻENIE HAŁASEM						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	Marszałek Województwa Lubelskiego	Organizacja publicznego transportu zbiorowego w transporcie kolejowym i drogowym. Utworzono i wyznakowano sieć szlaków turystycznych, wśród nich szlaki rowerowe o znaczeniu wojewódzkim, które wykonane zostały na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego. Modernizacja szlaków rowerowych, certyfikacja Miejsc Przyjaznych Rowerzystom (MPR) na Wschodnim Szlaku Rowerowym Green Velo, opracowanie i druk wydawnictw turystycznych Województwa Lubelskiego, audycje radiowe, poświęcone promocji atrakcji turystycznych Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo	155 816 881,30	
	Poprawa standardów klimatu akustycznego	Stosowanie zabezpieczeń przeciwhałasowych (np. ekranów dźwiękochłonnych, przekryć akustycznych, wałów ziemnych i przekopów)	ZDS	Budowa ekranów akustycznych	276 345,58	budżet województwa lubelskiego
			GDDKiA	Budowa ekranów akustycznych	4 236 593,89	KFD, EBI
		Uspokojenie ruchu na terenach miejskich poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości oraz inteligentnego sterowania ruchem	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Jastków, Puławy, Zalesie, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej	58 301,59	Środki własne
		Poprawa dostępności komunikacyjnej na terenach wiejskich – uruchomienie połączeń transportu zbiorowego	Gminy, powiaty	Nowodwór, Stężycza, Kłoczew	140 633,43	Środki własne, RPO WL

ZAGROŻENIE HAŁASEM						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023	Zmniejszenie hałasu	Remont dróg gminnych i powiatowych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Horodło, Wierzbica, Bychawa, Chrzanów, Tarnawatka, Rossosz, Łopiennik Górny, Markuszów, Kurów, Trawniki, Annopol, Rejowiec Fabryczny, Wojciechów, Sosnowica, Stężycza, Niedźwiada, Niedzwica Duża, Leśniowice, Józefów nad Wisłą, Jarczów, Rejowiec, Bełżec, Garbów, Łabunie, Niemce, Werbkowice, Dzwola, Trzebieszów, Urszulin, Rokitno, Tarnogród, Zakrzówek, Zalesie, Kąkolewnica, Kazimierz Dolny, Ludwin, Podedwórze, Modliborzyce, Stanin, Uścimów, Kraśniczyn, Łaziska, Sułów, Krzywda, Mełgiew, Żmudź, Piszczac, Wola Mysłowska, Wysokie, Witków, Lublin-Głusk, Frampol, Strzyżewice, Wilkołaz, Wólka, Ostrówek, Komarów-Osada, Abramów, Kłoczew, Cyców, Wojsławice, Biszczka, Dęblin, Wola Uhruska, Wierzbica, Dubienka, Werbkowice, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Radzyniu Podlaskim, Starostwo Powiatowe w Lublinie, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Kraśniku, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Zamościu, Starostwo Powiatowe w Hrubieszowie, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Łęcznej, Starostwo Powiatowe w Puławach	907 770 527,90	Środki własne, FOGR, RPO WL, FDS, EFRR, PGL LP, RFIL, Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina, budżet państwa
			ZDW w Lublinie	Budowa i przebudowa dróg	638 150 473,66	Budżet państwa, budżet województwa lubelskiego

ZAGROŻENIE HAŁASEM						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
			GDDKiA	Dbalność o utrzymanie i rozwój infrastruktury dróg krajowych i autostrad w Polsce poprzez zapewnienie najlepszego możliwego poziomu funkcjonowania dróg krajowych, działanie na rzecz stałego podnoszenia poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, minimalizowanie wpływu urządzeń krajowej sieci drogowej na otoczenie i środowisko	751 364,75	Budżet państwa, KFD, EBI UE
Łączny koszt realizacji zadań:					1 707 624 870,60	

3.2.1. OCENA REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZED ZAGROŻENIEM HAŁASEM

Hałas generowany jest głównie przez ruch transportowy tj. transport drogowy, kolejowy, lotniczy oraz działalność przemysłową. Czynniki te powszechnie zaliczane są do zanieczyszczeń środowiska ze względu na jego destrukcyjne działanie na jakość środowiska naturalnego.

Województwo lubelskie dysponuje jedną z najrzadszych sieci kolejowych w Polsce, w związku z tym, hałas kolejowy na terenie województwa lubelskiego nie stanowi zagrożenia dla środowiska. Hałas przemysłowy ma charakter lokalny i dotyczy jedynie ludności mieszkającej w pobliżu zakładów. Największy wpływ na stan klimatu akustycznego na terenie województwa lubelskiego ma hałas drogowy.

W latach 2019-2020 w zakresie ochrony środowiska przez hałasem zrealizowano 7 zadań. Na temat realizacji 2 zadań nie udzielono informacji w procesie ankietyzacji. Zadania finansowano głównie z budżetu gmin, RPO WL, KFD, EBI, ZDW oraz WFOŚiGW.

Łącznie na cele związane z ochroną środowiska przez hałasem przeznaczono około 1,8 mld zł. Jednostki odpowiedzialne za wykonywane zadania skupiły się głównie na budowaniu zabezpieczeń przeciwhałasowych oraz poprawie dostępności komunikacyjnej na terenach wiejskich i miejskich. Na zadania własne Marszałka przeznaczono około 156 mln zł. Zadania Marszałka obejmowały głównie opracowanie, wdrożenie i monitorowanie programów ochrony środowiska przed hałasem oraz prowadzenie edukacji ekologicznej, dotyczącej zagrożenia hałasem.

W zestawieniu map akustycznych z 2012 r. oraz 2017 r. widać znaczący spadek oddziaływania hałasu na środowisko. Inwestycje prowadzone na terenie województwa związane z rozbudową dróg, chodników, utworzenie dodatkowych zatok autobusowych oraz modernizacja komunikacji zbiorowej oraz rowerowej w znacznym stopniu przyczyniły się do zmniejszenia uciążliwości oddziaływania hałasu na środowisko. W celu dalszego zmniejszenia oddziaływania hałasu na środowisko należy kontynuować przedsięwzięcia z zagrożenia hałasem oraz monitorować obszary problemowe wskazane w mapach akustycznych.

4.3 POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Na pojęcie pola elektromagnetycznego (PEM), zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska*, składają się pola elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz, które tworzą zakres promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego.

Do 31 grudnia 2019 r. dopuszczalna wartość składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego określona była w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia

30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192 poz. 1883) i wynosiła 7 V/m.

Od 1 stycznia 2020 roku obowiązuje nowe Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2019 poz. 2448), które ustanawia nowe wartości dopuszczalne natężeń pól elektromagnetycznych wynoszące dla wysokich częstotliwości od 28 V/m do 61 V/m.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ) w latach 2017 – 2019 prowadził cykl pomiarów wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego w środowisku, na podstawie których wyznaczano obszary przekroczeń dopuszczalnych wartości natężeń.

Poniższa tabela przedstawia średnie wyniki pomiarów poziomów PEM na terenie województwa lubelskiego w latach 2017 - 2019.

Tabela 14. Wyniki pomiarów poziomów PEM na terenie województwa lubelskiego w latach 2017 – 2019

Średnia dla obszaru [V/m]		
Rok	2017	2019
Centralne dzielnice lub osiedla miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys.	0,3	0,36
Pozostałe miasta	0,27	0,23
Tereny wiejskie	0,22	0,17
Średnia dla województwa	0,26333	0,2533

Źródło: Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku za lata 2017 – 2019 w województwie lubelskim w oparciu o wyniki pomiarów wykonanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska

Analiza wyników badań prowadzonych w latach 2017 – 2019 nie wykazała przekroczeń dopuszczalnej wartości składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego.

Poniższe tabele przedstawiają stopień realizacji zadań w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym na terenie województwa lubelskiego w latach 2019 – 2020.

Tabela 15. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym na terenie województwa lubelskiego

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych	Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych na terenie województwa lubelskiego	WIOŚ w Lublinie	Monitoring PEM w postaci przeprowadzanych kontroli	-	Budżet państwa
		Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Tomaszów Lubelski, Starostwo powiatowe w Łukowie	43 000,00	Środki własne
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023	Zadania z zakresu ograniczenia niekorzystnego oddziaływania pól elektromagnetycznych, np. uwzględnianie w mpzp, monitoring.	Prowadzenie cyklicznych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych	WIOŚ w Lublinie	Monitoring PEM w postaci przeprowadzanych kontroli	-	Budżet państwa
Łączny koszt realizacji zadań:					43 000,00	

3.3.1 OCENA REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM

W Programie ochrony środowiska na lata 2016 -2019 przewidziano realizację 1 zadania w obszarze pól elektromagnetycznych, natomiast w Programie ochrony środowiska na lata 2020 – 2023 r. założono realizację 2 zadań w tym zakresie. Zadania dotyczyły głównie kontrolowania poziomu pól elektromagnetycznych oraz wprowadzania do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi.

Łącznie na zadania związane z ochroną środowiska w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko w latach 2019 – 2020 przeznaczono 43 000 zł. Zadania finansowane były z budżetu państwa oraz ze środków własnych gmin.

W związku z brakiem przekroczeń dopuszczalnych wartości PEM należy kontynuować monitoring poziomu pól elektromagnetycznych na terenie województwa lubelskiego.

3.4 GOSPODAROWANIE WODAMI

Województwo lubelskie leży w całości w dorzeczu Wisły w dwóch regionach wodnych: Wisły Środkowej i Wisły Górnej. Głównymi rzekami znajdującymi się na terenie województwa są: Wisła, Bug, Wieprz, Krzna, Huczwa oraz Bystrzyca.

Wody powierzchniowe

Zasoby wód powierzchniowych województwa lubelskiego są niewielkie, wykorzystywane są głównie dla nawodnień gruntów rolnych, a także do celów energetycznych i przemysłowych.

Do powierzchniowych wód stojących należy ponad 70 naturalnych jezior, większość z nich ma powierzchnię od 10 do 50 ha. Do największych jezior można zaliczyć jeziora:

- Uściwierz (powierzchnia – 284,1 ha),
- Łukie (powierzchnia – 150,1 ha),
- Białe Sosnowickie (powierzchnia - 144,8 ha),
- Białe Włodawskie (powierzchnia - 104,86 ha),
- Kunów (powierzchnia – 99,65 ha),
- Sumin (powierzchnia – 91,5 ha),
- Firlej – (powierzchnia - 91,3 ha),
- Bikcze (powierzchnia - 85 ha),
- Piaseczno (powierzchnia – 84,7 ha),
- Krasne (75,9 ha).

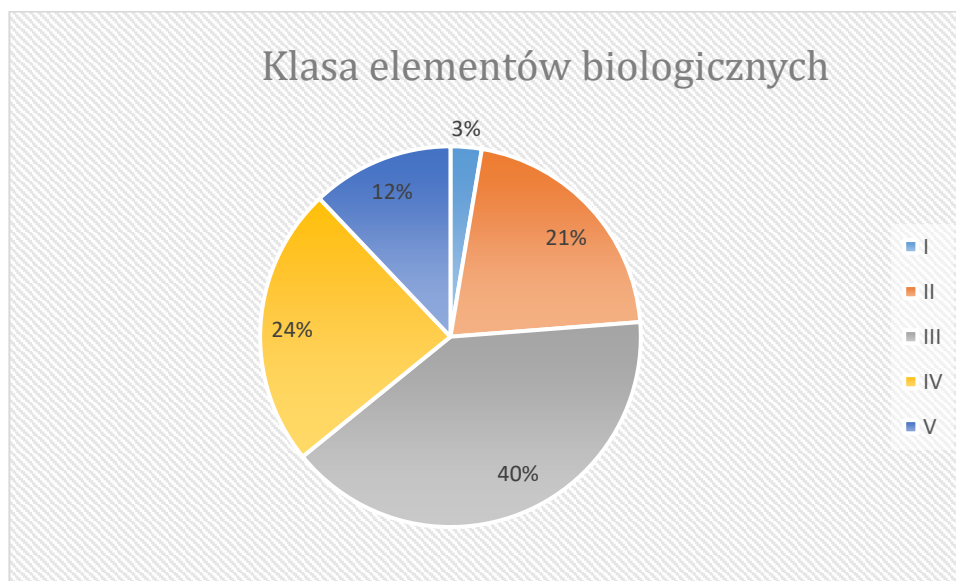
Na terenie województwa występuje również 13 zbiorników retencyjnych. Zbiorniki retencyjne o największym znaczeniu dla województwa lubelskiego to:

- Zbiornik Zemborzyce o powierzchni 278 ha i całkowitej pojemności 6,3 mln m³ utworzony na rzece Bystrzyca,
- Zbiornik Nielisz o powierzchni 950 ha i pojemność 19,5 mln m³ utworzony na rzece Wieprz i Por.

Ponadto na terenie województwa występuje największy w Polsce kompleksowy systemem wodno-melioracyjnym Kanału Wieprz-Krzna.

Monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest przez GIOŚ w oparciu o Program Państwowego Monitoringu Środowiska. Obiektem badań są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sieć wodną województwa lubelskiego stanowią 352 JCWP rzeczne (196 naturalnych, 156 sztucznych). Aktualizacja stanu JCWP przeprowadzona została na podstawie wyników badań monitoringowych wykonanych w latach 2014-2019. W tych latach ocenie zostało poddane 301 JCWP rzecznych z terenu województwa lubelskiego. Poniższe wykresy przedstawiają stan JCWP na terenie województwa lubelskiego.

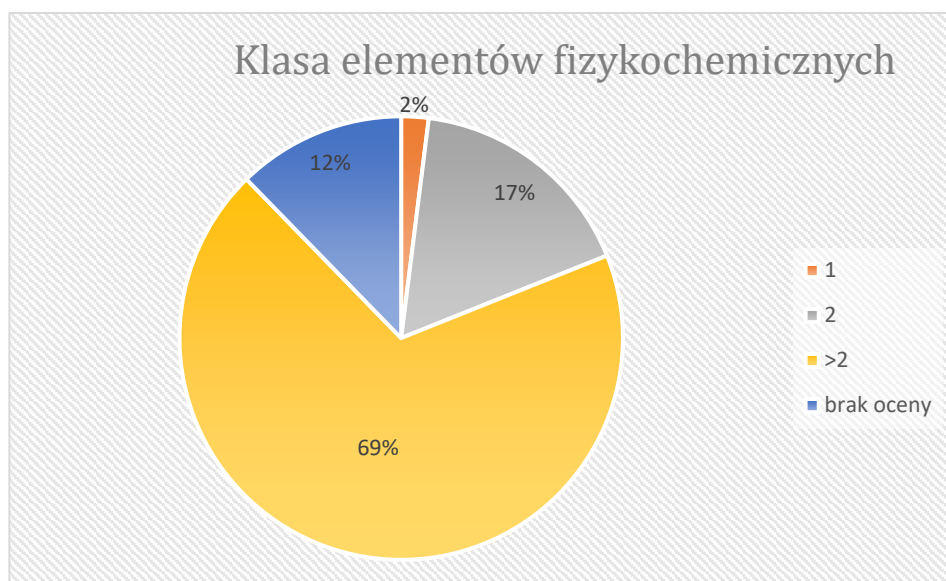
Rysunek 4. Wykres przedstawiający klasy elementów biologicznych JCWP w województwie lubelskim

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu (www.gios.gov.pl, stan na 4.08.2021 r.)

Klasyfikacja wód powierzchniowych pod względem biologicznym wskazuje, że w województwie lubelskim dominują wody o umiarkowanym (klasa III) i dobrym (klasa II) stanie/potencjale. Klasa o bardzo dobrym stanie/potencjale biologicznym stanowi 3% wszystkich JCWP.

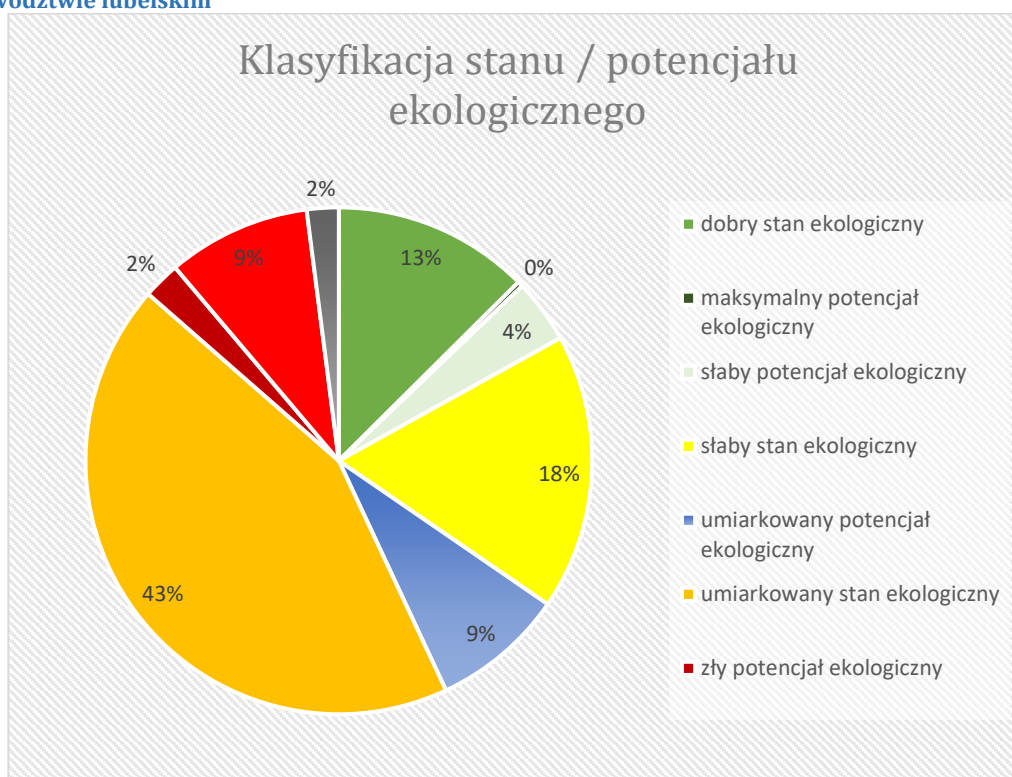
Rysunek 5. Wykres przedstawiający klasy elementów fizykochemicznych JCWP w województwie lubelskim

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu (www.gios.gov.pl, dostęp dnia 4.08.2021 r.)

Klasyfikacja JCWP pod względem elementów fizykochemicznych wskazuje, że zdecydowana większość (ponad 69%) JCWP rzecznych jest poniżej stanu/potencjału dobrego.

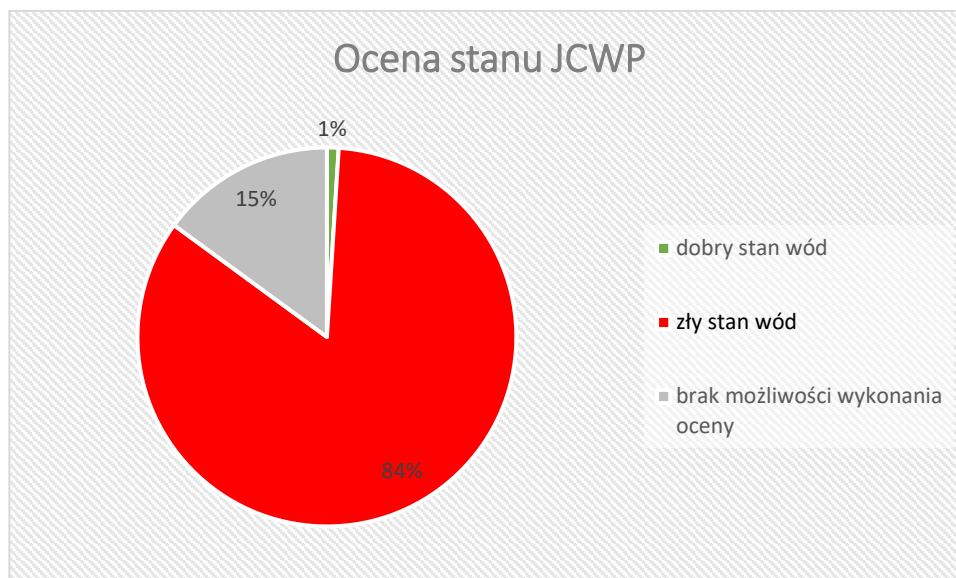
Rysunek 6. Wykres przedstawiający klasyfikację stanu / potencjału ekologicznego JCWP w województwie lubelskim

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu (www.gios.gov.pl, dostęp dnia 4.08.2021 r.)

Klasyfikacja ogólnego stanu/potencjału JCWP wskazuje, że większość z nich cechuje się umiarkowanym stanem ekologicznym, a wody o złym stanie/potencjale stanowią łącznie 11% wszystkich JCWP.

Rysunek 7. Wykres przedstawiający ogólną ocenę JCWP w województwie lubelskim

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2014-2019 na podstawie monitoringu (www.gios.gov.pl, dostęp dnia 4.08.2021 r.)

Pod względem oceny stanu JCWP, na którą składają się wyniki klas elementów chemicznych i fizykochemicznych oraz klasyfikacja stanu/potencjału ekologicznego JCWP – większość JCWP na terenie województwa lubelskiego (84%) określono na zły stan/potencjał wód.

Wody podziemne

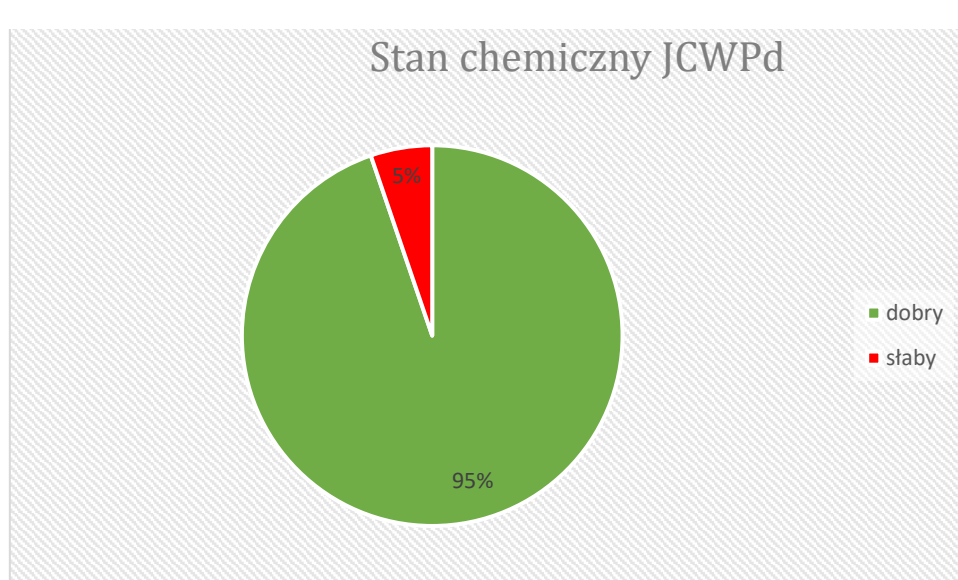
Wody podziemne stanowią dla województwa lubelskiego podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę do celów pitnych, przemysłowych i gospodarczych. Na terenie województwa zlokalizowane są dwa duże zbiorniki wód podziemnych – Niecka Lubelska i Niecka Mazowiecka. Monitoring jakości wód podziemnych prowadzony jest przez WIOŚ w Lublinie.

Ocena stanu jednolitych części wód podziemnych wg danych z 2019 r., opracowana została w odniesieniu do podziału JCWPd na 172 części obowiązującym w cyklu planistycznym 2016– 2021, uwzględniając również podział na obszary dorzeczy: Odry, Dunaju, Łaby, Ucker, Wisły, Dniestru, Niemna, Pregoty, Świeżej i Jarft.

Poniższe wykresy przedstawiają ocenę stanu chemicznego, ilościowego i ogólnego stanu wód dla JCWPd w województwie lubelskim. Dane pozyskano z Monitoringu stanu chemicznego

oraz oceny stanu jednolitych wód podziemnych w dorzeczach w latach 2018 – 2021 wykonanego przez GIOŚ.

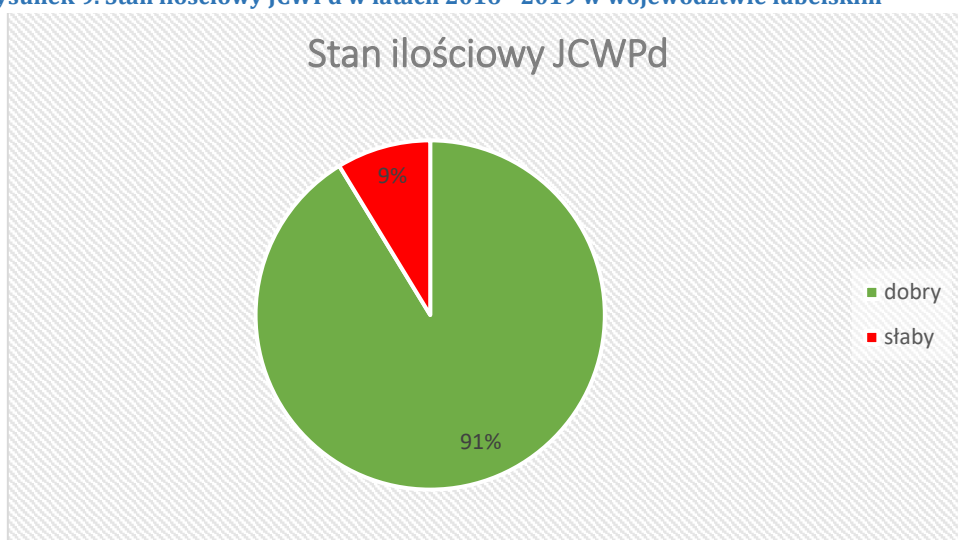
Rysunek 8. Stan chemiczny JCWPd w latach 2016 - 2019 w województwie lubelskim

Źródło: Raport o stanie jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2019

W przypadku oceny stanu chemicznego 163 JCWPd oceniono na dobry stan chemiczny, natomiast stan słaby stwierdzono w 9 JCWPd.

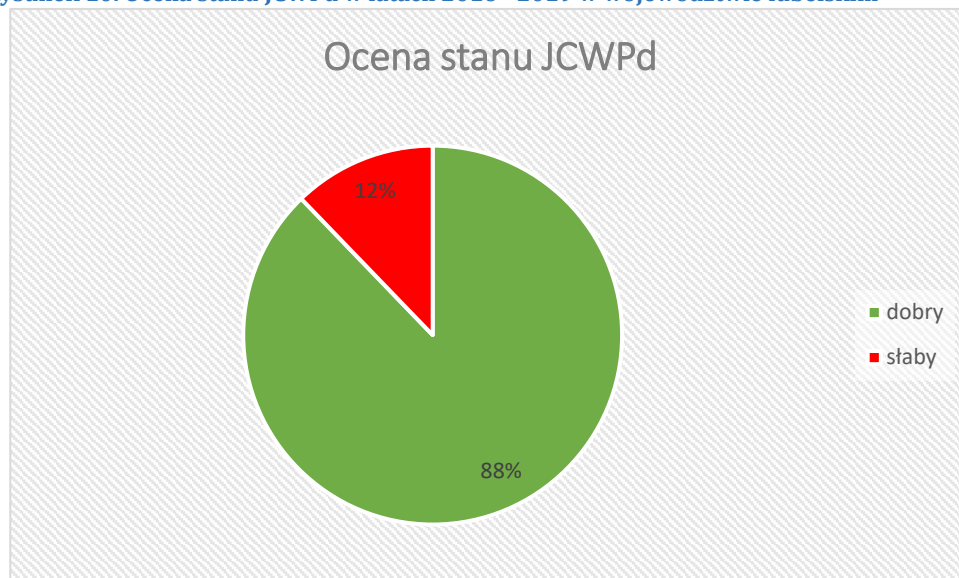
Rysunek 9. Stan ilościowy JCWPd w latach 2016 - 2019 w województwie lubelskim

Źródło: Raport o stanie jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2019

Pod względem stanu ilościowego aż 91% wód podziemnych zaklasyfikowano jako dobry (157 JCWPd), natomiast 9% (15 JCWPd) oceniono na słaby stan ilościowy.

Rysunek 10. Ocena stanu JCWPd w latach 2016 - 2019 w województwie lubelskim

Źródło: Raport o stanie jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2019

Jakość wód podziemnych oceniono jako zadowalający. W ogólnej ocenie aż 88% JCWPd zakwalifikowano do dobrego stanu wód.

Poniższa tabela przedstawia zadania z zakresu gospodarowania wodami, które były realizowane na terenie województwa lubelskiego w latach 2019 – 2020.

Tabela 16. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie gospodarowania wodami na terenie województwa lubelskiego

GOSPODAROWANIE WODAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027	Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych	Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, wspieranie i edukację w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego (ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych)	ARiMR Oddział Lubelski	-	22 896 194,12	PROW
			Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Puławy, Trzebieszów. Zakres zadania: Ograniczenie wpływu rolnictwa na wody poprzez racjonalne nawożenie i edukację oraz współpraca z LODR	8 000,00	LODR
	Poprawa stanu jakościowego wód podziemnych	Objęcie ochroną głównych zbiorników wód podziemnych	RZGW w Warszawie	Dokumentacja kosztowa dot. GZWP nr 401 Niecka łódzka, 405 Niecka radomska i 406 Niecka lubelska (Lublin), pn.: "Weryfikacja i uzupełnienie oszacowania kosztów roszczeń z tytułu ograniczenia sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych", w tym opracowanie projektów wniosków o ustanowienie obszarów ochronnych GZWP nr 401, 405 i 406	95 940,00	Budżet państwa
		Identyfikacja przyczyn przekroczeń wybranych wskaźników jakości wód podziemnych w punktach monitoringowych	WIOŚ w Lublinie	Bieżący monitoring zgodnie z zadaniami inspekcji	-	-

GOSPODAROWANIE WODAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
	Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych map zagrożenia powodziowego, obszarów szczególnego zagrożenia powodzią oraz terenów zagrożonych podtopieniami	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty Kłoczew, Stężyca, Starostwo Powiatowe w Łukowie	83 100,00	Środki własne
			RZGW w Warszawie	Aktualizacja map zagrożenia i map ryzyka powodziowego	0,00	Nie dotyczy
		Budowa, rozbudowa, modernizacja zbiorników przeciwpowodziowych i retencyjnych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminę Tarnawatka. Zakres zadania: Remont zbiornika wodnego oraz wykonanie ujęcia wody ppoż	370 195,31	Środki własne
		Budowa, rozbudowa oraz utrzymanie wałów przeciwpowodziowych i infrastruktury towarzyszącej	RZGW w Krakowie	Rozbudowa wałów przeciwpowodziowych	34 273,06	PGW WP
			RZGW w Warszawie	Rozbudowa wału przeciwpowodziowego rzeki Wisły w Dolinie Stężyckiej	24 004 743,95	PGW WP, budżet państwa, budżet Dozoru Technicznego
	Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne	Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi (szczegółowymi)	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Starosto Powiatowe w Łukowie, Trzebieszów, Hrubieszów. Zakres zadania: Bieżąca konserwacja i utrzymanie urządzeń melioracyjnych w tym koszenie, odmulanie rowów melioracyjnych	439 678,16	Środki własne, Spółka Wodna
			Lubelski Węgiel "Bogdanka" S.A.	Konserwacja rowów melioracyjnych i zbiorników wodnych, budowa pompowni, budowa stawów rybnych i zbiorników wodnych	804 340,00	Środki własne
			RZGW w Lublinie	Obsługa, eksploatacja Systemu Wodnego Kanału Wieprz-Krzna	64 000 000,00	PPI
		Rozwój form małej retencji wodnej, w tym budowa lub	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Biszczka, Ludwin, Puławy, Starostwo Powiatowe w Chełmie. Zakres zadania: Budowa studni głębinowych / chłonných	579 438,70	Środki własne, budżet państwa

GOSPODAROWANIE WODAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		modernizacja urządzeń wodnych małej retencji	RDLP w Lublinie	Budowa obiektu małej retencji	39 813,40	POLiŚ
			Nadleśnictwo Łuków		156 439,43	Środki własne
			RZGW w Krakowie	Koszty organizacji osłony technicznej – makroniwelacja terenu, konserwacja budowli i urządzeń wodnych	165 868,70	PGW WP
		Realizacja przedsięwzięć zmierzających do zwiększania lub odtwarzania naturalnej retencji	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy: Strzyżewice, Bychawa. Zakres zadania: Zakup beczkowozu do wody pitnej w gminie Bychawa, Prace nad projektem "Koncepcji budowy zbiornika retencyjnego w Strzyżewicach na obszarze doliny rzeki Bystrzycy"	37 800,00	Środki własne
			RZGW w Rzeszowie	Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni rzeki Borowina poprzez odbudowę budowli piętrzących.	78 720,00	Środki własne
		Przyjęcie i realizacja Planów przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych	RZGW w Warszawie	Opracowanie planu przeciwdziałania skutkom suszy z uwzględnieniem podziału kraju na obszary dorzeczy	0	nie dotyczy
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023	Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, minimalizacja ryzyka powodziowego	Koszenie i konserwacja rowów melioracyjnych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Tucznia, Starostwo Powiatowe w Puławach	15 000,00	środki własne
Łączny koszt realizacji zadań:					113 809 544,83	

3.4.1 OCENA REALIZACJI WYZNACZONYCH CELÓW I ZADAŃ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI

Na stan wód powierzchniowych, jak i podziemnych wpływają zanieczyszczenia pochodzące głównie ze ścieków komunalnych i przemysłowych oraz nieodpowiednio zabezpieczonych składowisk odpadów. Kolejną przyczyną złego stanu wód mogą być zanieczyszczenia rolnicze powstające w wyniku nadmiernego stosowania nawozów sztucznych lub naturalnych, a także zanieczyszczenia pochodzące z hodowli zwierząt. Na jakość wód podziemnych duży wpływ ma wydobywanie węgla w Kopalni Lubelski Węgiel Bogdanka S.A. Prace związane z wyrobiskami mogą wpływać na odwodnienie terenu oraz zniekształcenie jego powierzchni.

Na lata 2019-2020 w Programie ochrony środowiska w zakresie gospodarowania wodami zaplanowano 13 zadań w 4 kierunkach interwencji, za których realizację odpowiedzialne były gminy i starostwa powiatowe, RZGW, PGL LP. Głównym celem programów było zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą oraz osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych.

Na temat realizacji trzech zadań nie otrzymano informacji zwrotnej. Łącznie na zadania w zakresie gospodarowania wodami przeznaczono około 114 mln zł.

Najwięcej funduszy przeznaczono na działania inwestycyjne i utrzymaniowe, związane z melioracjami wodnymi oraz rozwój form małej retencji wodnej. Zadanie finansowane były głównie ze środków własnych jednostek realizujących, a także ze środków PGW WP, POLiŚ oraz budżetu państwa.

3.5 GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

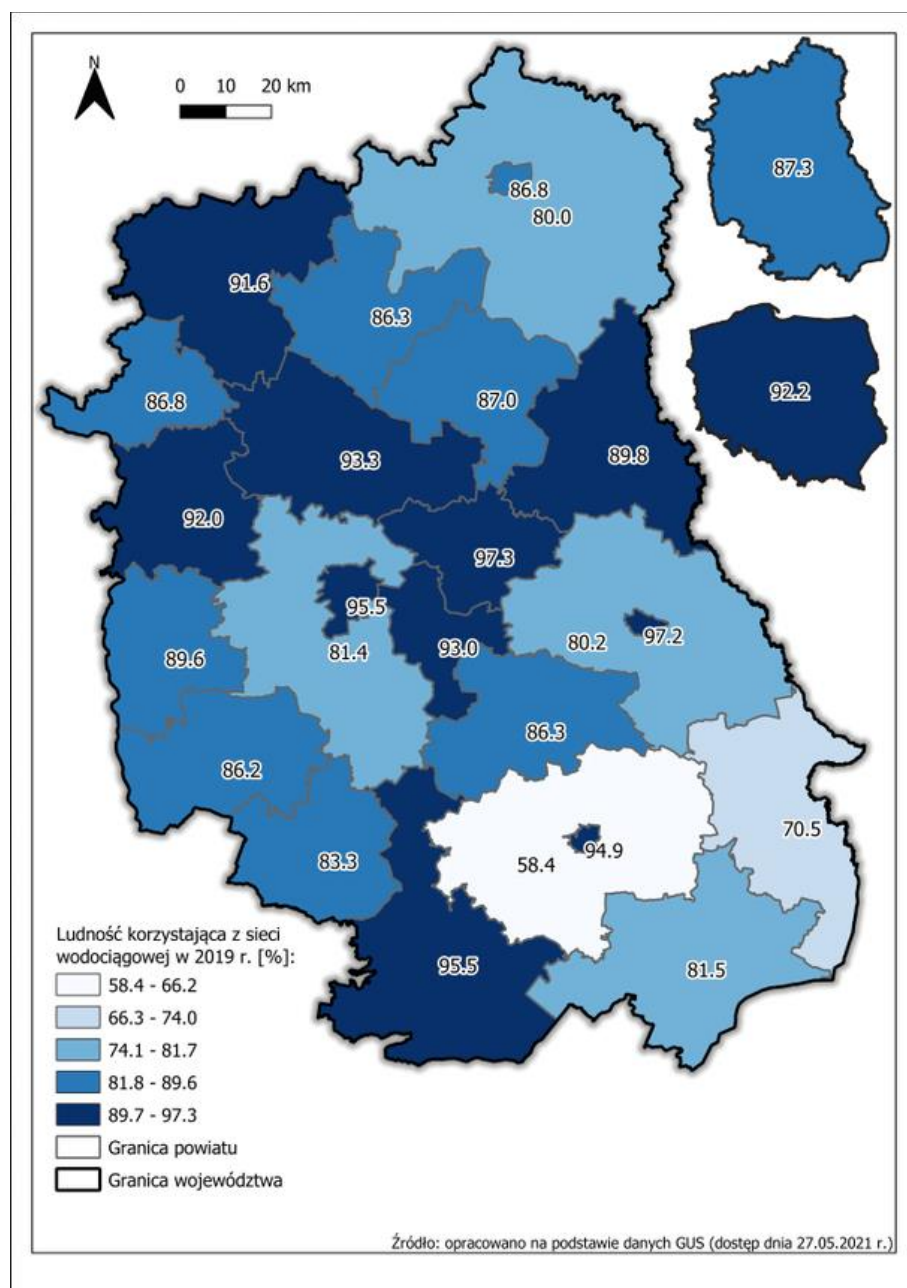
Wody podziemne są jedynym źródłem zaopatrywania wodociągów sieciowych na terenie województwa lubelskiego.

Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie województwa lubelskiego w 2020 roku rozbudowano w stosunku do 2015 r. o 918,40 km oraz dodano 23 739 sztuk nowych przyłączy. Cel zawarty w Programie ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2016-2019 dotyczący długości czynnej sieci wodociągowej, która według założeń w 2019 r. powinna wynosić 22000km, został prawie osiągnięty (21 783,20 km w 2019 r. i 21 971,90 km w 2020 r.).

Tabela 17. Stan zwodociągowania województwa w latach 2015, 2019, 2020

Rok	Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej [szt.]
2015	21 053,50	369 593	1 857 590
2019	21 783,20	388 373	1 841 369
2020	21 971,90	393 332	Brak danych

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021

Rysunek 11. Długość rozdzielczej sieci wodociągowej w powiatach województwa lubelskiego w 2019 r.

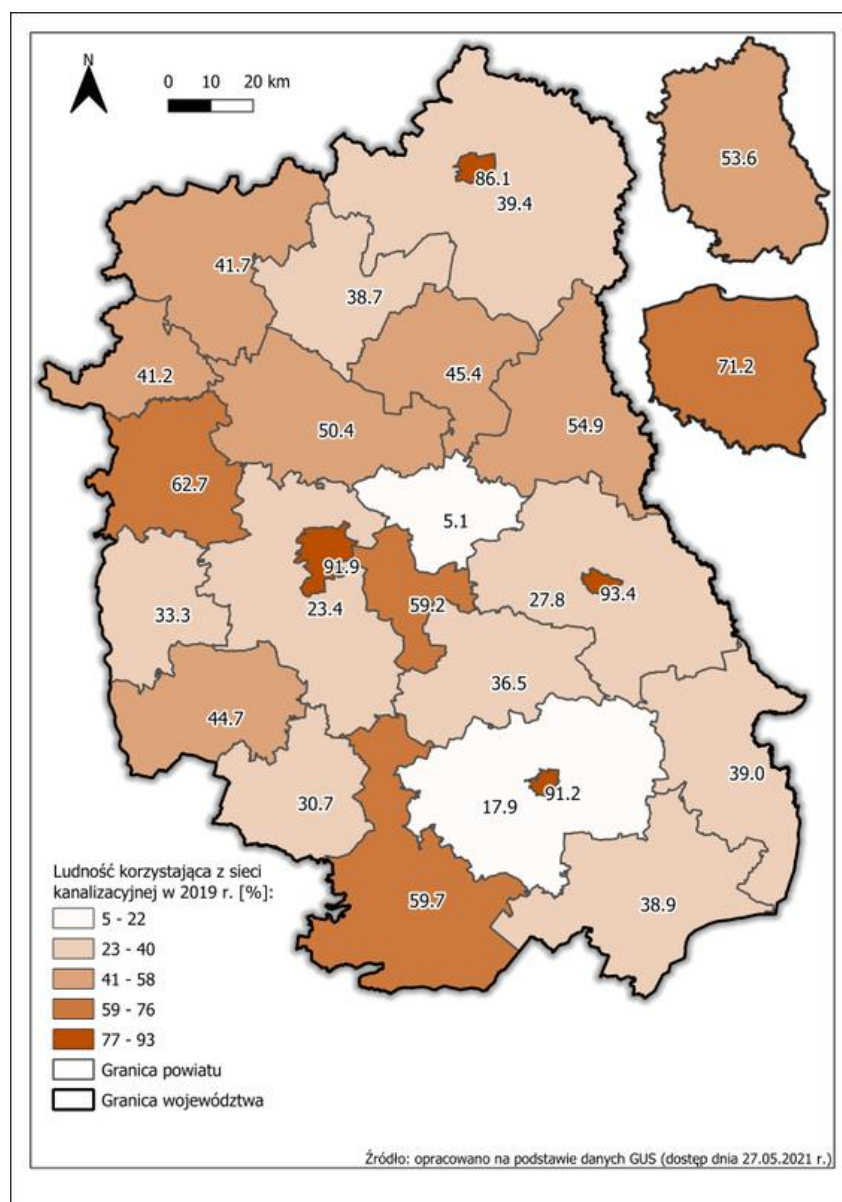
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie województwa lubelskiego w 2020 r. wynosiła 7 187,30 km, czyli o 908,40 km więcej w stosunku do 2015 r. Ponadto sieć rozbudowano o 22 292 sztuk nowych przyłączy. Zrealizowano również cel założony w „Programie ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023”

dotyczący długości czynnej sieci kanalizacyjnej, która według założeń do końca 2019 roku powinna wynosić 7 000 km.

Tabela 18. Stan skanalizowania województwa w latach 2015, 2019, 2020

Rok	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej
2015	6 278,90	128 063	1 114 724
2019	6 957,70	144 677	1 129 579
2020	7 187,30	150 355	Brak danych

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021

Rysunek 12. Długość rozdzielczej sieci kanalizacyjnej w powiatach województwa lubelskiego w 2019 r.

Poniższe tabele przedstawiają wskaźniki efektywności Programów ochrony środowiska dla województwa lubelskiego w latach 2015 - 2020 oraz osiągnięty efekt ekologiczny.

Tabela 19. Wskaźniki efektywności Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2015-2020

Wskaźniki wskazane w POŚ 2019 - 2019	Wartość bazowa 2015	Rok		Wartość docelowa dla 2019
		2019	2020	
Długość sieci wodociągowej rozdzielczej (km)	21 023,50	21 783,20	21 971,90	22 000
Nieoczyszczone ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi razem (hm ³)	0,4	0,588	0,326	0,2
Liczba miast korzystających z oczyszczalni	40	-	-	40
Długość sieci kanalizacyjnej (ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze) (km)	6 278,90	6 957,70	7 187,30	7 000
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	21 589	27 937	Brak danych	26 500
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (%)	57,2	58	58,1	58
Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM (osoba)	2 319 199,00	2 293 149	2 387 959	2301

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021

Tabela 20. Wskaźniki efektywności Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2015-2020

Wskaźniki wskazane w POŚ 2020 - 2023	Wartość bazowa 2015	Rok		Wartość docelowa dla 2023
		2019	2020	
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem [dam ³]	292 389,30	276 225,8	274 102,7	290 000
Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem [%]	35,87	36,2	35,1	30
Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej [%]	87	87,3	Brak danych	90
Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej [%]	52,7	53,6	Brak danych	60

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, 2021

Poniższa tabela przedstawia zadania realizowane na terenie województwa lubelskiego w latach 2019 – 2020 w zakresie gospodarki wodno – ściekowej.

Tabela 21. Zadania realizowane na terenie województwa w latach 2019 -2020 z zakresu gospodarki wodno - ściekowej

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027	Poprawa funkcjonowanie systemu gospodarki wodno- ściekowej	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Tarnawatka, Rossosz, Radzyń Podlaski, Rejowiec, Bełżyce, Aleksandrów, Rejowiec Fabryczny, Jarczów, Rachanie, Werbkowice, Łomazy, Rokitno, Trzebieszów, Kamień, Zalesie, Jabłonna, Puchaczów, Susiec, Zakrzew, Niedrzwica Duża, Dęblin, Strzyżewice, Kurów, Trawniki, Krzczonów, Lublin - Głusk, Frampol, Mełgiew, Chodel, Bychawa, Michów, Ludwin, Jastków, Kłoczew, Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Hrubieszowie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim	35 738 333,90	Środki własne, PROW, EFRR, ZGK, RPO WL
			Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o.o.	Budowa sieci wodociągowej, Realizacja budowy Centralnego Systemu Sterowania procesem produkcji wody stacji wodociągowych MPWiK sp. z o.o. w Lublinie	33 211 685,00	Środki własne
		Rozbudowa i modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Batorz, Garbów, Terespol, Rokitno, Bychawa, Wólka, Żmudź, Adamów, Gorzków, Nowodwór, Jastków, Ludwin, Żółkiewka, Dzwola, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe w Radzynie Podlaskim, Starostwo Powiatowe w Lubartowie	23 080 596,10	Środki własne, RPO WL, UE, EFRR, RFIL

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, w tym rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Obsza, Wierzbica, Sławatycze, Bełżec, Urzędów, Rejowiec, Bełżyce, Aleksandrów, Rejowiec Fabryczny, Niemce, Werbkowice, Terespol, Kamień, Stoczek Łukowski, Zalesie, Wola Uhruska, Dęblin, Lublin - Głusk, Konopnica, Bychawa, Józefów, Uścimów, Nałęczów, Tarnawatka, Wola Mysłowska, Strzyżewice, Kłoczew, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe w Biłgoraju, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelski, Starostwo Powiatowe w Kraśniku	110 672 844,00	Środki własne, RPO WL, RFIL, EFRR
			Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o.o.	-	31 528 851,00	Środki własne
		Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Rejowiec Fabryczny, Dzwola, Goraj, Cyców, Starostwo Powiatowe w Puławach	802 959,47	Środki własne
		Modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Jabłonna, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie	13 334 741,10	Środki własne. PUIK Sp. z o. o

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Horodło, Stężyca, Rejowiec Fabryczny, Urszulin, Goraj, Jabłonna, Ostrów Lubelski, Chrzanów, Komarów - Osada, Strzyżewice, Wilkołaz, Kurów, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Łęcznej	9 651 384,00	Środki własne
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Monitoring gospodarki wodno-ściekowej (badania wód, ścieków, odcieków, wizualizacja, kontroling parametrów ilościowych i jakościowych wód i ścieków	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Trzebieszów, Bychawa, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim. Zakres zadania: Przebudowa układu pomiarowego energii elektrycznej na oczyszczalni ścieków w Bychawie	1 108 139,00	Środki własne, środki ZGK, RPO WL
			WIOŚ w Lublinie	Bieżący monitoring zgodnie z zadaniami inspekcji	-	budżet państwa
	Rozbudowa infrastruktury oczyszczania ścieków, w tym realizacja programów sanitacji w zabudowie rozproszonej	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Rossosz, Niemce, Trzebieszów, Jabłonna, Gorzków, Starostwo Powiatowe w Chełmie	4 096 388,71	Środki własne, PROW
		Budowa (odbudowa) zbiorczej oczyszczalni ścieków	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Obsza, Krasnobród, Dęblin, Ostrów Lubelski, Ludwin, Firlej, Józefów nad Wisłą, Bełżec, Księżpol, Cyców, Strzyżewice, Annopol, Józefów, Terespol, Gorzków, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej. Zakres zadania: Budowa kolektora kanalizacji sanitarnej z przykanalikami w ul. Tomaszowskiej w Krasnobrodzie wraz z budową kolektora kanalizacji sanitarnej z przykanalikami na Osiedlu Podklasztor w Krasnobrodzie w rejonie ulic Łąkowa, Al. N.M.P., Słoneczna, Sobieskiego oraz kolektora łączącego Al. N.M.P. w Krasnobrodzie z miejscowością Majdan Wielki	115 172 663,00	Środki własne, UE, RPO WL, POIiŚ

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Modernizacja oczyszczalni ścieków	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Bychawa, Susiec, Gościeradów, Ludwin, Starostwo Powiatowe w Opolu Lubelskim	6 379 563,85	Środki własne, RPO WL
			Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Lublinie Sp. z o.o.	-	27 491 263,00	Środki własne
		Inwentaryzacja zbiorników bezodpływowych na ścieki (szamba)	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminę Bełżec. Ochrona środowiska naturalnego poprzez inwestycję w zakresie infrastruktury wodno-ściekowej w miejscowości Bełżec	4 008 895,00	RPO WL
Inne zadania	Gospodarka wodno-ściekowa	Wykonanie dokumentacji i studiów wykonalności do wniosków aplikacyjnych z zakresu gospodarki wodno -ściekowej		Puławy	36 285,00	Środki własne, budżet państwa
		Kosztorys inwestorski oraz wykonanie projektu budowlanego zamiennego budynku socjalno- technicznego oczyszczalni ścieków Podgłębokie oraz uzgodnienie projektu		Cyców	29 300,00	Środki własne
					416 343 892,13	

3.5.1 OCENA REALIZACJI WYZNACZONYCH CELÓW I ZADAŃ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej zauważa się konsekwentny rozwój sieci wodociągowej oraz sukcesywny wzrost ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Infrastruktura kanalizacyjna sukcesywnie rozrasta się, chociaż tempo rozwoju sieci kanalizacyjnej jest wolne. Zrealizowano założenie związane ze wzrostem odsetku ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków, który pod koniec 2019 r. wynosił 58%. Wzrasta również liczba przydomowych oczyszczalni, osiągnięto cel zamierzony w Programie ochrony środowiska na lata 2016-2019. Problemem występującym na terenie województwa lubelskiego jest niski stopień skanalizowania gmin wiejskich, co może powodować zanieczyszczenie wód i gleb.

W tym obszarze interwencji zaplanowano 17 zadań zawartych w Programach ochrony środowiska. Zadania obejmowały głównie rozbudowę i modernizację sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, a także budowę przydomowych oczyszczalni i oczyszczalni zbiorczych oraz rozbudowę i modernizację ujęć wody i stacji uzdatniania wody.

Na realizację zadań w obszarze gospodarki wodno-ściekowej przeznaczono w latach 2019-2020 kwotę około 416 mln zł. W tym obszarze interwencji zrealizowano 11 zadań. Na temat realizacji pozostałych zadań nie otrzymano informacji od żadnej jednostki realizującej. Najwięcej funduszy przeznaczono na rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Zadania finansowane były głównie ze środków własnych gmin i starostw powiatowych oraz RPO WL.

Należy w dalszym ciągu podejmować zadania, mające na celu rozbudowę sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej. Należy również zadbać o dobrą jakość sieci oraz infrastruktury zbiorników bezodpływowych tak, aby ograniczyć możliwość zanieczyszczenia wód i gleb. W celu zwiększenia liczby przydomowych oczyszczalni, istotne jest umożliwienie pozyskania na ten cel dofinansowania, zarówno ze środków krajowych, jak i europejskich. W celu monitorowania stanu gospodarki wodno – ściekowej należy prowadzić rejestr zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni.

3.6 ZASOBY GEOLOGICZNE

Województwo lubelskie jest bogate w surowce mineralne, w tym surowce energetyczne. Na terenie województwa znajduje się Lubelskie Zagłębie Węglowe, które jest jednym z dwóch aktywnych zagłębi występujących w Polsce i stanowi około 20% krajowych zasobów bilansowych, a jego zasoby szacowane są na 11 292 mln ton.

Tabela 22. Zestawianie wskaźników monitorowanych w Programach ochrony środowiska

Wskaźnik	Wartość bazowa 2015	Wartość docelowa dla 2019	Wartość docelowa dla 2020	2019	2020
Wydobycie węgla kamiennego (tys. t) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIGPIB 2019, 2020	6 815	Bieżący monitoring	6 924	7 256	5 811
Wydobycie gazu ziemnego (mln m ³) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIGPIB 2019, 2020	82,59	Bieżący monitoring	-	98,17	93,49
Wydobycie ropy naftowej (t) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIGPIB 2019, 2020	0,58	Bieżący monitoring	-	0,2	0,26
Wydobycie wapieni i margli dla przemysłu cementowego (tys. t) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIGPIB 2019, 2020	2469	Bieżący monitoring	-	2 562	2 561

Źródło: Bank danych lokalnych GUS, 2021; Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIG PIB 2019; Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIG PIB 2020

Poniższa tabela przedstawia zadania realizowane w latach 2019-2020 na terenie województwa lubelskiego z zakresu ochrony zasobów geologicznych.

Tabela 23. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi na terenie województwa lubelskiego

ZASOBY GEOLOGICZNE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku	Kontrola i monitoring eksploatacji kopalin	Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż oraz kontrola realizacji ich warunków	Marszałek Województwa Lubelskiego	Łącznie wydano 66 decyzji i wykonano 9 kontroli	0	Budżet państwa, środki własne
			OUG w Lublinie	Kontrola zakładów górniczych	0	Wyższy Urząd Górniczy w Katowicach
		Rekultywacja terenów po zakończonym wydobyciu		Zadanie zrealizowane przez gminy: Trzebieszów, Trawniki, Kurów	brak danych	Środki własne
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023	Ochrona zasobów złóż kopalin	Ujawnianie złóż kopalin w celu ich ochrony w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania przestrzennego województwa	Marszałek Województwa Lubelskiego	Wydano 28 opinii	-	Środki własne, budżet państwa
	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż	Odnawianie bazy surowcowej kraju i ustalanie zasobów złóż kopalin	PIG- PIB	W ramach przedmiotowego zadania PIG-PIB opracowuje Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, udostępniane są także dodatkowe informacje o poszczególnych grupach kopalin oraz aktualizowane na bieżąco dane wektorowe	-	brak danych
Łączny koszt realizacji zadań:					0	

3.6.1 OCENA REALIZACJI WYZNACZONYCH CELÓW I ZADAŃ W ZAKRESIE OCHRONY ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH

W związku z powyższym kluczowe jest racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin. W zakresie ochrony zasobów geologicznych zarówno w Programie ochrony środowiska na lata 2016 – 2019 jak i na lata 2020 – 2023 zaproponowano do realizacji po 4 zadania, których głównym celem jest optymalizacja wykorzystanych zasobów kopalin oraz ich racjonalne wykorzystywanie. Zadania były głównie finansowane ze środków własnych gmin oraz budżetu państwa.

Na terenie województwa w latach 2019 – 2020 nastąpił niewielki spadek poziomu eksploatacji złóż węgla kamiennego w stosunku do jego zasobów. Według danych zawartych w aktualnym *Bilansie zasobów złóż kopalin w Polsce w 2020 r.* wydobyto o 1 tys. ton mniej węgla kamiennego w porównaniu z rokiem 2015, dzięki czemu zrealizowano cel zawarty w Programie ochrony środowiska 2020-2023. Ponadto w 2020 r. odnotowano zmniejszenie wydobywania ropy naftowej w stosunku do 2015 r. Nieznacznie wzrosły wskaźniki dotyczące wydobywania gazu ziemnego oraz surowców węglanowych (wapieni i margli). W celu dalszej ochrony zasobów geologicznych należy monitorować bilans zasobów złóż kopalin w Lubelskim Zagłębiu Węglowym oraz ograniczyć eksploatację kopalin na terenie województwa lubelskiego, a w szczególności zredukować nielegalne wydobywanie kopalin.

3.7 GLEBY

Województwo lubelskie cechuje się glebami o dobrej jakości oraz korzystnymi warunkami do produkcji rolniczej. Grunty orne stanowią około 75% ziem województwa. Na terenie województwa występują głównie gleby brunatno ziemne z lessów i utworów lessu podobnych oraz rędziny zbudowane na skałach wapiennych. Z danych Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej wynika, że w województwie lubelskim przeważają gleby o odczynie kwaśnym z pH 4,6-5,5 i stanowią one 26% gleb z przebadanej próby oraz gleby lekko kwaśne z pH 5,6-6,5, które stanowią 25%. W Programie ochrony środowiska na lata 2016 - 2019 w zakresie ochrony gleb przewidziano realizację 11 zadań w 3 kierunkach interwencji. Program skupiał się głównie na ochronie powierzchni ziemi i jej właściwego użytkowania, remediacji terenów zanieczyszczonych, rekultywacji terenów zdegradowanych oraz edukacji w temacie ochrony gleb. Program ochrony środowiska na lata 2020 – 2023 przewiduje wykonanie 10 zadań w 2 kierunkach interwencji, które skupiają się głównie na ochronie gleb przed osuwiskami oraz ich monitoringu, a także na zachowaniu funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb.

Tabela 24. Wskaźniki dotyczące stanu gleb w województwie lubelskim

Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji ogółem (ha)	3 140	Utrzymanie status quo i bieżący monitoring	3 063	3 077
Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych w ciągu roku ogółem (ha)	47	Min. 40 / Bieżący monitoring	87	90
	61	70		
Liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznego [szt.]	-	500	Brak danych	Brak danych
Udział gruntów bardzo kwaśnych i kwaśnych (grunty użytkowane rolniczo) [%]	26	20	Brak danych	Brak danych

Źródło: Bank danych lokalnych GUS, 2021

Tabela 25. Zestawienie typów gleb występujących na terenie województwa

Lp.	Punkt	Miejscowość	Kompleks:	Typ	Klasa bonitacyjna	Odczyn "pH " w zawiesinie H ₂ O
1.	401	Rogalin	pszenny bardzo dobry	mady brunatne	I	6,4
2.	403	Ułhówek	pszenny bardzo dobry	czarnoziemy właściwe	I	6,7
3.	283	Świdniczek	pszenny bardzo dobry	gleby brunatne właściwe	II	7
4.	395	Wielącza	pszenny bardzo dobry	gleby brunatne właściwe	II	6,9
5.	281	Strzeszkowice Duże	pszenny dobry	gleby brunatne wyługowane	IIIa	6,5
6.	397	Kalinowice	pszenny dobry	gleby brunatne wyługowane	IIIa	6,6
7.	291	Siedliki	pszenny dobry	gleby brunatne kwaśne	IIIa	6,4
8.	285	Wierzchowiska Drugie	pszenny dobry	gleby brunatne wyługowane	IIIa	7
9.	399	Alojzów	pszenny dobry	gleby brunatne właściwe	IIIa	6,5

Lp.	Punkt	Miejscowość	Kompleks:	Typ	Klasa bonitacyjna	Odczyn "pH " w zawiesinie H ₂ O
10.	277	Skowieszyn	zbożowo-pastewny mocny	czarne ziemie zdegradowane	IIIb	7,7
11.	289	Białka	żytni bardzo dobry	gleby brunatne wyługowane	IIIb	5,9
12.	299	Józefin	pszenny wadliwy	rędziny czarnoziemne	IIIb	7,8
13.	295	Nadrybie Dwór	żytni bardzo dobry	gleby płowe	IIIb	4,8
14.	279	Poniatowa Wieś	żytni bardzo dobry	gleby bielcowe	IIIb	5,9
15.	171	Sławacinek Stary	żytni bardzo dobry	gleby brunatne kwaśne	IIIb	5,9
16.	173	Polatycze	żytni dobry	mady właściwe	IVa	5,7
17.	273	Ogniwo	żytni dobry	gleby płowe	IVa	4,8
18.	393	Popkowie Księżę	pszenny wadliwy	gleby brunatne wyługowane	IVa	7,3
19.	287	Chlewiska	żytni słaby	gleby rdzawe	V	5,2
20.	297	Rybie	żytni słaby	gleby brunatne wyługowane	V	7,4

Źródło: Monitoring Chemizmu gleb ornych Polski, 2021

Poniższa tabela przedstawia zadania realizowane na terenie województwa lubelskiego z zakresu ochrony gleb przewidzianych w Programach ochrony środowiska na lata 2016 – 2019 oraz 2020 – 2023.

Tabela 26. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony gleb na terenie województwa lubelskiego

GLEBY						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027	Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	Promocja rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz dobrych praktyk rolniczych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminę Trzebieszów	-	Środki własne, LODR
			ARIMR	-	-	-
		Promocja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminę Trzebieszów	-	Środki własne, LODR
			Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, ARIMR	-	-	-
		Wprowadzanie do dokumentów planistycznych zapisów dotyczących ochrony gleb o najwyższych walorach produkcyjnych	Marszałek Województwa Lubelskiego	Zgodnie z kompetencjami, do zadań wykonywanych przez Departament Strategii i Rozwoju należy m.in. realizacja polityki przestrzennej określonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL), która w warstwie kierunkowej zawiera ustalenia w zakresie ochrony gleb o najwyższych walorach produkcyjnych. Ustalenia te zawierają kierunki działań odnoszące się m.in. do ograniczania przeznaczenia na cele nierolnicze obszarów użytkowanych rolniczo o wysokich walorach przyrodniczych. Realizacja regionalnej polityki przestrzennej odbywa się na bieżąco, poprzez zgłaszanie wniosków z PZPWL do projektu suikzp i mpzp sporządzonych przez samorządy gminne, a także w procesie uzgadniania suikzp w zakresie zgodności z ustaleniami PZPWL.		
			Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Stężyca, Starostwo Powiatowe w Łukowie	52 600	Środki własne

GLEBY						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
	Rekultywacja oraz remediacja gleb	Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz aktualizacja wykazów potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	RDOŚ w Lublinie	-	brak danych	brak danych
		Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku rolnym, leśnym lub innym	Lubelski Węgiel "Bogdanka" S.A.	Rekultywacja terenów przemysłowych	2 865 970	Środki własne
			Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy: Kurów, Dzwola, Trzebieszów, Trawniki	-	brak danych
	Ochrona przed osuwiskami oraz monitoring	Zabezpieczanie istniejących osuwisk z uwzględnieniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminę Niemce	764 404	Środki własne, budżet województwa
	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Monitoring jakości gleb	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Komarówka Podlaska, Trzebieszów, Bełżec, Kraśnik	0	Środki własne, Stacja Chemiczno-Rolnicza

GLEBY						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023	Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	Podejmowanie działań zapobiegających i naprawczych w odniesieniu do szkód w powierzchni ziemi	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminę Dzwola. Zakres zadania: Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie	brak danych	brak danych
Łączny koszt realizacji zadań:					3 682 974,00	

3.7.1 OCENA REALIZACJI WYZNACZONYCH CELÓW I ZADAŃ W ZAKRESIE OCHRONY GLEB

Na zadania wyznaczone w programach przeznaczono około 3,7 mln zł. Realizacja zadań finansowana była głównie z budżetu województwa oraz LODR.

Największym zagrożeniem dla dewastacji gleb jest górnictwo i kopalnictwo surowców. Mimo to, stan gleb utrzymuje się na dobrym poziomie. W celu zachowania wysokiej jakości gleb należy kontynuować realizację zadań zawartych w Programach ochrony środowiska.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzony jest „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski”, który ma na celu kontrolowanie zmian zachodzących pod wpływem działalności człowieka w glebach użytkowanych rolniczo. Monitoring chemizmu gleb ornych prowadzony jest przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. W ramach krajowej sieci ustalono 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, z czego 20 znajduje się na terenie województwa lubelskiego. Badania prowadzone są w 5 letnich odstępach, aktualnie dostępne wyniki badań pochodzą z 2015 roku. Niemal połowa gleb występujących na terenie województwa należy do najwyższych klas bonitacyjnych (I –III). Gleby na terenie województwa można zaliczyć do lekko kwaśnych. Prowadzone w 2015 roku pomiary wskazują, że we wszystkich punktach na terenie województwa gleby zaliczyć można do niezanieczyszczonych.

3.8 GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

Według GUS, w 2020 r. na terenie województwa lubelskiego zebrano o 27 476,15 Mg więcej odpadów komunalnych niż w 2019 r. W 2019 r. odpady pochodzące z gospodarstw domowych stanowiły około 81,9%, natomiast w 2020 r. około 83,6% łącznej masy zebranych odpadów komunalnych. Pozostała część pochodziła z innych źródeł tj. z handlu, biur, instytucji, usług komunalnych, małego biznesu. Jak wynika z danych przedstawionych w Tabeli 24, ilości wytwarzanych w województwie odpadów komunalnych systematycznie rosła. W strukturze odpadów zmniejszał się udział zmieszanych (niesegregowanych) odpadów komunalnych.

Spośród wszystkich odpadów komunalnych, odpady zebrane selektywnie stanowiły w 2019 r. 39,2 %, natomiast w 2020 r. 47,9 %. Odsetek ten jest wyższy niż średni krajowy, w 2019 r. wynosił on 31,2 % natomiast w 2020 r. 37,9%.

Tabela 27. Masa zebranych odpadów komunalnych na terenie województwa w latach 2019, 2020

Rok	Masa zebranych odpadów w ciągu roku [Mg]	Masa odpadów z gospodarstw domowych	Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku
2019	494 372,22	404 733,58	193 643,70
2020	521 848,37	436 217,35	250 225,14

Źródło: Bank danych lokalnych GUS, 2021

Według danych GUS do recyklingu w 2019 r. przeznaczono 112 804,30 Mg, w 2020 135 523,60 Mg.

Tabela 28. Sposób zagospodarowania odpadów komunalnych w województwie lubelskim w latach 2019, 2020

Rok	Sposób zagospodarowania odpadów komunalnych - masa w [Mg]			
	Recykling	Kompostowania lub fermentacja	Przekształcanie termiczne z odzyskiem energii	Przekształcania termiczne bez odzysku energii
2019	112 804,30	48 715,70	127 181,80	0,30
2020	135 523,60	65 987,70	139 671,00	16,10

Źródło: Bank danych lokalnych GUS, 2021

Tabela 29. Ilość odpadów poddanych odzyskowi i powierzchnia niezrekultywowanej powierzchni terenów składowania odpadów

Rok	Powierzchnia terenów składowania odpadów niezrekultywowana [ha]	Odpady wytworzone w ciągu roku poddane odzyskowi	Odpady wytworzone w ciągu roku z wyłączeniem odpadów komunalnych na 1 km ² w [t]
2015	136,4	82,5	272,2
2019	143,3	148,9	277,7
2020	143,3	60,3	-

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS 2021

Tabela 30. Masa odpadów komunalnych zmieszanych i zebranych selektywnie

Odpady komunalne zebrane [tys. t]		
Rok	2015	2019
Łącznie:	384,8	404,7
Zmieszane	297,6	227,6
Zebrane selektywnie w tym:	87,2	177,1
papier i tektura	11,1	13,2
szkło	19,5	26,9
tworzywa sztuczne	9,3	23,3
metale	1,5	0,4
wielkogabarytowe	6,5	18,9
biodegradowalne	19,1	52,3

Urząd Statystyczny w Lublinie

Jak wynika z danych zawartych w sprawozdaniach gmin z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi za lata 2019 i 2020, w województwie lubelskim cały strumień zmieszane odpady komunalne trafił do zagospodarowania w instalacjach mechaniczno-

biologicznego przetwarzania odpadów (MBP). Na terenie województwa lubelskiego na koniec 2020 r. funkcjonowało 14 instalacji komunalnych zapewniających mechaniczno – biologiczne przetwarzanie niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz 14 instalacji komunalnych zapewniających składowanie odpadów powstających w ww. procesie.

Mając na uwadze rosnącą, w analizowanych latach, ilość odpadów odebranych i zebranych selektywnie, należy rozważyć możliwość budowy nowych lub rozbudowy istniejących instalacji do ich przetwarzania. Działania przyczynią się również do zwiększenia jakości pozyskanego surowca, a co za tym idzie do zwiększenia recyklingu odpadów oraz ograniczenia ilości odpadów przekazywanych do składowania.

Zgodnie z danymi GUS na terenie województwa lubelskiego w 2019 r. wytworzono 6 976,0 tys. Mg odpadów innych niż komunalne, natomiast w 2020 r. było ich o 1 218,6 tys. Mg mniej. Analiza danych za poprzednie lata pozwala stwierdzić, że w porównaniu do 2015 r. masa tego typu odpadów zmalała o ponad 1 000 tys. Mg.

Województwo lubelskie zajmuje drugie miejsce w kraju pod względem ilości nagromadzonych wyrobów zawierających azbest oraz pierwsze pod względem ilości azbestu w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Województwo lubelskie w okresie sprawozdawczym 2017-2019 realizowało projekt „System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego” w ramach dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. W ramach projektu bezpłatnie usuwane były wyroby zawierające azbest od osób fizycznych, realizacja projektu obejmowała działania związane z demontażem, odbiorem, transportem oraz unieszkodliwieniem odpadów azbestowych. Realizowana była również kampania informacyjno-edukacyjna. Do końca 2020 r. w ramach projektu usunięto ponad 58 tys. Mg wyrobów zawierających azbest. W województwie lubelskim do unieszkodliwienia pozostało jeszcze 1 108 799,427 Mg wyrobów zawierających azbest (dane <https://www.bazaazbestowa.gov.pl> wg. stanu na 22.09.2021 r.).

Tabela 31. Masa wyrobów zawierających azbest w województwie lubelskim

Masa wyrobów w województwie lubelskim [kg]			
Masa [kg]	zinwentaryzowane	unieszkodliwione	pozostałe do unieszkodliwienia
	1 256 620 254	147 837 464	1 108 799 427

Źródło: <https://www.bazaazbestowa.gov.pl>

Poniższa tabela przedstawia zadania realizowane na terenie województwa lubelskiego z zakresu gospodarowania odpadami przewidzianych w Programach ochrony środowiska na lata 2016 – 2019 oraz 2020 – 2023.

Tabela 32. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie gospodarowania odpadami a na terenie województwa lubelskiego

GOSPODARKA ODPADAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027	Zarządzanie systemem gospodarki odpadami na terenie województwa	Opracowanie aktualizacji Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	Marszałek Województwa Lubelskiego	W dniu 11 marca 2019 r Sejmik Województwa Lubelskiego znowelizował dokument uchwałą Nr IV/98/2019 w sprawie przyjęcia „Aktualizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022 w zakresie wskazania miejsc spełniających warunki magazynowania odpadów dla zatrzymanych transportów odpadów”. Planowany termin pełnej aktualizacji dokumentu przewidziany na koniec 2022 r.	-	Środki własne
		Opracowanie sprawozdania z realizacji WPGO	Marszałek Województwa Lubelskiego	Realizacja zadania przesunięta na 2021 r. zgodnie z art. 39 ust. 1 oraz przepisem epizodycznym art. 227a ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. <i>o odpadach</i> (Dz. U. z 2021 r. poz. 779 ze zm.) Dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Lubelskiego w dniu 22 czerwca 2021 r. uchwałą Nr CCLXXII/4775/2021	-	Środki własne
	Gospodarka odpadami zawierającymi azbest	Opracowanie aktualizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego	Marszałek Województwa Lubelskiego	Nie opracowano aktualizacji Programu (termin aktualizacji tożsamy z aktualizacją Planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego – nie rzadziej niż raz na 6 lat) – Planowany termin przyjęcia aktualizacji dokumentu przewidziany na koniec 2022 r.		
		Prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest	Marszałek Województwa Lubelskiego	Weryfikacja sprawozdań gmin wprowadzonych do Bazy Azbestowej oraz wprowadzanie sprawozdań z mienia komunalnego gmin i osób prawnych	W ramach zadań własnych	Środki własne

GOSPODARKA ODPADAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
			Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Horodło, Stężyca, Rejowiec Fabryczny, Goraj, Michów, Krzczonów, Komarów-Osada, Kłoczew, Chrzanów, Wilkołaz, Strzyżewice, Kurów, Frampol, Jabłonna, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim	73 600	Środki własne
		Realizacja zadań w zakresie usuwania i zagospodarowania wyrobów i odpadów zawierających azbest (zgodnie z Programem usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenów województwa lubelskiego)	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Łopiennik Górny, Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie, Krzczonów, Kłoczew, Rokitno, Puchaczów, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Werbkowice, Terespol, Jastków, Wojcieszków, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Janów Podlaski, Chrzanów, Radzyń Podlaski, Trawniki, Żółkiewka, Rudnik, Starostwo Powiatowe w Lublinie, Łabunie, Jabłonna, Zakrzówek, Niedrzwica Duża, Wilkołaz, Wólka, Starostwo Powiatowe w Łęcznej, Konopnica, Sułów, Strzyżewice, Adamów, Rejowiec Fabryczny. Zakres zadania: Demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest oraz transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest	354 089 752,95	Środki własne, WFOŚiGW
	Zapobieganie powstawaniu odpadów	Promowanie ekologicznych wzorców produkcji i konsumpcji	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminę Goraj	Brak danych	Brak danych
		Tworzenie banków żywności	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez powiat: Starostwo Powiatowe w Puławach. Współpraca z bankami żywności	Brak danych	Brak danych

GOSPODARKA ODPADAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
	Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami	Tworzenie odpowiednich systemów selektywnego zbierania odpadów, w taki sposób, aby mogły one zostać w możliwie najbardziej efektywny sposób poddane recyklingowi	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Horodło, Starostwo Powiatowe w Chełmie	22 606 643,92	Środki własne
		Modernizacja i budowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Tucznia, Strzyżewice, Niemce, Rejowiec Fabryczny, Zwierzyniec, Stanin, Kraśniczyn, Jabłoń	1 075 631,13	Środki własne, RPO WL
		Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Józefów, Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej	3 405 108,96	Środki własne, RPO WL
		Likwidacja dzikich wysypisk odpadów	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie		1 197 400	Środki własne
			Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Steżyca, Bychawa, Bełżyce, Sułów, Zakrzówek, Jastków, Strzyżewice, Gościeradów, Szczepieszyn, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim, Starostwo Powiatowe w Kraśniku, Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie, Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe w Lublinie, Starostwo Powiatowe w Tomaszowie Lubelskim	1 152 012,70	Środki własne, RPO WL

GOSPODARKA ODPADAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji)	Marszałek Województwa Lubelskiego	Organizacja Seminarium dla samorządów gminnych pn.: „Sprawozdawczość z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadów komunalnych”; Organizacja konferencji pn.: „Gospodarka odpadami komunalnymi w województwie lubelskim z uwzględnieniem aspektów finansowania zagospodarowania odpadów” – skierowana do samorządów i przedstawicieli instalacji zagospodarowania odpadami; Współudział UMWL w Lublinie w Ekopikniku Rodzinnym organizowanym corocznie przez Urząd Miasta Lublin, przygotowano konkursy i zabawy dla dzieci, promujące właściwe postępowanie z odpadami E42	13 937,67	RPO WL, środki własne
		Zagospodarowanie odpadów wydobywczych	Lubelski Węgiel "Bogdanka" S.A.	-	69 810 351	Środki własne
		Modernizacja i rozbudowa instalacji zagospodarowania odpadów	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe we Włodawie	1 152 013,70	Środki własne, RPO WL
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023	Budowa instalacji służących do odzysku (w tym recyklingu), termicznego przekształcania z odzyskiem energii oraz instalacji unieszkodliwiania odpadów	Dostosowanie zakładów zagospodarowania odpadów w województwie lubelskim do wymagań RIPOK	Gminy, powiaty	Projekt realizowany w partnerstwie siedmiu firm jest przedsięwzięciem o priorytetowym znaczeniu dla realizacji celów strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 (z perspektywą do roku 2030). Dofinansowanie przedsięwzięcia odbywało się w ramach Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020. Na podstawie ankietyzacji zadanie zrealizowane przez Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie. Zakres zadania: Modernizacja Zakładu Zagospodarowania Odpadów do standardów RIPOK oraz budowa składowiska w Wincentowie	7 548 510	Środki własne, RPO

GOSPODARKA ODPADAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
	Budowa infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zakup pojemników do zbierania i segregacji odpadów	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Strzyżewice, Frampol, Starostwo Powiatowe w Chełmie	138 227,51	Środki własne
	Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne	Realizacja projektu pod nazwą "System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego"	Marszałek Województwa Lubelskiego	W ramach realizacji projektu w latach 2019-2020 usunięto 47138,762 Mg wyrobów zawierających azbest	17 875 657,11	Budżet województwa, EFRR
	Edukacja	Działania edukacyjno-informacyjne dotyczące właściwego postępowania z odpadami w tym zwiększenia efektywności selektywnego zbierania u „źródła"	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Radzyń Podlaski, Gościeradów, Biłgoraj, Goraj, Krzczonów, Wilkołaz, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Lublinie, Mełgiew, Bełżyce, Parczew, Hrubieszów, Trzebieszów, Frampol, Goraj, Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie. Zakres zadania: zamieszczanie informacji o BDO na stronie internetowej i mediach społecznościowych.	123 801,23	Środki własne
		Wsparcie dla akcji "sprzątanie świata"	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Mełgiew, Bełżyce, Parczew, Hrubieszów, Trzebieszów, Frampol, Goraj, Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie	7 936,05	Środki własne
		Zakup worków na śmieci i rękawiczek wraz z zagospodarowaniem śmieci. Akcja wspólnie organizowana przez Urzędy Gmin i szkoły na terenie gmin	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez Starostwo Powiatowe w Lublinie. Zakres zadania: Składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.	1 186,89	Środki własne

GOSPODARKA ODPADAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Inne zadania	Gospodarka odpadami	Monitoring składowiska odpadów	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy: Fajslawice, Sawin, Kraśniczyn, Strzyżewice,	4 715 202,90	Środki własne
		Opracowanie "Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Abramów, Adamów, Starostwo Powiatowe w Puławach	18 200	Środki własne
		Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy: Międzyrzec Podlaski, Trawniki, Urszulin, Krasnystaw, Siemień, Wola Mysłowska, Stanin, Niemce, Dzwola, Milejów, Kraśnik	32 847 646,65	Środki własne, RPO WL
		Zadania wynikające z realizacji projektu pod nazwą "System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego"	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Komarów Osada, Tarnawatka, Rudnik, Żółkiewka, Rejowiec Fabryczny, Goraj, Uchanie, Bychawa, Jarczów, Garbów, Łabunie, Werbkowice, Terespol, Mełgiew, Puchaczów, Frampol, Krzczonów, Kłoczew, Abramów, Trawniki, Jastków, Wojcieszków, Janów Podlaski, Chrzanów, Radzyń Podlaski, Biszcza, Podedwórze, Lublin - Głusk, Gościeradów, Kurów, Zakrzówek, Jabłonna, Niedrzwica Duża, Wilkołaz, Wólka, Konopnica, Sułów, Strzyżewice, Adamów, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Lublinie, Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Zamościu, Starostwo Powiatowe w Krasnymstawie, Starostwo Powiatowe w Łęcznej	72 017 002,86	Środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO WL
Łączny koszt realizacji zadań:					589 855 885,6 zł	

3.8.1 OCENA REALIZACJI WYZNACZONYCH CELÓW I ZADAŃ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI

Na zadania własne województwa lubelskiego przeznaczono około 18 mln zł i dotyczyły one przede wszystkim realizacji projektu pod nazwą "System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego". Prowadzone były również działania edukacyjne m.in. w zakresie właściwego postępowania z odpadami i zapobiegania ich powstawaniu.

Łącznie na zadania dotyczące gospodarowania odpadami przeznaczono około 590 mln zł. Zadania finansowane były głównie ze środków RPO WL oraz środków własnych. Pozostałe jednostki finansujące to EFRR, WFOŚiGW i NFOŚiGW.

3.9 ZASOBY PRZYRODNICZE

Na terenie województwa znajduje się wiele obszarów cennych przyrodniczo. Ich łączna powierzchnia wynosi 587 388,69ha, co stanowi około 23% powierzchni całego województwa.

Na terenie województwa znajdują się 2 parki narodowe: Roztoczański Park Narodowy oraz Poleski Park Narodowy. Ochroną rezerwatową objęto 87 obiektów, o łącznej powierzchni 11 862,90 ha. Poniższe tabele przedstawiają ilość form ochrony przyrody w województwie oraz powierzchnie wybranych obszarów chronionych.

Tabela 33. Obszary prawnie chronione na terenie województwa lubelskiego w latach 2019 - 2020

Rok	Obszary prawnie chronione [ha]						
	Parki narodowe	Rezerваты przyrody	Parki krajobrazowe	Obszary chronionego krajobrazu	Użytki ekologiczne	Obszary Natura 2000 (obszary specjalnej ochrony ptaków)	Obszary Natura 2000 (obszary specjalnej ochrony siedlisk)
2019	18 242,73	11 862,90	240 200,21	302 468,48	7 287,43	335 841,2	164 716,4
2020					7 372,99		

Źródło: Bank danych lokalnych, GUS

Tabela poniżej przedstawia ilość form ochrony przyrody w województwie lubelskim.

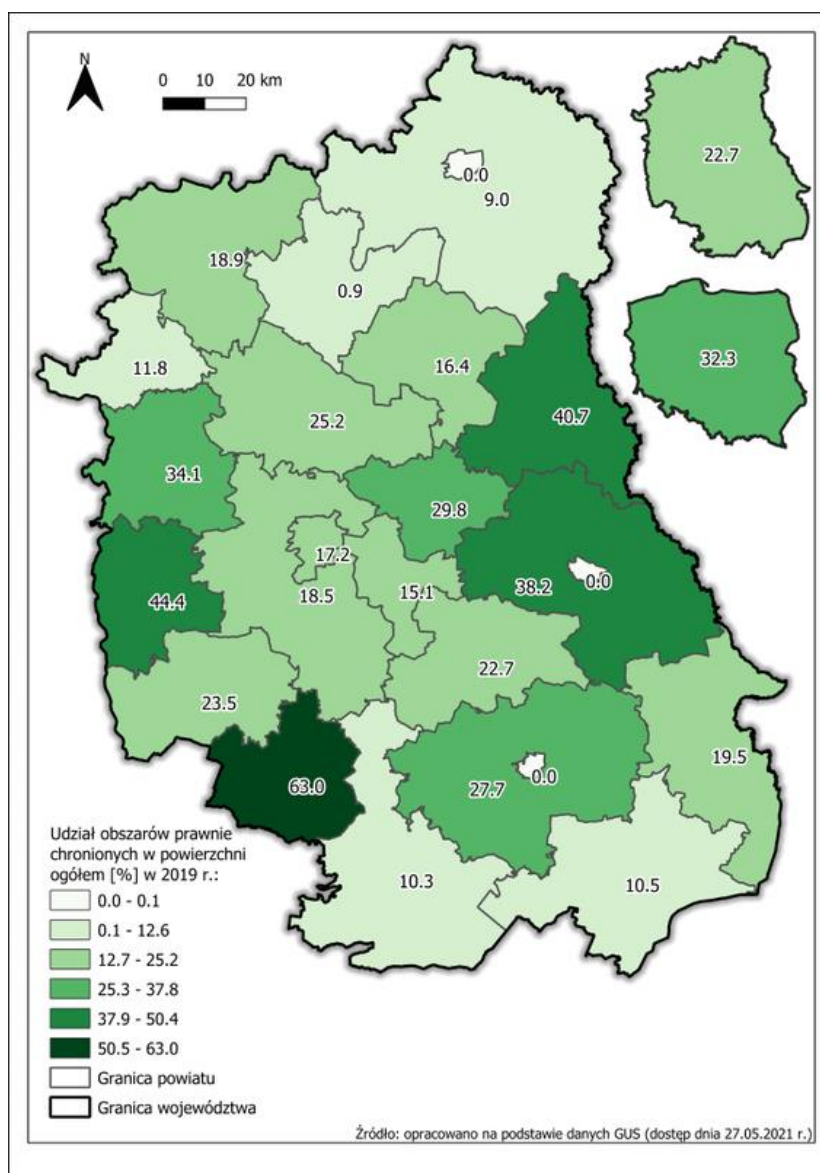
Tabela 34. Formy ochrony przyrody w województwie lubelskim w roku 2020

Forma ochrony przyrody	[szt.]
Park narodowy	2
Rezerwat przyrody	87
Park krajobrazowy	17
Obszar chronionego obszaru	17
Obszary Natura 2000 (obszary specjalnej ochrony ptaków)	23
Obszary Natura 2000 (obszary specjalnej ochrony siedlisk)	101

Forma ochrony przyrody	[szt.]
Pomniki przyrody	1343
Użytek ekologiczny	226
Zespół przyrodniczo-krajobrazowy	7
Stanowisko dokumentacyjne	4

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, GDOŚ

Obszary prawnie chronione największy udział procentowy mają w powiecie janowskim, gdzie obejmują 63% powiatu. Dużym udziałem obszarów o wysokich walorach przyrodniczych cechują się także powiaty: opolski, włodawski oraz chełmski. Najmniej takich obszarów znajduje się w powiatach: biłgorajskim i radzyńskim.

Rysunek 13. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni powiatów województwa lubelskiego w 2019 r. (bez obszarów Natura 2000)

Lasy w województwie lubelskim zajmują łącznie 585 677,60 ha, co stanowi 23,3% powierzchni całego województwa. Największe kompleksy leśne to: Lasy Janowskie, Puszcza Solska, Lasy Sobiborskie, Włodawskie i Parczewskie na wschodzie oraz Lasy Kozłowieckie i Łukowskie na północ od Lublina. Lasy należące do Skarbu Państwa stanowią aż 58,7% wszystkich lasów w województwie. Lasy te znajdują się pod zarządem dwóch Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych: w Lublinie (313 706,43 ha) oraz w Warszawie (15 245,84 ha). Najmniejszą powierzchnię zajmują lasy gminne. Dane dotyczące powierzchni leśnych zestawiono w tabeli poniżej:

Tabela 35. Powierzchnia lasów w województwie lubelskim w latach 2019 - 2020

Lasy ogółem [ha]	Lasy publiczne [ha]			Lasy prywatne ogółem [ha]
	Ogółem	Skarbu Państwa	Gminne	
587 388,69	346 285,84	344 877,15	1 370,07	241 102,85

Źródło: Bank danych lokalnych GUS, 2021

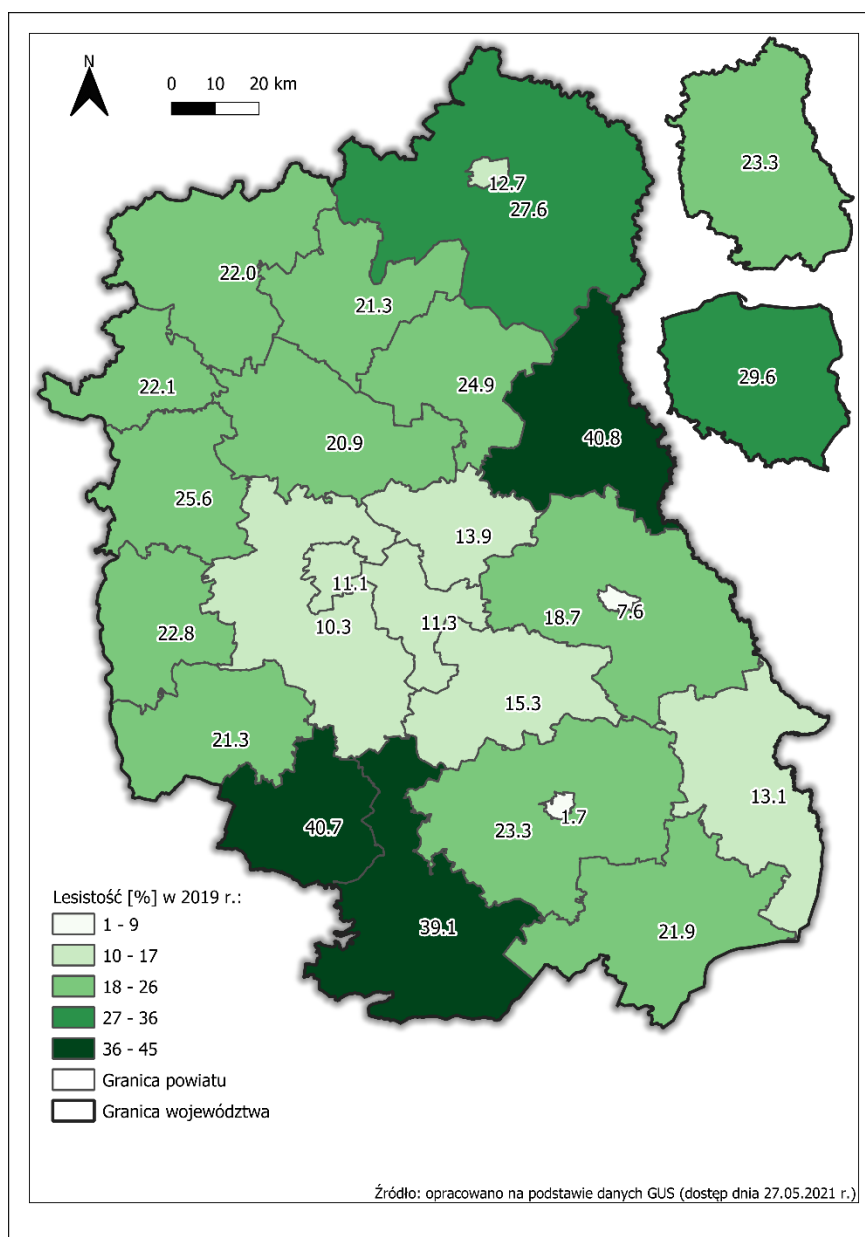
Tabela 36. Zestawienie lesistości w województwie lubelskim z podziałem na powiaty

Nazwa	Lasy [ha]	Lasy [km ²]	Powierzchnia[km ²]	Lesistość [%]
Powiat bialski	75 985,47	759,8547	2 754	27,6
Powiat Biała Podlaska	620,11	6,2011	49	12,7
Powiat biłgorajski	65 660,89	656,6089	1 681	39,1
Powiat Chełm	264,49	2,6449	35	7,6
Powiat chełmski	35 232,29	352,3229	1 886	18,7
Powiat hrubieszowski	16 581,67	165,8167	1 268	13,1
Powiat janowski	35 632,17	356,3217	876	40,7
Powiat krasnostawski	15 819,23	158,1923	1 032	15,3
Powiat kraśnicki	21 372,26	213,7226	1 005	21,3
Powiat lubartowski	26 889,57	268,8957	1 289	20,9
Powiat lubelski	17 339,14	173,3914	1 680	10,3
Powiat Lublin	1 643,87	16,4387	148	11,1
Powiat łęczyński	8 873,86	88,7386	637	13,9
Powiat łukowski	30 639,39	306,3939	1 394	22
Powiat opolski	18 438,63	184,3863	810	22,8
Powiat parczewski	23 678,85	236,7885	952	24,9
Powiat puławski	23 932,55	239,3255	934	25,6
Powiat radzyński	20 599,09	205,9909	965	21,3
Powiat rycki	13 620,19	136,2019	615	22,1
Powiat świdnicki	5 289,12	52,8912	468	11,3
Powiat tomaszowski	32 679,71	326,7971	1 489	21,9
Powiat włodawski	51 201,08	512,0108	1 256	40,8

Nazwa	Lasy [ha]	Lasy [km ²]	Powierzchnia[km ²]	Lesistość [%]
Powiat Zamość	50,26	0,5026	30	1,7
Powiat zamojski	43 633,71	436,3371	1 870	23,3
Województwo lubelskie	585 677,60	5856,776	25 123	23,3
Polska	9 258 843,01	92588,4301	312 705	29,6

Źródło: Bank danych lokalnych GUS, 2021

Według powyższego zestawienia najwyższy wskaźnik lesistości utrzymuje się w powiatach janowskim i włodawskim z wynikiem ponad 40% oraz powiecie biłgorajskim z wskaźnikiem 39%. Najniższy stopień lesistości jest w powiecie zamojskim.

Rysunek 14. Wskaźnik lesistości w województwie lubelskim

Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione według stanu na dzień 1 stycznia 2019 r obejmują około 23,7% powierzchni województwa. Powierzchnia gruntów zalesionych oraz powierzchnia parków, zieleńców i terenów zielonych w województwie w ostatnich latach uległa zwiększeniu.

Tabela 37. Powierzchnia gruntów zalesionych, parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem

Rok	Powierzchnia gruntów zalesionych ogółem[ha]	Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej powierzchnia ogółem [ha]
2015	-	2 784,94
2019	578 149,26	2 811,97
2020	578 451,13	-

Poniżej zestawiono dane, dotyczące inwestycji mających na celu m.in. ochronę przyrody, które zostały zrealizowane w raportowanym okresie na terenie województwa lubelskiego.

Tabela 38. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych na terenie województwa lubelskiego

ZASOBY PRZYRODNICZE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027		Kontynuacja prac nad opracowaniem i zatwierdzeniem planów ochrony dla parków krajobrazowych	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	-	273 060,00	Środki własne, RPO WL
		Opracowanie audytu krajobrazowego województwa	Marszałek Województwa Lubelskiego	W związku z wejściem w życie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych, działania w ramach procesu sporządzania dokumentu w 2019 roku obejmowały delimitację krajobrazów indywidualnych. Zakres prac prowadzonych w 2020 roku obejmował: weryfikację granic krajobrazów, zgodnie z doprecyzowaną przez GDOŚ metodyką wyznaczania krajobrazów, klasyfikację typologiczną krajobrazów, zebranie i opracowanie danych do charakterystyki krajobrazów w zakresie cech analitycznych przyrodniczych i kulturowych, identyfikację krajobrazów priorytetowych w obrębie krajobrazów indywidualnych. Kolejne działania w ramach procesu sporządzania dokumentu, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych, obejmować będą: ocenę zidentyfikowanych krajobrazów, identyfikację krajobrazów priorytetowych w obrębie krajobrazów indywidualnych, wskazanie zagrożeń dla możliwości zachowania wartości krajobrazów priorytetowych, sformułowanie rekomendacji i wniosków dotyczących kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych, określenie lokalnych form architektonicznych zabudowy dla krajobrazów priorytetowych, konsultacje społeczne projektu Audytu krajobrazowego województwa		

ZASOBY PRZYRODNICZE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	Marszałek Województwa Lubelskiego	Zgodnie z kompetencjami, do zadań należy m.in. realizacja polityki przestrzennej określonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL), która w warstwie kierunkowej zawiera ustalenia w zakresie ochrony przyrody i kształtowania środowiska. Ustalenia te zawierają kierunki działań odnoszące się m.in. do kształtowania powiązań przyrodniczych (w tym korytarzy ekologicznych) jako obszarów o nadrzędnej funkcji przyrodniczej. Realizacja regionalnej polityki przestrzennej odbywa się na bieżąco, poprzez zgłaszanie wniosków z PZPWL do projektu suikzp i mpzp sporządzonych przez samorządy gminne, a także w procesie uzgadniania suikzp w zakresie zgodności z ustaleniami PZPWL.		
		Kanalizacja ruchu turystycznego na	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	-	460,9	Środki własne
		obszarach cennych przyrodniczo z uwzględnieniem ich pojemności turystycznej oraz budowa i modernizacja obiektów infrastruktury turystyczne	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	-	273 435,67	Środki własne, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie
			Roztoczański Park Narodowy	-	840 000,00	Fundusz Leśny, Środki własne
			Poleski Park Narodowy	-	444 000,00	Środki własne, NFOŚ i GW, WFOŚ i GW, Fundusz Leśny
		Inwentaryzacja zasobów	Regionalna Dyrekcja Lasów	-	87 530,00	POLiŚ

ZASOBY PRZYRODNICZE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		przyrodniczych, a także prowadzenie i aktualizacja baz danych informacji o zasobach przyrodniczych	Państwowych w Lublinie			
			Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	-	26 338,01	Środki własne
			Roztoczański Park Narodowy	-	720 000,00	POLiŚ, środki własne
			Poleski Park Narodowy	-	153 000,00	Środki własne, WFOŚiGW
		Monitoring obszarów chronionych	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	-	0,00	Środki własne
			Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	-	6 409,08	Środki własne
			Roztoczański Park Narodowy	-	600 000,00	POLiŚ, środki własne
			Poleski Park Narodowy	-	86 000,00	Środki własne, POLiŚ, Fundusz Leśny
		Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	Liczba siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych monitoringiem (ha – siedliska, szt. gatunków) 9 - liczba obszarów (siedlisk) objętych monitoringiem	91 100,00	POLiŚ
			Gminy, powiaty	1 - liczba gatunków objętych monitoringiem	53 469,00	Środki własne
			Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	-	3 250,00	Środki własne
			Roztoczański Park Narodowy	-	140 000,00	Fundusz Leśny, Środki własne

ZASOBY PRZYRODNICZE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
		Poprawa stanu siedlisk i gatunków - wdrażanie działań ochronnych	Poleski Park Narodowy	-	86 000,00	Środki własne, POliŚ, Fundusz Leśny
			Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	-	1 715,80	POiŚ
			Zespół Lubelskich Parków Krajobrazowych	-	6 447,11	Środki własne
			Roztoczański Park Narodowy	-	290 000,00	Fundusz Leśny, POliŚ, WFOŚiGW, Środki własne
			Poleski Park Narodowy	-	843 000,00	Środki własne, POliŚ
		Działania zwiększające retencję oraz wspierające zachowanie naturalnych warunków hydrologicznych na terenach podmokłych, w dolinach rzek oraz w jeziorach	Poleski Park Narodowy	-	1 199 000,00	Środki własne, POliŚ
			Roztoczański Park Narodowy	-	95 000,00	POliŚ, Środki własne
	Ochrona oraz tworzenie zieleni na terenach zabudowanych	Tworzenie oraz modernizacja terenów zieleni, prace arborystyczne oraz konserwacja pomników przyrody, terenów zieleni, nasadzenia drzew, krzewów, pielęgnacja zieleni	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Bełżec, Biłgoraj, Stężyca, Hrubieszów, Kraśniczyn, Jabłonna, Puławy, Strzyżewice, Starostwo Powiatowe w Łęcznej, Wilkołaz, Niedrzwica Duża, Zwierzyniec, Starostwo Powiatowe w Lublinie, Terespol, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Starostwo Powiatowe w Kraśniku, Starostwo Powiatowe w Chełmie, Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe w Lublinie	5 013 891,30	Środki własne, UE, WFOŚiGW

ZASOBY PRZYRODNICZE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
	Działania z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa	Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Kłoczew, Starostwo Powiatowe w Lublinie, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Starostwo Powiatowe w Puławach, Wilkołaz	143 745,25	WFOŚiGW, środki własne
			Roztoczański Park Narodowy	-	290 000,00	NFOŚiGW, WFOŚiGW, POIiŚ, Środki własne
	Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	Opracowanie uproszczonych planów urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasów dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Starostwo Powiatowe w Puławach, Starostwo Powiatowe w Łukowie, Wola Mysłowska	371 395,60	Środki własne
		Uwzględnianie w planach urządzenia lasu, przebudowy drzewostanów monokulturowych, które są niezgodne z siedliskiem	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	-	1 997,80	Środki własne
		Monitoring lasów oraz badania reakcji drzewostanów na zmiany klimatyczne	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	W ramach działalności statutowej	0	środki własne
		Realizacja działań zwiększających retencję na obszarach leśnych	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	-	150 000,00	Środki własne

ZASOBY PRZYRODNICZE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 - 2019 z perspektywą do roku 2023		Inwestycje związane z ochroną przeciwpożarową lasu, m.in. rozwój systemów monitorowania zagrożenia pożarowego oraz infrastruktury przeciwpożarowej	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko w ramach projektu: „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów”	5 869,30	Środki własne, Fundusz leśny, POLiŚ
		Zalesianie gruntów z uwzględnieniem warunków siedliskowych i potrzeb różnorodności biologicznej	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	-	32 070,30	Środki własne, Budżet Państwa, PROW, ARiMR
	Tworzenie zielonej infrastruktury	Urządzenie terenów zieleni, w tym skwerów oraz bieżące utrzymanie zieleni	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Starostwo Powiatowe w Puławach, Chodel	253 429,40	Środki własne
	Ochrona krajobrazu	Zadania z zakresu czynnej ochrony chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt	Gminy, powiaty	Zadania zrealizowane przez gminy, powiaty: Starostwo Powiatowe w Lublinie, Trzebieszów. Zakres zadań: Poprawa stanu siedlisk i gatunków; Ochrona gatunkowa i zwiększenie liczebności bażanta, Ochrona pustułki w powiecie łukowskim, Realizacja programu odbudowy populacji zwierzyny drobnej w woj. lubelskim	427 115,50	Środki Nadleśnictwa, PZŁ
	Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów	Wykonanie zadań ochronnych wynikających z PZO dla obszarów Natura 2000 (przy współpracy z RDOŚ)	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Lublinie	Zadania ochronne zrealizowano na 14 obszarach	523 393,00	POLiŚ

ZASOBY PRZYRODNICZE						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Inne	Zasoby przyrodnicze	Ochrona muraw kserotermicznych poprzez wypas owiec	Gminy, powiaty	Hrubieszów	21 000,00	Środki własne
		Wykonanie ekspertyzy i zabiegów dendrologicznych drzew	Gminy, powiaty	Krasnobród, Kraśnik	20 650,00	Środki własne, WFOŚiGW
		Infrastruktura służąca edukacji ekologicznej oraz ochronie walorów przyrodniczych i krajobrazowych	Gminy, powiaty	Starostwo Powiatowe w Łukowie	1 543 026,90	Środki własne, WFOŚiGW
		Ochrona obszarów cennych przyrodniczo	Gminy, powiaty	Trzebieszów, Kock	363 675,15	Środki własne, PO RYBY, RDOŚ, ZLKP
		Zwiększenie i zachowanie różnorodności biologicznej	Gminy, powiaty	Trzebieszów, Starostwo Powiatowe w Lublinie	590 660,00	Środki Nadleśnictwa, środki własne, WFOŚiGW
		Poprawa jakości środowiska	Gminy, powiaty	Kraśnik	535 750,00	Środki własne, RPO WL
		Zapobieganie bezdomności zwierząt	Gminy, powiaty	Wola Mysłowska	55 895,00	Środki własne
		Łączny koszt realizacji zadań:			16 662 780,07	

3.9.1 OCENA REALIZACJI WYZNACZONYCH CELÓW I ZADAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY

Zadania dotyczące zakresu ochrony zasobów przyrodniczych były realizowane głównie przez parki narodowe i krajobrazowe oraz Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych.

W celu ochrony i dbałości o dobry stan obszarów o wysokich walorach przyrodniczych należy realizować inwentaryzacje przyrodnicze na terenie województwa, kontynuować działania rewitalizacyjne, dotyczące parków i terenów zielonych, a także podejmować działania, mające na celu zwiększanie powierzchni przeznaczonych do zalesień oraz działania zwiększające świadomość społeczną w zakresie zasobów przyrodniczych.

3.10 ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI

Prowadzenie rejestru zakładów o dużym (ZDR) i zwiększonym ryzyku wystąpienia (ZZR) poważnej awarii przemysłowej ma na celu przeciwdziałaniu zagrożeni i ograniczenie do minimum prawdopodobieństwa wystąpienia katastrofy. Na terenie województwa lubelskiego znajdują się zakłady zarejestrowane jako potencjalni sprawcy poważnych awarii.

W latach 2019 - 2020 do Zakładów o Dużym Ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej należały następujące zakłady zlokalizowane na terenie województwa:

- GRUPA AZOTY Zakłady Azotowe "Puławy" Spółka Akcyjna w Puławach
- Gaspol S.A. Warszawa - Rozlewnia Gazu Płynnego w Lubartowie
- Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego "PZL-Świdnik" Spółka Akcyjna w Świdniku
- „BIALCHEM-GROUP” Sp. z o. o. ul. Warszawska 39, 15-062 Białystok, „BIALCHEM-GROUP” Oddział Wólka Dobryńska
- PERN S. A. Baza Paliw nr 22 w Małaszewiczach
- „GASPOL” S.A. ul. Jana Pawła II 80, 00-175 Warszawa, Terminal Małaszewicze
- "TRANSGAZ" S.A. Terminal Gazów Skroplonych Wólka, gm. Zalesie
- AMERIGAS Polska Sp. z o.o. ul. Modlińska 344, 03-152 Warszawa - Terminal Przeładunkowy w Wólce Dobryńskiej
- PHUB „TRASA” Sp. z o.o. Biała Podlaska, Terminal Przeładunkowy Gazu Płynnego Propan-Butan „Aleksandra” w Małaszewiczach
- PERN S.A. Baza Paliw nr 13 w Zawadówce
- TEZET Sp. z o.o. ul. Puławska 38, 20-822 LUBLIN, Terminal w Brzeźnie, 22-175 Brzeźno
- ORLEN Paliwa Sp. z o.o. z siedzibą w Widelce, 36-145 Widelka 869 Terminal Gazu Płynnego w Hrubieszowie

W tych samych latach zakładami o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej były:

- STOCK POLSKA Sp. z o.o.
- Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A. w Płocku - Terminal paliw w Lublinie
- VITA POLYMERS POLAND Sp. z o.o. w Brzegu Dolnym - Oddział w Lublinie
- AIR LIQUIDE POLSKA Sp. z o.o. w Krakowie, ul. J. Conrada 63 - Oddział Puławy
- Przedsiębiorstwo Przemysłowo Handlowe "STANDARD" Sp. z o. o. w Lublinie
- Przedsiębiorstwo Usługowo Handlowe Gazol Wincenty Wysokiński Mirosław Wysokiński Spółka Jawna
- BETA PRIM Sp. z o.o. Chełm Terminal Przeładunkowy Gazów w Okopach
- Dystrybucja Gazu Mieczysław Portka

W celu ograniczenia zagrożenia poważnymi awariami w województwie lubelskim w latach 2019-2020 zrealizowano niżej przedstawione zadania.

Tabela 39. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony przed poważnymi awariami na terenie województwa lubelskiego

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Prowadzenie działalności inspekcyjnej podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie	Bieżący nadzór nad zakładami zwiększonego i dużego ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych (ZDR, ZZR) oraz aktualizacja rejestru tych zakładów - realizacja	Zadania ustawowe	Budżet państwa
			WIOŚ w Lublinie	Kontrole	-	Budżet państwa
		Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz zakładów mogących powodować poważną awarię	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie	-	Zadania ustawowe	Budżet państwa
		Poprawa technicznego wyposażenia służb WIOŚ, PWIS, OSP	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Frampol, Kłoczew, Jabłonna, Dzwola, Terespol, Aleksandrów, Józefów nad Wisłą, Trzebieszów, Goraj, Starostwo Powiatowe we Włodawie, Starostwo Powiatowe w Białej Podlaskiej, Wilkołaz, Rossosz, Niedźwiada, Goraj. Zakres zadania: Dopuszczenie w sprzęt ratowniczy jednostek OSP; Zapewnienie gotowości bojowej jednostki ochrony przeciwpożarowej włączonej do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego; Przygotowanie jednostek ochotniczej straży pożarnej do działań ratowniczo-gaśniczych; Dofinansowanie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych; Zakup samochodu	2 875 432,45	Środki własne, WFOŚiGW, KGPS, budżet jednostek OSP, MSWiA, Fundusz Sprawiedliwości

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI						
Program	Obszar interwencji	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Opis realizacji zadania	Kwota (zł)	Źródło finansowania
	Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych	edukacja w zakresie właściwych zachowań w sytuacjach zagrożenia wśród mieszkańców		Zadania zrealizowane przez gminy, powiaty: Starostwo Powiatowe w Łukowie, Wilkołaz	Bezkosztowo	Środki własne
Inne	Zagrożenia poważnymi awariami	Wzmocnienie potencjału Ochotniczych Straży Pożarnych w ratowaniu ofiar wypadków na drogach województwa lubelskiego i obwodu wołyńskiego	Gminy, powiaty	Zadania zrealizowane przez gminę Leśna Podlaska	416	Środki własne
		Modernizacja budynków straży pożarnej, strażnicy, dostawa i montaż drzwi garażowych, wymiana dachu, wykonanie posadzki przemysłowej	Gminy, powiaty	Zadanie zrealizowane przez gminy, powiaty: Trzebieszów, Starostwo Powiatowe w Puławach	205 636,76	Środki własne, budżet państwa
		Łączny koszt realizacji zadań:			3 081 485,21	

3.10.1 OCENA REALIZACJI ZADAŃ Z ZAKRESU ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

Według informacji z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie, w latach 2019-2020 na terenie województwa nie miały miejsca poważne awarie, jak również zdarzenia o znamionach poważnych awarii.

Według Rejestru prowadzonego przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Lublinie, w raportowanym okresie nie zgłoszono bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku ani szkód w środowisku.

4. WNIOSKI I ZALECENIA DOTYCZĄCE AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Program ochrony środowiska jest narzędziem służącym do prowadzenia polityki ochrony środowiska na poziomie jednostek samorządowych. Dokument stanowi przeniesienie istotnych zagadnień określonych w polityce ochrony środowiska państwa na niższe poziomy administracji, z jednoczesnym uwzględnieniem lokalnej specyfiki i uwarunkowań. Podstawowym założeniem Programów ochrony środowiska na wszystkich szczeblach jest dążenie do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz efektywnego zarządzania środowiskiem.

Niniejszy raport przedstawia analizę stanu środowiska na terenie województwa lubelskiego oraz stopień realizacji zadań zawartych w „Programie ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2016 – 2019 z perspektywą do roku 2023” oraz w „Programie ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020 – 2023 z perspektywą do roku 2027”.

Podstawą opracowania raportu, weryfikującego wykonanie zadań z wojewódzkiego Programu ochrony środowiska, były ankiety sporządzone i rozesłane do podmiotów zobowiązanych do realizacji poszczególnych zadań. Ponadto, wykorzystano informacje uzyskane od instytucji posiadających bazy danych zagregowane do poziomu gminy, m.in. Głównego Urzędu Statystycznego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Lublinie czy Państwowego Instytutu Geologicznego.

Wojewódzki Program ochrony środowiska obejmował zadania, za realizację których odpowiedzialne były głównie gminy i powiaty. Na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska wydano łącznie kwotę około 5,2 mld zł. Poniższa tabela przedstawia poniesiony koszt na realizację zadań w poszczególnych obszarach interwencji.

Tabela 40. Łączny koszt realizacji zadań w latach 2019 - 2020 z podziałem na poszczególne obszary interwencji

Obszar interwencji	Ochrona jakości powietrza	Zagrożenie hałasem	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Gospodarowanie wodami	Gospodarka wodno-ściekowa	Ochrona zasobów geologicznych	Ochrona gleb	Gospodarowanie odpadami	Ochrona zasobów przyrody	Zagrożenie hałasem
Poniesiony koszt na realizację zadań w latach 2019-2020 [zł]:	2 301 409 687	1 750 121 116,87	43 000	113 809 544,83	416 343 892,13	0	3 682 974	590 807 526	16 542 614	7 241 487,92

W latach 2019-2020 wykonano wiele przedsięwzięć z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza. Największy problem z zanieczyszczeniem powietrza w województwie występuje w przypadku benzo(a)pirenu w pyle, który od kilku lat utrzymuje się na wysokim poziomie i tym samym kwalifikuje województwo lubelskie do klasy C. W ostatecznym rozrachunku - jakość powietrza w województwie lubelskim poprawiła się pod względem stężenia pyłu PM_{2,5} i pyłu PM₁₀ na przestrzeni lat 2015-2020. Przy tworzeniu Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na kolejne lata, szczególną uwagę należy zwrócić na zanieczyszczenie powietrza benzo(a)pirenem w pyle oraz zmniejszenie stężeń pyłu zawieszonego PM_{2,5}.

W zakresie ochrony przed hałasem na terenie województwa lubelskiego, realizowano zadania takie, jak rozbudowa i konserwacja dróg, promowanie ekologicznych źródeł transportu, czy wprowadzenie do mpzp zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożenia hałasem i egzekwowanie tych zapisów. Wyniki pomiarów hałasu na terenie województwa lubelskiego przekraczają dopuszczalne normy hałasu, jednak w zestawieniu map akustycznych z 2012 r. oraz 2017 r. widać znaczący spadek oddziaływania hałasu na środowisko. W celu dalszego zmniejszania uciążliwości hałasu komunikacyjnego należy zwrócić również uwagę na przekroczenia dopuszczalnych wartości hałasu - szczególnie w porach nocnych.

Na terenie województwa lubelskiego w żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu pól elektromagnetycznych.

Pod względem oceny stanu wód JCWP oraz JCWPd na terenie województwa lubelskiego znaczną większość określono na zły stan/potencjał wód. Gminy i powiaty realizowały m.in. zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w okresie sprawozdawczym rozbudowano, zarówno czynną sieć wodociągową, jak i kanalizacyjną, wzrosła również ilość przyłączy. Ponadto, zwiększył się procent

zwodociągowania województwa. Na terenie województwa odnotowuje się także wzrost ilości przydomowych oczyszczalni ścieków, zmniejsza się ilość zbiorników bezodpływowych. Ze względu na zły stan jednolitych części wód powierzchniowych, w granicach których położone jest województwo, należy dążyć do ciągłej poprawy gospodarki wodno-ściekowej.

W latach 2019-2020 zadania w obszarze „gospodarka odpadami” obejmowały głównie tworzenie niezbędnej infrastruktury i systemów gospodarki odpadami, budowę punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz rekultywację i monitoring składowisk odpadów. Bardzo istotnym zadaniem było realizowanie działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu województwa lubelskiego. Głównym celem w tym obszarze powinna być redukcja ilości wytwarzanych odpadów, przede wszystkim poprzez wdrażanie zasad zapobiegania powstawaniu odpadów oraz edukację społeczeństwa w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami.

W latach 2019-2020 realizowano zadania mające na celu ochronę gleb i zasobów geologicznych, poprzez aktualizację wojewódzkiej bazy terenów poeksploatacyjnych. Według dostępnych danych, prawie połowa gleb występujących na terenie województwa należy do najwyższych klas bonitacyjnych, a badania i pomiary przeprowadzone w 2015 roku wskazują, że we wszystkich punktach na terenie województwa gleby zaliczyć można do niezanieczyszczonych.

Realizowano także zadania mające na celu ochronę przyrody - w dużej mierze skupiono się na tworzeniu nowych i utrzymaniu istniejących obszarów zieleni na terenach gmin i miast oraz na edukacji ekologicznej skierowanej zarówno do dzieci, młodzieży i dorosłych. Realizacja tych zadań przyczyniła się do poprawy stanu zieleni oraz liczebności drzew i krzewów na terenie województwa.

Zrealizowano także zadania mające na celu ochronę przed poważnymi awariami – przeprowadzono kontrole podmiotów gospodarczych w tym zakresie oraz doposażono jednostki straży pożarnej. W ostatnich latach na terenie województwa nie miały miejsca poważne awarie ani zdarzenia o znamionach poważnych awarii.

Po przeanalizowaniu danych pozyskanych z różnych jednostek oraz danych statystycznych i monitoringowych stwierdzono, że województwo lubelskie prowadzi szereg działań inwestycyjnych, koordynacyjnych i kontrolnych skutkujących realnymi efektami ekologicznymi i sukcesywną poprawą stanu lokalnego środowiska.

Przy aktualizacji Programu ochrony środowiska należy zwrócić uwagę na konieczność dostosowania dokumentu do przepisów wynikających z aktualnie obowiązującego prawa krajowego oraz na jego zgodność z celami innych dokumentów strategicznych szczebla krajowego. Zaleca się, aby cele i zadania przyjęte w następnej aktualizacji Programu były mierzalne, realne do osiągnięcia i były łatwe do oceny. Z kolei, przyjęte w Programie wskaźniki

powinny odzwierciedlać zmiany zachodzące w środowisku w sposób miarodajny oraz być powszechnie dostępne w publikacjach urzędów statystycznych i organów, zobowiązanych do udostępnienia informacji o środowisku. Zaleca się przeprowadzenie ponownej weryfikacji listy mierników realizacji poszczególnych celów i zadań.

Wśród zadań Programu ochrony środowiska, które wymagają większego zaangażowania samorządu terytorialnego i innych jednostek lub kontynuacji w kolejnych latach należy wymienić w szczególności:

- dalszą termomodernizację budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej oraz sukcesywną wymianę kotłów węglowych na urządzenia wykorzystujące bardziej ekologiczne nośniki energii (gaz, olej, biomasę), a także wsparcie działań, mających na celu pozyskanie energii ze źródeł odnawialnych typu instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła
- rozpoznanie terenów zagrożonych hałasem np. przy współpracy z Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, m.in. w celu wykorzystania tej wiedzy podczas sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego;
- prowadzenie działań mających na celu poprawę stanu jakości wód powierzchniowych;
- dalszą rozbudowę sieci kanalizacyjnej oraz tworzenie nowych przyłączy do budynków mieszkalnych;
- kontynuacja edukacji ekologicznej, uwzględniającej sektory problemowe (tj. problem niskiej emisji czy gospodarka odpadami) opartej m.in. na systemie stosownych szkoleń, konkursów, warsztatów i imprez proekologicznych w gminach;
- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego aspektów ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych.

Należy pamiętać, że spora część zadań realizowanych na terenie województwa lubelskiego wynika wprost z kompetencji jednostek samorządowych, w związku z czym z założenia mają być one realizowane w systemie ciągłym przez cały okres, a nie tylko w okresie sprawozdawczym. Jedynie zadania o charakterze inwestycyjnym miały wyznaczone konkretne terminy realizacyjne.

4. ZESTAWIENIE TABELARYCZNE WSKAŹNIKÓW ŚRODOWISKOWYCH

Tabela 41. Zestawienie tabelaryczne wskaźników środowiskowych

Obszar interwencji	Wskaźnik	wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
Ochrona klimatu i jakości powietrza	liczba stref z przekroczeniami stężeń dopuszczalnych i docelowych na terenie województwa [szt.]	PM10 – 2; PM2,5 – 2; BaP - 2	PM10 – 0; PM2,5 – 0; BaP - 0	PM10 – 0; PM2,5 – 0; BaP - 2	PM10 – 0; PM2,5 – 0; BaP - 2
	Poziom zanieczyszczeń powietrza wg oceny rocznej - kryteria dla ochrony zdrowia: 1. Pył zawieszony PM10 Aglomeracja Lubelska 2. Pył zawieszony PM10 Strefa lubelska 3. Pył zawieszony PM 2,5 Aglomeracja Lubelska 4. Pył zawieszony PM 2,5 Strefa lubelska 5. Benzo(a)piren Aglomeracja Lubelska 6. Benzo(a)piren Strefa lubelska	1.Klasyfikacja – C 2.Klasyfikacja – C 3.Klasyfikacja – C 4.Klasyfikacja – C 5.Klasyfikacja – C 6.Klasyfikacja – C	bieżący monitoring	1.Klasyfikacja – A 2.Klasyfikacja – A 3.Klasyfikacja – A 4.Klasyfikacja – A 5.Klasyfikacja – C 6.Klasyfikacja – C	1.Klasyfikacja – A 2.Klasyfikacja – A 3.Klasyfikacja – A 4.Klasyfikacja – A 5.Klasyfikacja – C 6.Klasyfikacja – C

Obszar interwencji	Wskaźnik	wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
	Poziom zanieczyszczenia powietrza wg oceny rocznej - kryteria dla ochrony roślin: 1. Dwutlenek siarki Strefa lubelska 2. Tlenki azotu Strefa lubelska 3. Ozon poziom docelowy Strefa lubelska 4. Ozon poziom celu długoterminowego Strefa lubelska	1.Klasyfikacja – A 2.Klasyfikacja – A 3.Klasyfikacja – A 4.Klasyfikacja –A	bieżący monitoring	1.Klasyfikacja – A 2.Klasyfikacja – A 3.Klasyfikacja – A 4.Klasyfikacja –A	1.Klasyfikacja – A 2.Klasyfikacja – A 3.Klasyfikacja – A 4.Klasyfikacja –A
	sprzedaż energii ciepłej na cele komunalno-bytowe [GJ/rok]	8 233 694,00	8 200 000,00	Brak danych GUS	Brak danych GUS
	liczba czynnych przyłączy sieci gazowej do budynków ogółem [szt.]	156 617	170 000	161 266	166 048
	Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej (%)	40	bieżący monitoring	42	-
	udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem	18,64	20	23,24	-
	długość ścieżek rowerowych [km]	762	800	912,5	1 031,00
	liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską [mln osób]	128,8	130	146,7	86,3
	emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych [Mg/rok]	5 088 064	4500	4 800 000	4 938 518
	emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych [Mg/rok]	1 483	1 000	1 327	1 307

Obszar interwencji	Wskaźnik	wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
	Liczba (szt.) i moc (MW) instalacji OZE	Liczba – 98 Moc – 183,742 MW	Liczba – bieżący monitoring Moc - 350 MW	-	-
	Udział energii elektrycznej wyprodukowanej ze źródeł odnawialnych (%)	4	12	23	-
Pola elektromagnetyczne	liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne	0	0	0	0
Gospodarowanie wodami	udział JCWP o stanie/ potencjale (ekologicznym) dobrym i bardzo dobrym [%]	25	75	25	24
	udział JCWPd o dobrej lub zadowalającej jakości [%]	32	90	88	88
	Udział jednolitych części wód (JCW) o stanie/ potencjale dobrym i bardzo dobrym (%)	Rzeki: bdb i db – 12% Jeziora: 3	bieżący monitoring	-	-
	Efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: obwałowania przeciwpowodziowe [km/rok]	4,6	5	5	5
	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem [dam3]	292 389,30	290 000,00	276 225,80	274 102,70

Obszar interwencji	Wskaźnik	wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
	Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem (%)	35,87	30	36,2	35,1
Gospodarka wodno-ściekowa	odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej [%]	87	90	87,3	-
	odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej [%]	52,7	60	53,6	-
	długość sieci wodociągowej rozdzielczej	20 863,80	22 000	21 783,20	21 971,90
	Nieoczyszczone ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzone do wód lub do ziemi razem [hm ³]	0,4	0,2	0,588	0,326
	Długość sieci kanalizacyjnej (ogólnospławnej i na ścieki gospodarcze) [km]	5 918	7000	6 957,70	7 187,30
	liczba miast obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków	40	40	40	40
	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	21 589	26 500	27 937	-
	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków [%]	56,4	58	58	58,1
	Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM (osoba)	2 301	2 301	2 293 149	2 387 959

Obszar interwencji	Wskaźnik	wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
Zasoby geologiczne	Wydobycie węgla kamiennego (tys. t) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIG PIB 2016	6 924	6 924	6 924	5 811
	Wydobycie gazu ziemnego (mln m3) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIG PIB 2016	82,59	bieżący monitoring	98,17	93,49
	Wydobycie ropy naftowej (t) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIG PIB 2016	0,58	bieżący monitoring	0,2	0,26
	Wydobycie wapieni i margli dla przemysłu cementowego (tys. t) Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, PIG PIB 2016	2469	bieżący monitoring	2 562	2 561
Gleby	liczba beneficjentów przystępujących do realizacji pakietów rolno środowiskowo klimatycznego [szt.]	-	500	-	-
	udział gruntów bardzo kwaśnych i kwaśnych (grunty użytkowane rolniczo) [%]	26	20	26	26
	powierzchnia gruntów zdegradowanych i zdewastowanych oddana rekultywacji [ha]	61	70	87	90
	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji ogółem [ha]	3 140	bieżący monitoring	3 063	3 077
Gospodarka odpadami	liczba gmin posiadających punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych	186	213	209	209
	Liczba punktów ponownego użycia oraz punktów napraw umożliwiających wymianę rzeczy używanych	28	68	14	14

Obszar interwencji	Wskaźnik	wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
	Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów komunalnych – papieru, metalu, tworzyw sztucznych, szkła (%)	47,09	50	49,12	53,17
	Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych ze strumienia odpadów komunalnych (% wagowo)	92,6	70	90,96	87,71
	Stopień redukcji odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska w stosunku do odpadów wytworzonych w 1995 r. (%)	20,63	35	4,52	2,23
	Osiągnięty poziom recyklingu odpadów opakowaniowych (%)	87	61	-	-
	Odpady wytworzone w ciągu roku poddane odzyskowi (tys. Mg)	68,9	bieżący monitoring	148,9	60,3
	Tereny składowania odpadów, niezrekultywowane (ha)	136,4	bieżący monitoring	143,3	143,3
	Efekty rzeczowe inwestycji w danym roku: zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń w zakresie unieszkodliwiania odpadów ogółem (Mg)	834,42	779,42	0	-
	masa unieszkodliwionych odpadów zawierających azbest [Mg]	120 233,94	1 132 258,39	147 837 464	
	masa odebranych odpadów komunalnych [Mg]	488 074,78	500 000	569,873	526,55

Obszar interwencji	Wskaźnik	wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
	udział odpadów zebranych selektywnie do ogółu odpadów [%]	32,6	40	39,2	47,95
Zasoby przyrodnicze	liczba ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 [szt.]	78	135	78	78
	liczba ustanowionych planów ochrony dla parków krajobrazowy	2	17	2	2
	liczba opracowanych planów ochrony dla rezerwatów przyrody [szt.]	0	86	0	0
	powierzchnia specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO) [ha]	-	-	164 724,70	164 716,40
	powierzchnia obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) [ha]	-	-	335 841,20	335 841,20
	lesistość [%]	23,4	24	23,3	23,4
	Powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem [ha]	572 300	bieżący monitoring	570 004,77	570 090,48
	liczba pomników przyrody ogółem	1 509	bieżący monitoring	1 437	1 436
	Powierzchnia lasów [ha]	579 370	584 340	585 677,60	587 388,69
	Powierzchnia gruntów zalesionych (ha w danym roku)	230	bieżący monitoring	578149,26 (ogółem)	578451,13 (ogółem)
	Powierzchnia gruntów zadrzewionych i zakrzewionych [ha]	25 171	27 000	7 876	7 502
	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem w miastach [ha]	2 261,90	bieżący monitoring	2 811,97	-

Obszar interwencji	Wskaźnik	wartość bazowa	Wartość docelowa	2019	2020
	Liczba siedlisk przyrodniczych oraz gatunków objętych monitoringiem (szt.)	-	40	1	1
	Powierzchnia siedlisk oraz liczby gatunków objętych zabiegami czynnej ochrony (szt/ha)	-	50 ha siedlisk, 15 gatunków	85	85
Zagrożenia poważnymi awariami	Liczba poważnych awarii	8	0	0	0

5. ZAŁĄCZNIKI

Tabela 42. Działania finansowane ze środków własnych WFOŚiGW w podziale na dziedziny na lata 2019-2020

Zadanie	Liczba podpisanych umów	Wypłacone środki finansowe (zł)
Finansowanie zadań z dziedziny Ochrona wód na zasadach ogólnych	22	32 754 152,60
Finansowanie zadań z dziedziny Gospodarka wodna na zasadach ogólnych	14	13 943 499,63
Finansowanie zadań z dziedziny Nadzwyczajne zagrożenia środowiska na zasadach ogólnych	74	5 371 060,01
Finansowanie zadań z dziedziny Ochrony atmosfery na zasadach ogólnych	81	31 037 726,43
Finansowanie zadań z dziedziny Ochrony gleb na zasadach ogólnych - odpady po COVID-19	23	191 501,82
Finansowanie zadań z dziedziny Edukacja ekologiczna na zasadach ogólnych	106	3 807 831,00
Finansowanie zadań z dziedziny Ochrona przyrody na zasadach ogólnych	111	2 787 893,97
Finansowanie zadań z dziedziny Inne na zasadach ogólnych	16	1 729 101,00
Finansowanie zadań z dziedziny Ochrona powierzchni ziemi i gospodarka odpadami na zasadach ogólnych	6	15 820 130,18

Tabela 43. Realizacja Programów Priorytetowych lata 2019-2020

Zadanie	Liczba podpisanych umów	Wypłacone środki finansowe
Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez wapnowanie - nabór 2019	880	2 530 707,93
Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez wapnowanie - nabór 2020	353	1 007 948,29
Ogólnopolski program gospodarki wodno - ściekowej poza granicami aglomeracji ujętych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych	2	0
Program Priorytetowy pn. "Poprawa jakości powietrza" cz.2 zmniejszenie zużycia energii w budownictwie	23	23 450 109,00
SYSTEM - Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez partnerów zewnętrznych - REGION	5	2 907 291,05
"Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych" cz. 1 dofinansowanie zakupu specjalistycznego sprzętu wykorzystywanego w akcjach ratowniczych	70	23 264 150,52
"Ogólnopolski program finansowania służb ratowniczych" cz. 2 dofinansowanie zakupu sprzętu i wyposażenia jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych	74	1 365 013,81
"Ogólnopolski program finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest"	57	1 860 596,49
Program Priorytetowy pn. "Moja woda"	822	424 780,28
Program Priorytetowy pn. "Czyste Powietrze"	10 107	95 742 264,36

Tabela 44. Harmonogram zadań województwa lubelskiego (w tym jednostek włączonych) na lata 2020 – 2023 z perspektywą do roku 2027 oraz za lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
Zadania własne uwzględnione w „Programie ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020 – 2023 z perspektywą do roku 2027”									
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA (OKJP)	UM 1 OKJP.1.1. Opracowanie, aktualizacja i monitorowanie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych	Marszałek Województwa Lubelskiego (Zarząd Województwa Lubelskiego)	06.05.2019 r.	27.07.2020 r. Uchwalone programy ochrony powietrza będą realizowane do końca 2026 r.	Uchwalenie: Program ochrony powietrza dla strefy lubelskiej ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu – uchwała Nr XVIII/291/20, Program ochrony powietrza dla strefy aglomeracja lubelska ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz docelowego benzo(a)pirenu – uchwała Nr XVIII/292/20.		369000,00 zł	dotacja z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z siedzibą w Lublinie	

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
			01.01.2019 r.	31.12.2020 r.	Zweryfikowano 170 Planów Gospodarki Niskoemisyjnej oraz 65 ich aktualizacji		Finansowane w ramach projektu pn. „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE” (100% środki UE)	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020; I oś priorytetowa „Zmniejszenie emisyjności gospodarki”	
	UM 1 OKJP.1.3. Aktualizacja i monitoring „Programu rozwoju odnawialnych źródeł energii dla województwa lubelskiego” oraz” Programu Rozwoju Energetyki dla województwa lubelskiego”	Marszałek Województwa Lubelskiego	Dokumenty aktualne, nie wykonywano aktualizacji Uchwała Zarządu Województwa Lubelskiego Nr CCXLVI/3054/09 z dnia 14 lipca 2009 r. w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Energetyki dla województwa lubelskiego” Uchwała Sejmiku Województwa Lubelskiego Nr XLI/623/2014 z dnia 3 lutego 2014 r. w sprawie przyjęcia „Programu Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla województwa lubelskiego”. W Strategii rozwoju województwa lubelskiego do 2030 roku, przyjętej 29 marca 2021 r. przez Sejmik Województwa Lubelskiego, przewidziano przygotowanie planu określającego kierunki rozwoju energetyki w województwie z uwzględnieniem energetyki konwencjonalnej oraz wykorzystania OZE. (str. 103)						
	OKJP.1.5. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych (mpzp, suikzp) zapisów umożliwiających ograniczenie emisji zanieczyszczeń	Marszałek Województwa Lubelskiego	Zgodnie z kompetencjami, do zadań należy m.in. realizacja polityki przestrzennej określonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL), która w warstwie kierunkowej zawiera ustalenia w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń. Ustalenia te zawierają kierunki działań odnoszące się do poprawy warunków Aero sanitarnych, hydro sanitarnych oraz klimatu akustycznego (poprzez m.in. rozwój scentralizowanych systemów ciepłowniczych). Realizacja regionalnej polityki przestrzennej odbywa się na bieżąco, poprzez zgłaszanie wniosków z PZPWL do projektu suikzp i mpzp sporządzonych przez samorządy gminne, a także w procesie uzgadniania suikzp w zakresie zgodności z ustaleniami PZPWL.						

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
	OKJP.1.6. Edukacja ekologiczna w zakresie jakości powietrza oraz promocja zasad efektywności energetycznej, a także kształtowanie prawidłowych zachowań, dotyczących szkodliwości spalania odpadów w piecach i kotłach indywidualnych	Marszałek Województwa Lubelskiego	W ramach posiadanych kompetencji Samorząd Województwa Lubelskiego realizuje projekt pn. <i>Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE</i> . Projekt ma na celu poszerzenie wiedzy oraz świadczenie usług doradczych w zakresie energetyki, gospodarki niskoemisyjnej oraz wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii przez mieszkańców województwa.				Finansowane w ramach projektu pn. „Ogólnopolski system wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE” (100% środki UE)	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020; I oś priorytetowa „Zmniejszenie emisyjności gospodarki”	-
			ROK 2019 1. Szkolenie dla energetyków gminnych (89 przeszkolonych osób) 2. Szkolenie dla pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej w ramach Programu „Czyste Powietrze” (78 przeszkolonych osób) 3. Szkolenie dla pracowników jst w ramach Programu „Czyste Powietrze” (312 przeszkolonych osób) 4. Organizacja spotkań informacyjno-promocyjnych z mieszkańcami województwa dotyczących programów priorytetowych: „Mój Prąd”, „Czyste Powietrze” oraz „Agroenergia” (124 spotkań, 2292 uczestników spotkań) 5. Konsultacje eksperckie w sprawach związanych z tematyką OZE (6 doradców z UMWL) (866 udzielonych konsultacji) ROK 2020 1. Szkolenie dla energetyków gminnych (86 przeszkolonych osób) 2. Seminarium pt. „System Białych Certyfikatów jako narzędzie służące do wspierania efektywności energetycznej w jednostkach samorządu terytorialnego” (40 uczestników spotkania) 3. Konsultacje eksperckie w sprawach związanych z tematyką OZE (6 doradców z UMWL) (432 udzielonych konsultacji) 4. Doradztwo przy inwestycjach z zakresu EE i OZE (17 wspartych inwestycji na podstawie podpisanych Listów intencyjnych) 5. Emisja filmu/audycji o charakterze edukacyjno-informacyjnym w regionalnej stacji telewizyjnej na temat projektu Doradztwa Energetycznego: - opracowanie, przygotowanie i nagranie audycji edukacyjno-informacyjnej promującej Projekt Doradztwa Energetycznego, - emisja w telewizji 55 audycji. 6. Kampania informacyjno - promocyjna za pośrednictwem mediów społecznościowych i lokalnych rozgłośni radiowych oraz zakup elementów identyfikacji i promocji na temat projektu Doradztwa Energetycznego oraz możliwości finansowania działań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej, w tym EE i OZE:			Wydatki w 2020 r. - 22 423,41 zł w tym - 1 987,50 zł (Seminarium pt. „System Białych Certyfikatów jako narzędzie służące do wspierania efektywności energetycznej w jednostkach samorządu terytorialnego”), - 509,91 zł (Kampania informacyjno - promocyjna za pośrednictwem mediów społecznościowych i lokalnych			

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
			- obsługa kampanii informacyjno - promocyjnej za pośrednictwem mediów społecznościowych na portalu Facebook, - opracowanie, przygotowanie i nagranie spotu informacyjno-edukacyjnego promującego Projekt Doradztwa Energetycznego, - emisja w radio 36 spotów, - zakup 5 tys. sztuk ulotek, - zakup 200 sztuk plakatów.				rozgłośni radiowych oraz zakup elementów identyfikacji i promocji na temat projektu Doradztwa Energetycznego oraz możliwości finansowania działań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej, w tym EE i OZE), - 19 926,00 zł (Emisja filmu/audycji o charakterze edukacyjno-informacyjnym w regionalnej stacji telewizyjnej na temat projektu Doradztwa Energetycznego)		
	OKJP.2.1. Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych (w tym realizacja Programu „Czyste Powietrze”)	Marszałek Województwa Lubelskiego (jednostki podległe Marszałkowi posiadające w swych zasobach budynki)	Zadanie realizowane przez jednostki podległe Marszałkowi posiadające w swych zasobach budynki (nieruchomości)						

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
	OKJP.2.3. Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych	Marszałek Województwa Lubelskiego (jednostki podległe Marszałkowi posiadające w swych zasobach budynki)	Zadanie realizowane przez jednostki podległe Marszałkowi posiadające w swych zasobach budynki (nieruchomości)						
	OKJP.2.5. Wytwarzanie, dystrybucja i promowanie energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze wszystkich źródeł odnawialnych	własne: Marszałek Województwa Lubelskiego (jednostki podległe Marszałkowi posiadające w swych zasobach budynki)	RPO WL 2014-2020,	RPO WL 2014-2020,	W ramach RPO WL Oś 4 Energia przyjazna środowisku 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE i 4.2 Produkcja energii z OZE w przedsiębiorstwach. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii z OZE (szt.) = 53 269, Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (CI30) (MW) = 261,36, Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1) (szt.) = 178, Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) (tony ekwiwalentu CO2) = 104 567,12.	W ramach RPO WL Oś 4 Energia przyjazna środowisku 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE i 4.2 Produkcja energii z OZE w przedsiębiorstwach. Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii z OZE (szt.) = 63 918; Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (CI30) (MW) = 333,89; Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1) (szt.) = 195; Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) (tony ekwiwalentu CO2) = 138 730,71.	Wartość całkowita projektów w 2019 r. 9,94 mln PLN Wartość dofinansowania UE 5,06 mln PLN Wartość całkowita projektów w 2020 r. 594 238 427,97 zł Wartość dofinansowania UE 302 678 886,54 zł	RPO WL 2014-2020, środki własne, środki krajowe	
	OKJP.2.6. Poprawa efektywności energetycznej w budynkach oraz kompleksowe zarządzanie energią w budynkach publicznych, w tym audyty energetyczne	własne: Marszałek Województwa Lubelskiego (jednostki podległe Marszałkowi posiadające w swych zasobach budynki)	-					Środki własne, WFOŚiGW w Lublinie, NFOŚiGW, EOG, RPO WL 2014-2020, środki własne, środki krajowe	Zadanie realizowane w budynkach Urzędu Marszałkowskiego oraz jednostek podległych, np. szpitali

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
	OKJP.3.1. Budowa i przebudowa dróg krajowych, wojewódzkich oraz gminnych i powiatowych	Marszałek Województwa Lubelskiego (Zarząd Dróg Wojewódzkich)	Informacja z Zarządu Dróg Wojewódzkich						
	OKJP. 3.3. Rozwój połączeń kolejowych na terenie województwa, w szczególności kolei aglomeracyjnej na terenie Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego	Marszałek Województwa Lubelskiego	13 czerwca 2020 r.	I kwartał 2022 r.	Nie dotyczy	Zawarto porozumienie z PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. w sprawie współpracy w zakresie opracowania koncepcji programowo-przestrzennej na potrzeby powstania Lubelskiej Kolei Aglomeracyjnej	0,00 zł	Budżet Województwa Lubelskiego	Koncepcja pozwoli określić wytyczne dla realizacji studium wykonalności Lubelskiej Kolei Aglomeracyjnej (LKA) w zakresie marketingowo-ruchowym, ruchowo-eksploatacyjnym, technicznym, finansowym oraz uwarunkowań lokalizacyjnych
ZAGROŻENIE HAŁASEM	UM 2 ZH.1.2. Opracowanie, wdrożenie i monitorowanie Programów ochrony środowiska przed hałasem	Marszałek Województwa Lubelskiego	01.08.2018 r.	W trakcie	1. Sejmik Województwa Lubelskiego uchwałą nr V/119/2019 z dnia 25 kwietnia 2019 r. przyjął „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubelskiego” 2. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie zrealizował zadanie - wymiana nawierzchni na drodze	Zarząd Dróg wojewódzkich w Lublinie jest w trakcie realizacji części działań naprawczych wskazanych w Programie ochrony środowiska przed hałasem, polegających na wymianie nawierzchni wskazanych odcinków dróg wojewódzkich Brak danych od pozostałych podmiotów zobowiązanych do realizacji Programu ochrony środowiska przed hałasem.	67 588,50 zł na opracowanie Programu 1 200 000,00 zł – wymiana nawierzchni drogi nr 835I	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, Zarząd Dróg Wojewódzkich	W załączeniu sprawozdania z realizacji Programu od podmiotów odpowiedzialnych

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
					nr 835 odcinek „Lublin - Mętów”				
	ZH.1.5. Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	Marszałek Województwa Lubelskiego	<p>ROK 2019 Organizacja publicznego transportu zbiorowego w transporcie kolejowym. Wydatki: • 76 757 952,47 zł (ogółem), z tego: - 61 608 912,14 zł (Budżet WL) - 15 149 040,33 zł (Fundusz Kolejowy).</p> <p>Organizacja publicznego transportu zbiorowego w transporcie drogowym. Wydatki: • wydatki: 25 792 zł (środki pochodzące z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu) w ramach linii o charakterze użyteczności publicznej w transporcie drogowym; 69166,59 zł (środki pochodzące z budżetu województwa) w ramach linii o charakterze użyteczności publicznej w transporcie drogowym.</p> <p>Na terenie województwa lubelskiego utworzono i wyznakowano sieć szlaków turystycznych. Wśród nich są szlaki rowerowe o znaczeniu wojewódzkim, które wykonane zostały na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego. W roku 2019 poddano modernizacji szlak rowerowy Kazimierz Dolny – Kraśnik, który został oznakowany 561 nowymi znakami rowerowymi. W ramach projektu „RoweLove Roztocze – razem pomimo granic” realizowanego z Programu Współpracy terytorialnej PL – BY – UA, powstała strona www.roweloveroztocze.pl, wydano wydawnictwa promocyjne oraz zorganizowano szkolenie dla instruktorów turystyki rowerowej.</p> <p>Realizacja zadań zaplanowanych w projekcie „RoweLove Roztocze – razem pomimo granic” z Programu Współpracy Terytorialnej tj.: Opracowanie i wydanie: 1. map Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza: Kraśnik – Zwierzyniec – Hrebenne – Lwów 2. mapy zrywki: Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza: I etap Kraśnik – Zwierzyniec, II etap Zwierzyniec – Hrebenne, III etap Hrebenne – Lwów 3. atlasu rowerowego Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza: Kraśnik – Zwierzyniec – Hrebenne – Lwów 4. Wykonanie map plansz Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza: Kraśnik – Zwierzyniec – Hrebenne – Lwów do tablic informacyjnych 5. Wykonanie strony internetowej z interaktywną mapą Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza: Kraśnik – Zwierzyniec – Hrebenne – Lwów Koszt 198 000 zł (178 200,00 PLN - środki UE, 19 800,00 PLN – Budżet WL środki własne) W ramach Umowy o współpracy partnerskiej pomiędzy województwami Polski Wschodniej (warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie i podkarpackie) na rzecz rozwoju i promocji Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo, Druk map Green Velo 1. mapy całego szlaku Green Velo 2. mapy województwa lubelskiego Green Velo 3. mapy zrywki Green Velo Wydatki: 23 382,30 zł – Budżet WL</p> <p>Certyfikacja Miejsc Przyjaznych Rowerzystom (MPR) na Wschodnim Szlaku Rowerowym Green Velo. W 2019 r. nadano nowym obiektom 17 certyfikatów MPR</p>						

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
			<p>Zakup audycji oraz czasu antenowego niezbędnego do ich wyemitowania w ogólnopolskiej stacji radiowej Radia ZET w ramach cyklu audycji Rowerowy Kwiecień w Radiu ZET, poświęconych promocji atrakcji turystycznych Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo. Emisja audycji oraz ich zapowiedzi w łącznej ilości 39 sztuk. Wydatki: • 30 750 zł- Budżet WL.</p> <p>Usługa promocji w ogólnopolskiej stacji radiowej Trójka - Program 3 Polskiego Radia w ramach audycji „Trójka wraca do korzeni”, poświęconych promocji atrakcji turystycznych regionu lubelskiego na Wschodnim Szlaku Rowerowym Green Velo. Emisja 5 audycji oraz ich zapowiedzi w ilości 30 sztuk. Wydatki: • 49 200 zł- BWL</p> <p>Promocja Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo w Chełmie podczas cyklu audycji Rowerowy Kwiecień w Radiu ZET. Promocja Wschodniego Szlaku • W ramach Umowy o współpracy Zorganizowanie stoiska promocyjnego Bez zaangażowania środków 88 Rowerowego Green Velo w Zwierzyńcu podczas Letniej Akademii Filmowej. Promocja Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo w Tomaszowie Lubelskim podczas audycji „Trójka wraca do korzeni”</p> <p>Rozwój infrastruktury i organizacja przestrzeni turystycznej w regionie: - wykonanie znaków rowerowych do znakowania szlaku rowerowego Kazimierz Dolny – Kraśnik - oznakowanie szlaku 561 znaków rowerowych, koszt 39 680 zł – Budżet WL</p> <p>ROK 2020 Organizacja publicznego transportu zbiorowego w transporcie kolejowym Wydatki: - 77 967 167,89 zł ogółem) **, z tego: 62 864 839,12 zł (Budżet WL) 15 102 328,77 zł (Fundusz Kolejowy)</p> <p>Organizacja publicznego transportu zbiorowego w transporcie drogowym Wydatki: - 122 830,69 zł (środki pochodzące z Funduszu rozwoju przewozów autobusowych o charakterze użyteczności publicznej, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu) w ramach linii o charakterze użyteczności publicznej w transporcie drogowym; - 76 496,27 zł (środki pochodzące z budżetu województwa) w ramach linii o charakterze użyteczności publicznej w transporcie drogowym.</p> <p>Druk wydawnictw turystycznych województwa lubelskiego: 1. Mapa typu zrywki „Lubelskie atrakcje”; 2. Folder „Rowerem przez Polskę Wschodnią”; 3. Mapy typu zrywki „Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo”: a. Królestwo Rowerowe Dolina Bugu, b. Królestwo Rowerowe Polesie, c. Królestwo Rowerowe Roztocze</p>						

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
			<p>Wydatki: 22 008,00 zł - środki Budżet WL</p> <p>Zakup czasu antenowego na potrzeby emisji audycji poświęconych promocji atrakcji turystycznych Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo w województwie lubelskim. Emisja audycji oraz ich zapowiedzi na antenie RMF FM w łącznej ilości 8 sztuk; w RMFonie – 115 kanałach radiowych on-line w łącznej ilości 65 tys. sztuk. Wydatki: 49 200,00 zł - środki Budżet WL</p> <p>Zakup wydawnictwa promującego szlaki rowerowe województwa lubelskiego, dostawa 450 szt. Wydawnictwa „Regionalne Szlaki Rowerowe Lubelszczyzny” Wydatki: 2 598,75,00 zł - środki Budżet WL</p> <p>Certyfikacja Miejsc Przyjaznych Rowerzystom (MPR) na Wschodnim Szlaku Rowerowym Green Velo. W 2020 r. nadano nowym obiektom 27 certyfikatów MPR.</p> <p>Wykonanie wiat turystycznych na Centralnym Szlaku Rowerowym Roztocza. Zestaw 9 drewnianych wiat turystycznych, tablic informacyjnych, kosztów na śmieci. Wydatki: 289 000,00 zł (260 100,00 zł - środki UE, 28 900,00 zł - środki Budżetu WL)</p> <p>Wykonanie oznakowania dla polskiej części Centralnego Szlaku Rowerowego Roztocza (CSRR)</p> <p>a. Znaki rowerowe R-4, b, c 725 szt.</p> <p>b. Turystyczne znaki drogowe kierunkowe 91 szt.</p> <p>c. Słupki do znaków 120 szt.</p> <p>d. Materiały do montażu znaków – ilość niezbędna do umocowania wszystkich znaków i tablic, dostawa tablic pamiątkowych – 9 szt.</p> <p>Wydatki: 53 656,29 zł 48 290,66 zł - środki UE, 5 365,63 zł - środki BWL</p> <p>Oznakowanie CSRR:</p> <p>Oznakowanie znakami rowerowymi i turystycznymi znakami rowerowymi CSRR – wykonanie oznakowania szlaku.</p> <p>Wydatki: 40 000,00 zł, 36 000,00 zł - środki UE, 4 000,00 zł - środki BWL</p>						
ZASOBY GEOLOGICZNE	UM 4 ZG.1.1.Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż oraz kontrola realizacji ich warunków	Marszałek Województwa Lubelskiego	Zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe	37 decyzji + 6 kontroli	29 decyzji + 3 kontrole	nie liczone	dotacja z budżetu państwa + środki własne UMWL	

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
	UM 5. Ujawnianie złóż kopalin w celu ich ochrony w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz planach zagospodarowania przestrzennego województwa	Marszałek Województwa Lubelskiego	Zadanie ciągłe	Zadanie ciągłe	14 opinii	14 opinii	nie liczone	dotacja z budżetu państwa + środki własne UMWL	Działanie UM 5 - zadanie własne gminy i samorządu województwa
GLEBY	GL.1.4. Wprowadzanie do dokumentów planistycznych zapisów dotyczących ochrony gleb o najwyższych walorach produkcyjnych	Marszałek Województwa Lubelskiego	Zgodnie z kompetencjami, do zadań należy m.in. realizacja polityki przestrzennej określonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL), która w warstwie kierunkowej zawiera ustalenia w zakresie ochrony gleb o najwyższych walorach produkcyjnych. Ustalenia te zawierają kierunki działań odnoszące się m.in. do ograniczania przeznaczania na cele nierolnicze obszarów użytkowanych rolniczo o wysokich walorach przyrodniczych. Realizacja regionalnej polityki przestrzennej odbywa się na bieżąco, poprzez zgłaszanie wniosków z PZPWL do projektu suikzp i mpzp sporządzonych przez samorządy gminne, a także w procesie uzgadniania suikzp w zakresie zgodności z ustaleniami PZPWL.						
GOSPODARKA ODPADAMI	UM 6 GO.1.1. Opracowanie aktualizacji Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	Marszałek Województwa Lubelskiego	2018 r.	11 marzec 2019 r.	W dniu 11 marca 2019 r Sejmik Województwa Lubelskiego znowelizował dokument uchwałą Nr IV/98/2019 w sprawie przyjęcia „Aktualizacji Planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022 w zakresie wskazania miejsc spełniających warunki magazynowania odpadów dla zatrzymanych transportów odpadów”. Planowany termin przyjęcia kolejnej pełnej aktualizacji dokumentu przewidziany na koniec 2022 r.		W ramach zadań własnych	Środki własne	Aktualny dokument obowiązuje do końca 2022 r. Do tego czasu planowane jest wykonanie pełnej aktualizacji dokumentu
	UM 7 GO.1.2. Opracowanie sprawozdania z realizacji WPGO	Marszałek Województwa Lubelskiego	Realizacja zadania przesunięta na 2021 r. Zgodnie z art. 39 ust. 1 oraz przepisem epizodycznym art. 227a ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. Z 2021 r. poz. 779 ze zm.) zarząd województwa sprawozdanie z realizacji wojewódzkiego planu gospodarki odpadami za okres sprawozdawczy obejmujący lata 2017–2019 przygotowuje i przedkłada sejmikowi województwa oraz ministrowi właściwemu do spraw klimatu w terminie 16 miesięcy po upływie tego okresu sprawozdawczego. Dokument przyjęty przez Zarząd Województwa Lubelskiego w dniu 22 czerwca 2021 r. uchwałą Nr CCLXXII/4775/2021						

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
	UM 8 GO.2.1. Opracowanie aktualizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego	Marszałek Województwa Lubelskiego	Nie opracowano aktualizacji Programu (termin aktualizacji tożsamy z aktualizacją „Planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022 – nie rzadziej niż raz na 6 lat) – Planowany termin przyjęcia aktualizacji dokumentu przewidziany na koniec 2022 r.						
	GO.2.2. Prowadzenie rejestru wyrobów zawierających azbest	Marszałek Województwa Lubelskiego	Działanie ciągłe	Działanie ciągłe	Weryfikacja sprawozdań gmin wprowadzonych do Bazy Azbestowej oraz wprowadzanie sprawozdań z mienia komunalnego gmin i osób prawnych	Weryfikacja sprawozdań gmin wprowadzonych do Bazy Azbestowej oraz wprowadzanie sprawozdań z mienia komunalnego gmin i osób prawnych	W ramach zadań własnych	Środki własne	
	UM 10 GO.4.7. Działania edukacyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami (w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji)	Marszałek Województwa Lubelskiego	Działanie ciągłe	Działanie ciągłe	<p>W 2019 r.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizacja Seminarium dla samorządów gminnych pn.: „Sprawozdawczość z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadów komunalnych”. Zadanie realizowane dwukrotnie w latach 2018 i 2019. Zadanie zostało sfinansowane w całości ze środków pochodzących z budżetu WL - Organizacja konferencji pn.: „Gospodarka odpadami komunalnymi w województwie lubelskim z uwzględnieniem aspektów finansowania zagospodarowania odpadów” – skierowana do samorządów i przedstawicieli instalacji zagospodarowania odpadami. - Współudział UMWL w Lublinie w Ekopikniku Rodzinnym organizowanym corocznie przez Urząd Miasta Lublin, przygotowano konkursy i zabawy dla dzieci, promujące właściwe postępowanie z odpadami <p>W 2020 r. z uwagi na sytuację pandemiczną ograniczone zostało prowadzenie zadań edukacyjnych</p>		13 937,67 zł	Środki własne	

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
	UM 9 Realizacja projektu pod nazwą "System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego	Marszałek Województwa Lubelskiego	I.2019 - V.2020 -	X.2019 XII. 2020	30 682,01 Mg usuniętych wyrobów zawierających azbest	16 456,752 Mg usuniętych wyrobów zawierających azbest	17 875 657,11 zł	99% - EFRR 1% - budżet województwa	
ZASOBY PRZYRODNICZE	UM 21 ZP.1.4. Opracowanie audytu krajobrazowego województwa	Marszałek Województwa Lubelskiego	<p>Zgodnie z kompetencjami, zadaniem w obszarze planowania przestrzennego wynikającym z ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu oraz art.38 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest sporządzenie Audytu krajobrazowego województwa lubelskiego.</p> <p>W związku z wejściem w życie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych, działania w ramach procesu sporządzania dokumentu w 2019 roku obejmowały:</p> <ul style="list-style-type: none"> • delimitację krajobrazów indywidualnych. <p>Zakres prac prowadzonych w 2020 roku obejmował:</p> <ul style="list-style-type: none"> • weryfikację granic krajobrazów, zgodnie z doprecyzowaną przez GDOŚ metodyką wyznaczania krajobrazów, • klasyfikację typologiczną krajobrazów, • zebranie i opracowanie danych do charakterystyki krajobrazów w zakresie cech analitycznych przyrodniczych i kulturowych, • identyfikację krajobrazów priorytetowych w obrębie krajobrazów indywidualnych. <p>Kolejne działania w ramach procesu sporządzania dokumentu, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 stycznia 2019 r. w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych, obejmować będą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenę zidentyfikowanych krajobrazów, • identyfikację krajobrazów priorytetowych w obrębie krajobrazów indywidualnych, • wskazanie zagrożeń dla możliwości zachowania wartości krajobrazów priorytetowych, • sformułowanie rekomendacji i wniosków dotyczących kształtowania i ochrony krajobrazów priorytetowych, • określenie lokalnych form architektonicznych zabudowy dla krajobrazów priorytetowych, • konsultacje społeczne projektu Audytu krajobrazowego województwa. 						
	ZP.1.5. Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz walorów krajobrazowych w planowaniu przestrzennym, ze		<p>Zgodnie z kompetencjami, do zadań należy m.in. realizacja polityki przestrzennej określonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL), która w warstwie kierunkowej zawiera ustalenia w zakresie ochrony przyrody i kształtowania środowiska. Ustalenia te zawierają kierunki działań odnoszące się m.in. do kształtowania powiązań przyrodniczych (w tym korytarzy ekologicznych) jako obszarów o nadrzędnej funkcji przyrodniczej.</p> <p>Realizacja regionalnej polityki przestrzennej odbywa się na bieżąco, poprzez zgłaszanie wniosków z PZPWL do projektu suikzp i mpzp sporządzonych przez samorządy gminne, a także w procesie uzgadniania suikzp w zakresie zgodności z ustaleniami PZPWL.</p>						

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
	szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy.								
Pozostałe zadania własne uwzględnione w „Programie ochrony środowisk województwa lubelskiego na lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023”									
1.	UM 3 Opracowanie i wdrożenie zasad renaturalizacji małych cieków wodnych zamienionych na proste kanały melioracyjne	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego				W latach 2019 -2020 jednostka realizująca to Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie			
2.	UM 6 Opracowanie aktualizacji Wojewódzkiego planu gospodarki odpadami. Wdrażanie i realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami ujętych w "Planie..."	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego				Opracowanie aktualizacji omówione w zadaniu GO.1.1. <u>Wdrażanie i realizacja zadań z zakresu gospodarki odpadami ujętych w "Planie..." w latach 2019-2020</u> 1. Wsparcie działań informacyjno – edukacyjnych dot. zapobiegania powstawaniu odpadów, wpływu odpadów na środowisko, gospodarowania odpadami omówione w GO.4.7. 2. Monitoring prawidłowego postępowania z odpadami: - weryfikacja sprawozdań podmiotów oraz gmin z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi - Wzmocnienie kontroli postępowania z odpadami, kontrole podmiotów z zakresu przestrzegania postanowień decyzji wydanych przez marszałka – działanie ciągłe.			
3.	UM 8 Opracowanie aktualizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego				Opracowanie aktualizacji Programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego omówiona w zadaniu GO.2.1. Realizacja zadań w zakresie gospodarowania azbestem określonych w "Programie." w latach 2019-2020 (zadanie ciągłe) 1. Udział w posiedzeniach Rady Programowej POKA w ramach współpracy z Głównym Koordynatorem, 2. Prowadzenie i weryfikowanie Bazy Azbestowej 3. Przedkładanie Głównemu Koordynatorowi corocznej informacji z realizacji zadań			

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
	azbestem określonych w "Programie."								
4.	UM 11 Inwentaryzacje zasobów przyrodniczych oraz monitoringu siedlisk i gatunków	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Realizacja zadania wykazana w ankiecie jednostki województwa tj. Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych						
5.	UM 12 Wykonywanie opracowań ekofizjograficznych (do nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego)	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Zgodnie z art. 72 ust 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska opracowanie ekofizjograficzne sporządza się na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (suikzp), miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (mpzp) oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa. W kompetencji samorządu województwa jest sporządzenie opracowania ekofizjograficznego na potrzeby pzp. Takie opracowanie zostało sporządzone w 2015 r. (w ramach zadań własnych Biura Planowania Przestrzennego w Lublinie) na potrzeby aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego uchwalonego 30 października 2015 r. W okresie 2017 - 2018 nie było potrzeby wykonywania opracowania ekofizjograficznego. W odniesieniu do opracowań ekofizjograficznych sporządzanych na potrzeby miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy stwierdzić, że: - samorząd województwa nie uczestniczy w przygotowaniu opracowań ekofizjograficznych sporządzanych na potrzeby miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, - samorządy gminne, występując do zarządu województwa z wnioskiem o uzgodnienie projektów mpzp, nie mają obowiązku przekazywać informacji o sporządzanych opracowaniach ekofizjograficznych, - podmiotami właściwymi do udzielenia informacji we wskazanym zakresie są samorządy gminne.						
6.	UM 13 Zwiększenie powierzchni obszarów chronionych	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Od roku 2018 do roku 2020 (włącznie) powierzchnia parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie lubelskim nie zmieniła się.						
7.	UM 14 Włączanie wskazań planów ochrony lub planów zadań ochronnych obszarów chronionych do dokumentów sektorowych i aktów prawa miejscowego	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Zgodnie z kompetencjami, do zadań należy m.in. realizacja polityki przestrzennej określonej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL), która w warstwie kierunkowej zawiera ustalenia w zakresie ochrony przyrody i kształtowania środowiska. Ustalenia te zawierają kierunki działań odnoszące się m.in. do Ochrony i kształtowania Krajowego Systemu Obszarów Chronionych oraz ochrony walorów przyrody ożywionej, dla których PZPWL wskazuje dokumenty będące podstawą działań, tj.: plany ochrony parków narodowych, plany ochrony parków krajobrazowych, Rozporządzenia Wojewody Lubelskiego w spr. PK i OCK, dokumentacje przyrodnicze rezerwatów przyrody, programy ochrony przyrody dla nadleśnictw (sprawdzić ten zapis w PZPWL). Realizacja regionalnej polityki przestrzennej odbywa się na bieżąco, poprzez zgłaszanie wniosków z PZPWL do projektu suikzp i mpzp sporządzonych przez samorządy gminne, a także w procesie uzgadniania suikzp w zakresie zgodności z ustaleniami PZPWL oraz mpzp w zakresie zgodności z zadaniami samorządu województwa. W ramach wdrażania ustaleń regionalnej polityki rozwoju przestrzennego wykonano: <ul style="list-style-type: none">Wnioski z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego do projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin: 34 wnioski (w 2019 roku) i 42 wnioski (w 2020 roku)						

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
			<ul style="list-style-type: none"> Wnioski z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (PZPWL) do projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego: 116 wniosków (w 2019 roku) i 144 wnioski (w 2020 roku). 						
8.	UM 15 Włączanie wskazań planów ochrony lub planów zadań ochronnych obszarów chronionych do dokumentów sektorowych i aktów prawa miejscowego	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Realizacja regionalnej polityki przestrzennej odbywa się na bieżąco, poprzez zgłaszanie wniosków z PZPWL do projektu suikzp i mpzp sporządzonych przez samorządy gminne, a także przez uzgadnianie suikzp w zakresie zgodności z ustaleniami PZPWL oraz mpzp w zakresie zgodności z zadaniami samorządu województwa						
9.	UM 17 Opracowanie planów ochronnych dla obszarów chronionych	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Realizacja zadania wykazana w ankiecie jednostki województwa tj. Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych						
10.	UM 18 Zwiększenie integracji działalności turystycznej na rzecz ochrony przyrody	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Realizacja zadania wykazana w ankiecie jednostki województwa tj. Zespołu Lubelskich Parków Krajobrazowych						
11.	UM 19 Aktualizacja przebiegu korytarzy ekologicznych wraz z określeniem zasad gospodarowania nimi i zarządzania	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Zadanie nie jest realizowane przez Samorząd Województwa						
12.	UM 20 Likwidacja barier na trasach przemieszczania się gatunków	Samorząd Województwa, Zarząd Województwa Lubelskiego	Zadanie nie jest realizowane przez Samorząd Województwa						
13.	Inne działania z zakresu edukacji ekologicznej	Marszałek Województwa Lubelskiego	ROK 2020 Kampania edukacyjno-informacyjna „Lubelskie – wspólnie dla pszczół”, której celem jest edukacja ekologiczna mieszkańców województwa lubelskiego, uwrażliwienie ich na kwestie związane z ochroną przyrody, zwłaszcza pszczół, a także włączenie w czynną ochronę tych owadów poprzez zwiększenie terenów miodo- i pyłkodajnych. Ideą kampanii jest też popularyzacja wiedzy o biologii i ekologii pszczół oraz o ochronie gatunkowej owadów i kompensacji przyrodniczej, a także rozwijanie umiejętności obserwacji przyrody i postaw ekologicznych. <ul style="list-style-type: none"> Dystrybucja plakatów i ulotek wśród mieszkańców województwa lubelskiego – 3000 plakatów i 6000 ulotek, 						

Obszar interwencji	Zadanie (nazwa wraz z nr zadania zgodnie z POŚ)	Podmiot odpowiedzialny za realizację + jednostki włączone	Data rozpoczęcia zadania	Data zakończenia zadania	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2019 r.	Efekt rzeczowy osiągnięty w 2020 r.	Koszty poniesione na realizację zadania	Źródło finansowania (+udział %)	Dodatkowe informacje o zadaniu
			<ul style="list-style-type: none"> Organizacja konkursu plastycznego dla dzieci „Jak mogę pomóc pszczołom?” – 1820 uczestników ze szkół i przedszkoli województwa lubelskiego, Organizacja konkursu „Kierunek lubelskie krajobrazy” w kategorii „Lubelskie pszczoły i pasieki” – 190 zgłoszeń w tej kategorii Współorganizacja konkursu wiedzy dla dzieci „Pszczoły znam i o nie dbam” – prawie 600 uczestników z ponad 50 szkół z całego województwa, Przygotowanie kampanii telewizyjnej pn. „Lubelskie – wspólnie dla pszczoł” – emisja 15. premierowych odcinków i ich powtórek codziennie od poniedziałku do piątku od końca czerwca do września 2020 na antenie TVP 3 Lublin, która ma największy zasięg regionalny i dociera do wszystkich mieszkańców województwa, Wsparcie i włączenie do kampanii wydarzeń organizowanych przez partnerów UMWL, tj. Ogólnopolski konkurs wiedzy „Bliżej pszczoł” (797 uczestników z 222 szkół), Dzień Pszczelarza w Hańsku (kilkudziesięciu uczestników), Letnia Akademia Młodego Przyrodnika w Ogrodzie Botanicznym w Lublinie (ok. 120 uczestników), II Wojewódzkie Lubelskie Święto Miodu (ok. 300 uczestników + odbiorcy TVP 3 Lublin), Wojewódzkie Kraśnickie Spotkania Pszczelarzy (kilkudziesięciu uczestników) Przeprowadzenie całonocnych relacji z wydarzeń dotyczących pszczoł i pszczelarstwa lubelskiego w ramach programów „Lato z TVP 3 Lublin” oraz „Jesień z TVP 3 Lublin” – zasięg: całe województwo lubelskie <p>Wydatki: Całość: 204 422,33 zł, dofinansowanie WFOŚiGW – 35 076,51 zł, wkład własny WL – 169 345,82 zł</p> <p><u>Kampania informacyjno-edukacyjna dotycząca unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest:</u> ROK 2019</p> <ul style="list-style-type: none"> organizacja i przeprowadzenie konferencji w ramach projektu fotoreportaż na potrzeby kampanii informacyjnoedukacyjnej, część II - publikacja ogłoszeń prasowych – 4 szt. emisja filmu instruktażowego – 8 szt. oraz filmu edukacyjnego – 8 szt. emisja w radio 50 spotów - emisja w telewizji 20 spotów. <p>Wydatki: Całość: 93 238,50 Dofinansowanie (95% kosztów kwalifikowalnych) – 74 395,93 zł Wkład własny – 18 842,57 zł</p> <p>ROK 2020</p> <ul style="list-style-type: none"> emisja spotu radiowego informującego o naborze do projektu w ilości 150 szt. produkcja oraz emisja spotu informującego o naborze do projektu w ilości 66 szt. emitowanych w TVP 3 ogłoszenia w prasie o zasięgu regionalnym 6 szt. <p>Wydatki: Całość: 48 474,30 zł, dofinansowanie UE (99% kosztów kwalifikowalnych) – 39 015,90 zł wkład własny WL – 9 458,40 zł</p>						

6. SPIS TABEL

Tabela 1. Klasyfikacja stref województwa lubelskiego z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia ludzi w 2015 roku.....	8
Tabela 2. klasyfikacja stref województwa lubelskiego z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia ludzi w 2019 r.....	8
Tabela 3. Klasyfikacja stref województwa lubelskiego z uwzględnieniem kryteriów ochrony zdrowia ludzi w 2020 roku.....	9
Tabela 4. Klasyfikacja województwa lubelskiego z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin	9
Tabela 5. Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie województwa lubelskiego w latach 2015, 2019, 2020.....	10
Tabela 6. Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem w 2019 r. w województwie lubelskim.....	10
Tabela 7. Wielkość sieci gazowej w województwie w latach 2015 - 2019	10
Tabela 8. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza na terenie województwa lubelskiego	12
Tabela 9. Wyniki pomiarów krótkookresowych prowadzonych przez WIOŚ w 2014 roku	22
Tabela 10. Wyniki pomiarów krótkookresowych prowadzonych przez WIOŚ w 2017 roku	23
Tabela 11. Wyniki pomiarów długookresowych prowadzonych przez WIOŚ w 2014 r.	24
Tabela 12. Wyniki pomiarów długookresowych prowadzonych przez WIOŚ w 2017 r.	24
Tabela 13. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie zagrożenia hałasem na terenie województwa lubelskiego.....	26
Tabela 14. Wyniki pomiarów poziomów PEM na terenie województwa lubelskiego w latach 2017 – 2019.....	31
Tabela 15. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym na terenie województwa lubelskiego.....	32
Tabela 16. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie gospodarowania wodami na terenie województwa lubelskiego.....	39
Tabela 17. Stan zwodociągowania województwa w latach 2015, 2019, 2020.....	43
Tabela 18. Stan skanalizowania województwa w latach 2015, 2019, 2020.....	44
Tabela 19. Wskaźniki efektywności Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2015-2020.....	45
Tabela 20. Wskaźniki efektywności Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2015-2020.....	45
Tabela 21. Zadania realizowane na terenie województwa w latach 2019 -2020 z zakresu gospodarki wodno - ściekowej	46
Tabela 22. Zestawianie wskaźników monitorowanych w Programach ochrony środowiska	51
Tabela 23. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi na terenie województwa lubelskiego	52

Tabela 24. Wskaźniki dotyczące stanu gleb w województwie lubelskim.....	54
Tabela 25. Zestawienie typów gleb występujących na terenie województwa	54
Tabela 26. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony gleb na terenie województwa lubelskiego.....	56
Tabela 27. Masa zebranych odpadów komunalnych na terenie województwa w latach 2019, 2020.....	59
Tabela 28. Sposób zagospodarowania odpadów komunalnych w województwie lubelskim w latach 2019, 2020	60
Tabela 29. Ilość odpadów poddanych odzyskowi i powierzchnia niezrekultywowanej powierzchni terenów składowania odpadów	60
Tabela 30. Masa odpadów komunalnych zmieszanych i zebranych selektywnie.....	60
Tabela 31. Masa wyrobów zawierających azbest w województwie lubelskim.....	61
Tabela 32. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie gospodarowania odpadami a na terenie województwa lubelskiego.....	62
Tabela 33. Obszary prawnie chronione na terenie województwa lubelskiego w latach 2019 - 2020	68
Tabela 34. Formy ochrony przyrody w województwie lubelskim w roku 2020.....	68
Tabela 35. Powierzchnia lasów w województwie lubelskim w latach 2019 - 2020	70
Tabela 36. Zestawienie lesistości w województwie lubelskim z podziałem na powiaty	70
Tabela 37. Powierzchnia gruntów zalesionych, parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem	72
Tabela 38. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych na terenie województwa lubelskiego.....	73
Tabela 39. Stopień realizacji zadań w latach 2019 – 2020 w zakresie ochrony przed poważnymi awariami na terenie województwa lubelskiego.....	82
Tabela 40. Łączny koszt realizacji zadań w latach 2019 - 2020 z podziałem na poszczególne obszary interwencji	86
Tabela 41. Zestawienie tabelaryczne wskaźników środowiskowych	89
Tabela 42. Działania finansowane ze środków własnych WFOŚiGW w podziale na dziedziny na lata 2019-2020.....	97
Tabela 43. Realizacja Programów Priorytetowych lata 2019-2020	97
Tabela 44. Harmonogram zadań województwa lubelskiego (w tym jednostek włączonych) na lata 2020 – 2023 z perspektywą do roku 2027 oraz za lata 2016-2019 z perspektywą do roku 2023	98

7. SPIS RYCIN

Rysunek 1. Ludność korzystająca z sieci gazowej w województwie lubelskim.....	11
Rysunek 2. Porównanie poziomu L_{DWN} map akustycznych z lat 2012 i 2017	25
Rysunek 3. Porównanie poziomu L_N z map akustycznych z lat 2012 i 2017	25
Rysunek 4. Wykres przedstawiający klasy elementów biologicznych JCWP w województwie lubelskim	34
Rysunek 5. Wykres przedstawiający klasy elementów fizykochemicznych JCWP w województwie lubelskim	35
Rysunek 6. Wykres przedstawiający klasyfikację stanu / potencjały ekologicznego JCWP w województwie lubelskim.....	35
Rysunek 7. Wykres przedstawiający ogólną ocenę JCWP w województwie lubelskim	36
Rysunek 8. Stan chemiczny JCWPd w latach 2016 - 2019 w województwie lubelskim.....	37
Rysunek 9. Stan ilościowy JCWPd w latach 2016 - 2019 w województwie lubelskim	37
Rysunek 10. Ocena stanu JCWPd w latach 2016 - 2019 w województwie lubelskim.....	38
Rysunek 11. Długość rozdzielczej sieci wodociągowej w powiatach województwa lubelskiego w 2019 r.....	43
Rysunek 12. Długość rozdzielczej sieci kanalizacyjnej w powiatach województwa lubelskiego w 2019 r.....	44
Rysunek 13. Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni powiatów województwa lubelskiego w 2019 r. (bez obszarów Natura 2000)	69
Rysunek 14. Wskaźnik lesistości w województwie lubelskim	71